

Sala S.P.

Gab. —

Est. H

Tab. 6

N.º 8

6

51-2248

St. 4-5.

11:11

FRANCISCI
BACONI,
BARONIS DE
VERVLAMIO, VICE-COMITIS
SANCTI ALBANI, OPERVM
MORALIVM ET CIVILIVM

Tomus.

Qui continet { *Historiam Regni Henrici Septimi, Regis Angliæ.*
 { *Sermones Fideles, sive Interiora Rerum.*
 { *Tractatum de Sapientiâ Veterum.*
 { *Dialogum de Bello Sacro.*
 { *Et Novam Atlantidem.*

A. Coll. de S. P. B.

Ab ipso Honoratissimo Auctore, præterquam
in paucis, Latinitate donatus.

Curâ & Fide *Guilielmi Rawley*, Sacræ Theologiæ Doctoris, olim
Dominationi suæ, nunc Serenissimæ Majestati Regiæ, à Sacris.

In hoc volumine, iterum excusi, includuntur

{ *Tractatus de Augmentis Scientiarum.*
{ *Historia Ventorum.*
{ *Historia Vitæ & Mortis.*

Cum Privilegio.

LONDINI.

Excusum typis *Edwardi Griffini*; Prostant ad Insignia Regia in Cœ-
meterio *D. Pauli*, apud *Richardum Whitakerum*. 1638.

FRANCISCI

BARONIS

VERULAMIO, VICE-COMITIS

SANCTI ALBANI, OPERVM

MORALIVM ET CIVILIVM

TOMVS

Historiam Regni Henrici septimi Regis Anglie

Sermones Fideles, sive Interiori Reuerentia

Tractatus de Sapientia et Senectute

Dialogus de Belli Periculo

Et Notus Alibi

Qui continet

[Faint handwritten signature]

Ab ipso Honorabilissimo Auctore, præcipuum

in pacis, Latinitate donatus

Cura & Fide Guillelmi Roper, Sacre Theologie Doctoris, olim

Dominici sui Regni Scientiarum Majoris Regis, à sacris

In hoc volumine iterum excelsi, includuntur

Tractatus de Argumentis & Coniunctis

Historia Centonarum

Historia Vita & Mortis

Cum Privilegio

LONDINI

Excudit Typis Edwardi Gifford, Prostant ad Indulgencia Regis in Curia
mercato D. Pauli, quod Richardus W. Barkerum. 1638.

EXCELLENTISSIMO

&

FLORENTISSIMO

PRINCIPI,

CAROLO,

PRINCIPI WALLIÆ,

Augustissimi Regis CAROLI,

Magnæ Britanniaë, &c.

Regis, Filio Inclyto.

Excel^{me}, & Nobil^{me}, Princeps Juventutis;

Honoratissimus Auctor, *Sancti Albani Vice-Comes*, Romani jam, (in plerisque,) Iuris factus, Celsissimi Nominis Tui Auspiciis, prodire gestit. Artium enim Perfectio-

nem, pro virili, molitur; Quæ Temporibus tandem Tuis, nisi Conjectura fallit, debetur.

A

Certe

Certè, si Gloriosissimorum, & Pientissimorum Principum, *Avi*, & *Patris* modò Tui, (Duorum Benignissimorum Syderum,) vestigiis insistas; Mirum quantum Religio, & Artes Humaniores, crescent. Neque verò, Insignius quidquam, Juventuti Tuæ, cætera Florentissimæ, accidere poterit; Quam ut, qui futurus sis olim, *Vtriusque Tabulæ Custos*; utriusque *Testamenti Propugnator*; *Vtriusque Gentis, & Ecclesiasticæ, & Laicæ, Supremus Moderator*; Sis interim, utrarumque Artium, tam *Mercurii*, quam *Martis*, & Fautor, & *Mystes*. Certârunt, in Nativitate Tuâ, *Cælum*, & *Terra*; *Cælum*, conspicuo sydere, interdiu, splendidum; *Terra*, fulgidissimâ omnium veste, utpote *Mai*o Mense, amicta: *Anglia*, & *Gallia*; *Anglia*, novam Rosam, *Gallia*, Liliû novum, germinans: *Facobus*, & *Henricus Quartus*, Incomparabile Par Principum; Et si qui antea, inter *Reges*, & *Magni, & Magi*; *Facobus*, adeptus Gloriæ suæ successorem, *Henricus*, *Æmulum*: *Amor*, & *Amor*; *Amor Charissimi Patris*, erga Imperii sui Hæredem; *Amor Lectissimæ Matris*, erga Dulcissimum uteri sui Pondus; Denique, *Letitia*, & *votum*; *Letitia* Populi, propter natum, inter se, post Annos fere Centum, summæ spei *Principem*; *Votum*, pro Incolumitate Eiusdem. Hoc unum, non deerat, sed accessit; ut *Fedidiah*, sive *Amabilis Domino*,

*Domino, pronunciarere. Cujus quidem, non
minimum Specimen erit; Si & diu, sub Op-
timo Patre, maneat Princeps; Diu etiam, post
Optimum Patrem, Beatitudinis demum Con-
sortem, fias superstes.*

Celsitudini vestre Excellentissime,

Cum omni Humilitate, Addictissimus,

Et Devotissimus

GUIL. RAVVLEY.

Certe si honorabiliter & Reverenter
in Christo. Amen. Part. 1.

Domino pronunciarere. Cuius quidem non
minimum sp. cimen erit: si & diu sub Op-
timo Pave, maneat Princeps: Diu etiam post
Optimum Pave, Beatitudinis deum Con-
fortem, has superes.

Colubini vestri & Excellentissimi
Cum omni Humilitate, Adhucissimum

Guil. Ravall.

A

Lectori S.

A qua Honoratissimus Dominus, mihi olim in Mandatis dedit, Lectori ut exponerem, hæc sunt. Tomus primus Operum suorum antè editus est; Libri scilicet De Augmentis Scientiarum: In quibus etiam Partitiones Scientiarum tradidit, quas in primam Instaurationis partem constituit. Ordine deinceps sequi debuerat Novum Organum; Atque inde cætera. Verùm cum nonnulla in Politicis & Moralibus habuisset, neutiquam sanè digna quæ perirent, visum fuit Dominationi suæ eadem interserere, & ex illis Tomum aliquem conficere. Tomus iste, Historiam Regni Henrici Septimi, Regis Angliæ, complectitur; Quam primò, Linguâ vernaculâ edidit, postea autem ab Exteris audiit expeti. Accedunt, quas prius Delibationes Civiles & Morales inscripserat; Quas etiam in Linguas plurimas Modernas translatas esse novit; sed eas postea, & Numero, & Pondere, auxit; In tantum, ut veluti Opus Novum videri possint; Quas mutato Titulo, Sermones Fideles,

sive Interiora Rerum, inscribi placuit. Addi etiam voluit, Tractatum De Sapientiâ Veterum ante Annos complures Latinè editum, & intra præsidia hujus Tomi recipi. Postremò duo Fragmenta adjici mandavit; Dialogum de Bello sacro; & Novam Atlantidem: Fragmentorum autem Genera tria esse dixit. Primum eorum, quæ Libris integris amissis, servata sunt; ut Somnium Scipionis, Secundum eorum, quæ Auctor ipse, vel Morte præreptus, vel aliis Negotiis distractus, perficere non potuit; ut Platonis Atlantis. Tertium eorum, quæ Auctor itidem, ex composito & volens deseruit. Ex quo genere sunt ista duo quæ diximus. Neque tamen ea deseruit Dominatio sua, fastidio Argumenti, sed quod alia multa habuerat, quæ meritò antecedere deberent. Hæc habui, quæ de hoc præsentî Tomo mone-rem. De stilo Operis hoc unicum adjiciam; Eum non nimis tersum aut politum invenies; Siquidem Honoratissimo Auctori id solùm animo insederat; Res sectari, non verba. Si quis autem vitio mihi vertat, Opus hoc, diu ab Exteris expetitum, tam serò tandem prodire; Sciat, Votis meis, ante hoc tempus, in eodem evulgando, commodè satisfieri non potuisse. Vale.

GUIL. RAVVLEY.

HISTORIA

REGNI

Henrici Septimi

REGIS ANGLIAE:

PER

FRANCISCVM BACONVM,
BARONEM DE VERVLAMIO, VICE-
COMITEM SANCTI ALBANI.

DICATA

Excellentissimo Principi

Carolo,

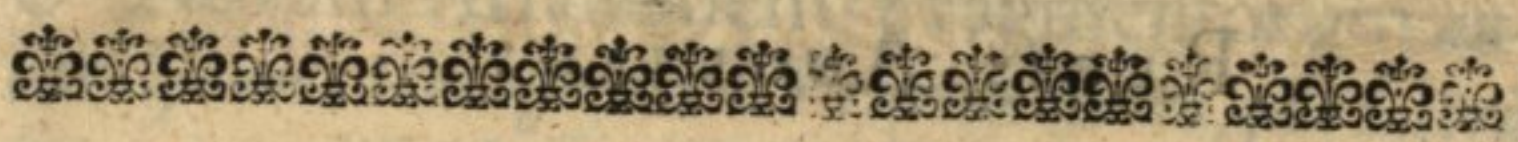
NUNC AVTEM SERENISSIMO ET
POTENTISSIMO REGI
Magnæ Britanniae, &c.

LONDINI,

Excusum typis *Edwardi Griffin*; Prostant ad
Insignia Regia in Coemeterio D. Pauli, apud
Richardum Whitakerum. 1638.

HISTORIA
HENRICI SEPTIMI
REGNI

PER
FRANCISCUM BACONVM
BARONEM DE VERVAMIO, VICE
COMITEM SANCTI ALBANI

*Hæc, quæ sermone patrio perplacuit Historia,
Latinitate donata, publici juris fiat.*

Johannes Cocceus.

LONDINI,
Excusum typis Edwardi Griffin; Prostant apud
Insignis Regis in Cœmisterio D. Pauli, apud
Richardum W. bitakenum. 1638.

ILLVSTRISSIMO ET
EXCELLENTISSIMO
PRINCIPI
CAROLO,
PRINCIPI WALLIÆ,
Duci CORNUBIÆ, Comiti
CESTRIÆ, &c.

Excellentissime Princeps

T in parte recognoscerem
Debitum infinitum, quo
Celsitudini vestræ obstri-
ctus sum, operam dedi,
ut Honorem exhiberem,
Memoriæ Regis illius An-
glia, qui ex Progenito-
ribus Regis Patris vestri, & vestri ipsius, fuit
postremus: Cui Regi utraque Unio quodam-
modo

modò attribui possit : Quandoquidem illa
Rosarum in ipso consummata fuit, illa verò
Regnorum fundata & inchoata. Quinetiam,
 Tempora ejus celebrari merentur. Vir e-
 nim Prudens fuit, & Rex Egregius : Tem-
 pora nihilominus sua turbida, & Mutatio-
 num & Eventuum rariorum plena. Etenim
 in *Temporibus* idem usu-venit, quod in *Vitis* : ut
 alia sint magis *Acclivia* & *Declivia*, alia verò
 magis *Plana* & *Æquabilia*. Quorum alterum
 Genus *Temporum* *Viventibus* commodius, al-
 terum *Scribentibus* gratius. Neutiquàm eum
 assentatione colui, sed *Imaginem* ejus ad vi-
 vum excepi ; quantum fieri potuit, stando
 tam procul, & luce paulò obscuriore. Ve-
 rum est *Celsitudinem* vestram, ante oculos ha-
 bere, Exemplar Incomparabile, *Regis Jacobi*
Patris vestri : Attamen, non abs re vobis fue-
 rit, unum ex *Antiquioribus* etiàm *Exem-*
plaribus intueri. *Deus Opt. Max. Celsitudinem*
vestram conservet incolumem.

T in parte recognoscere
 Depictam in
 vestris opti-
 bus. Cuius
 quoniam exhibet
 Memoriam Regis illius
 qui ex Progeni-
 tibus & vestri ipsius
 Cui Regi natusque
 modo

Celsitudinis vestre Servus

Humillimus & Devotissimus,

FR. S. ALBAN.

HISTORIA

REGNI

Henrici Septimi

Regis ANGLIAE.

Postquam *Richardus* ejus Nominis *Tertius*, de Facto *Rex*, sed Titulo & Regimine *Tyrannus*; atque ita hucusque appellatus & habitus, Ultione divinâ, Exulis Expeditionem fortunante, in praelio apud *Bosworth*, victus fuisset & interfectus; successit ei in Regno, Comes *Richmondia*, exinde *Rex HENRICUS Septimus* appellatus. *Rex*, statim à Victoriâ, ut qui sub Matre admodum piâ, & devotâ, educatus fuisset; atque Naturæ suæ

ductu, Sacris operandis deditus esset; Canticum *Te Deum* cantari solennitèr jussit; toto exercitu præsentè, in Loco ipso, ubi pugnatum fuerat. Ipse autem, magno Applausu, & lætis Acclamationibus, Militari quadam Electione, aut Recognitione, *Rex* est salutatus. Interim, Corpus *Richardi*, post multas Injurias & Contumelias, (quæ pro Commemorationibus Funebribus, & Exequiis, plebi, versus Tyrannos, esse consueverunt) obscurè sepultum est. Etsi enim *Rex* ipse, quâ fuit Nobilitate, *Fratribus Monasterii de Leicestriâ* mandasset, ut honorificè humaretur, attamen Religiosi ipsi (à Vulgi affectibus haud immunes) hoc facere neglexerunt; Neque tamen propterea ullius Reprehensionem aut Censuram subierunt; Cum nemo ullum Ignominia aut Contumeliae Genus, in eum Virum injuriosum fuisse existimaret, qui propriis Manibus *Henrici Sexti* (Principis innocentissimi) Carnifex fuisset; Qui necem etiâ Fratris sui *Clarentia Ducis* procurasset; Qui *Nepotes* suos, primo Juventutis flore (quorum Alter eo tempore *Rex* ejus erat *Legitimus*; Alter quoque in futuro, si aliquid

conclit

Fratri humanitùs contigisset) occidisset; Qui denique gravi infamiâ laborâisset, quòd *Vicorem* suam veneno sustulisset; ut ad Incestuosas cum *Nepti* suâ Nuptias lectum sterneret. Quanquam autem Princeps fuisset in Militari Virtute probatus, atque Honoris Anglici Assertor strenuus, Legislatores item bonus, in Levamen & Solatium Vulgi; tamen omnium Opinione, longè, Virtutibus & Meritis ejus, præponderabant Parricidia & Scelera; Quin & Opinione Prudentium, ipsæ illæ Virtutes habitæ sunt potiùs, pro Rebus Affectatis & Fictis, ut Ambitioni suæ velificaret, quàm pro Dotibus Naturæ suæ aut Judicio insitis. Itaque notatum est, à viris perspicacioribus (qui Priora Gesta ejus ad Posteriora trahebant) eum, etiàm tempore Regni Fratris sui *Edwardi Quarti*, in hoc calidè & secretò incubuisse, ut Fratris Regimini Invidiam & Odium conflaret; Cùm expectaret, & quasi divinaret, Regem, propter Luxum & Intemperantiam, diù non victurum, sed Filios suos, tenerâ adhuc ætate, relicturum: Tum verò satis noverat, quàm facilis esset Ascensus, à fastigio *Protektoris*, & primi Regii sanguinis Principis, ad ipsam Coronam. Atque ex hoc Ambitionis profundæ Fonte promanâsse, quòd, tam sub Tractatum illum Pacis & Fœderis, inter *Edwardum*, & *Ludovicum Undecimum Gallie Regem*, icti, & colloquio utriusque Regis apud *Piqueneam* firmati, quam aliàs, *Richardus* tunc *Glocestriae Dux* Pacem pro viribus impugnâisset, & à parte Honoris stetit, Existimationem suam in Fratris contumeliam attollens, oculos omnium (præsertim Nobilium & militum) à Fratris in seipsum convertere cupiens; quasi Rex, vitâ suâ luxuriosâ, & minùs nobili conjugio, Effoeminatus factus esset, minùsq; Honoris sensu, & Reipublicæ curâ, quàm Regem deceret, tangeretur. Quatenùs verò, ad Leges illas Salubres, & Politicas, quæ ejus tempore introductæ erant & sancitæ, interpretabantur Homines, eas nihil aliud fuisse, quàm Tyranni inescationes, & Lenocinia, quibus se Populo ostentaret, eorumque benevolentiam captaret; cùm sibi ipsi conscius esset, quòd planè deesset sibi verum Obedientiæ Subditorum Vinculum; Jus scilicet ad Regnum, Legitimum. At *Henrico*, in Introitu in Regnum suum, & in ipso Momento, quo Corona ad ipsum delata est, occurrit res perplexa prorsùs & nodosa, nec facilè solubilis; quæq; posset Regem vel prudentissimum, præsertim in Regni sui Novitate, perturbare, & in diversas partes trahere; Atque eò magis, quod erat hujusmodi Res, quæ moram & Deliberationem non pateretur, verùm necesse foret, de eâ, simul & deliberare, & statuere. Evenit, ut in ejus Personâ, tres Tituli diversi, quibus Regnum sibi vindicare posset, concurrerent. Primus erat Titulus *Reginae* suæ *Elizabethæ*; Cui etiam accesserat Pactum illud, quo se Proceribus, quorum auxiliis Regnum adeptus est, obstrinxerat, de Nuptiis cum illâ contrahendis; Quod illum in jure ejus regnaturum, haud obscurè subinnuebat. Secundus, vetus ille, & tam Jure quàm Armis disceptatus Titulus, inter *Familias Lancastriae & Eboraci*; Quarum alteri, *Lancastriae* scilicet, ipse se pro Hærede gerebat. Postremus erat Titulus *Gladii & Armorum*, quod Victoriâ sibi aditum fecisset, & quod *Rex*, qui in possessione Regni fuit, in pugna fuisset occisus. Horum Titulorum Primus, maximè erat favorabilis, quique animos Subditorum sibi potissimùm conciliare

Regis HENRICI Septimi.

3

conciliare posset; qui per spatium viginti duorum Annorum, quibus *Edwardus Quartus* regnarat, opinionem penitus imbiberant, de Jure *Rose Alba* live *Familie Eboracensis*; atque in eam Stirpem, propter benignam & gratiosum ejusdem *Edwardi*, præcipuè posterioribus vitæ suæ Annis, Regimen, propendebant. Attamen obversabatur ei ante oculos cogitatio illa, quod si huic Titulo inuiteretur, precario ferè Rex futurus fuisset, atque Matrimoniali potius Jure, quàm verè Regio imperaturus; Jure Regni in Personâ *Reginæ* suæ permanente; quæ si decessisset, vel Prole relicta, vel sine Liberis, necesse illi fuisset Regno cedere, & in Fortunam privatam redigi. Et licet magna Spes subesset, quod Comitiorum suffragiis, Regnum, in Personâ suâ, durante Vitâ suâ, continuare, & stabilire posset: Attamen reputabat secum Rex prudentissimus, haud parùm interesse, si quis Actorum Civilium Auctoritate, in Regnum ascitus esset, & si quis Regnum Jure naturali, & Jure Sanguinis, obtineret. Neque defuerunt, eo tempore, Rumores & Sufurri secreti (qui postea vires nacti sunt validas, & magnas Perturbationes pepererunt) quod scilicet, duo illi *Edwardi Quarti* Filii, (aut saltèm ex illis Alter) qui in Turri Londinensi dicebantur esse sublatis, reverà Mortui non essent, sed clanculum è Custodiâ emissi, & adhuc viverent. Quod si verum fuisset, actum esset de Titulo *Vxoris* suæ *Elizabethæ*. Ex alterâ parte, si Juri proprio, & in Personâ suâ in hærenti, tanquàm *Hæredæ Familie Lancastrensis*, insisteret, satis sciebat, Titulum illum, à Comitibus Parliamentariis, jam pridem damnatum fuisse, & totius Populi præjudicio exclusum; Quodque hæc Res ad Exhæredationem *Familie Eboracensis*, tunc pro indubitatis Regni Hæredibus habitæ, manifestò tendebat: Animoque providebat fore, ut si nullos ex *Elizabetha* Liberos progigneret, in quibus Jura utriusque *Familie* coalescerent, tunc veteres illæ Discordiarum & Bellorum intestinorum Flammæ, & Incendia, iterùm redire, & redivivæ factæ, per omnia grassari possent. Quatenus verò ad Jus *Victoriæ & Armorum*, quamvis *Guilielmus Stanleius*, post Militum à prælio Acclamations, *Coronam* (non Imperialem illam, sed quam Ornamenti & Ominis causâ, *Richardus* secum in Bellum attulerat,) tunc fortè inter Spolia repertam, Capiti HENRICI imposuisset, ac si Jure Belli Regno potitus esset; haud tamen oblitus erat, quibus Pactis & Legibus ad Imperium vocatus esset; Quodque si Jure Armorum regnare se prædicasset, non minùs suæ Factionis Homines, quàm alios omnes, in magnos metus conjecturus fuisset; Vt pote quod ei potestatem fecisset, Leges, pro libitu suo, abrogandi, & de Fortunis ac Opibus omnium statuendi, & cæterarum Rerum quæ absoluti sunt Imperii; Quæ Res tam asperæ & odiosæ visæ sunt, ipsi *Guilielmo Normanno, Angliæ Regi*, (quem vulgò vocant *Conquestorem*) ut licet Victoris Jura reipsâ exerceret, ad *Normannos* scilicet suos remunerandos, verbo tamen abstinerit; Neque hoc jure se regnum tenere unquàm professus sit, sed illud titulari quodam Prætextu velaverit, in Testamento, & Designatione *Edwardi Confessoris* fundato.

Verùm Rex, pro Animi sui Magnitudine, Aleam statim jecit; Et incommodis se ex omni parte prodentibus, rectè appensis; & satis

tis gnarus, Interregnum aut Tituli suspensionem, Leges Regni non permittere; Sive Amori erga Familiam suam reliqua posthabens; Sive Titulum illum præoptans, qui sese sisteret maximè liberum, & independentem; Quin & Naturâ, atque Animi Constitutione, minimè in longum prospicere solitus, sed veluti Fortunam, ut apud se per Diem mereretur, conducere; Titulo *Lancastriae* tanquam Principali niti decrevit: Reliquis autem duobus, (videlicet *Nuptiarum*, & *Armorum*) pro Adminiculis tantummodò uti; Priore, ad secretam Invidiam leniendam; Posteriore, ad Murmura & Contradictiones apertas compescendas: Minimè oblitus, ipsum illum Titulum *Lancastriae*, per tres continuas Regum Successiones valuisse, atque planè perpetuari potuisse, nisi per Judici Debilitatem, in Principe postremò regnante, defecisset. Unde ipso Prælii Die, qui fuit *Augusti* vicesimus secundus, suo nomine, nullâ factâ Uxoris mentione, Regnum assumpsit. In quo consilio, ad extremum usq; perfratit, quod multarum ei Seditionum & Turbarum telam quandam texuit.

Rex harum Cogitationum plenus, ante suam à *Leicestria* Discessum, *Robertum Willoughbeinum* Equitem Auratû, ad Castrum de *Sherry Hutton*, in Comitatu *Eboracensi*, misit, ubi in salvâ custodiâ, jussu *Richardi*, detinebantur, tam Domina *Elizabetha Regis Edwardi* Filia, ad nuptias *HENRICI* destinata, quam *Edwardus Plantagenista*, Filius & Hæres *Georgii* nupèr *Clarentie Ducis*. *Edwardus* iste, traditus fuit à Castris Præfecto, per Mandatum *Regis* expressum, in Manus *Roberti Willoughbeii*; Et per eum, magnâ curâ & diligentîâ, Turri Londinensi inclusus, ubi in arctâ custodiâ servatus est. Quod Factum *Regis* (Imperio mero, & Politicis Rationibus tantummodò subnixum) non ex eo proveniebat, quod Rex alicujus momenti putârat esse Fabulam illam, quam *Doctus Sharonus*, ad *Crucem D. Pauli*, in Concione publicavit, de Natalibus Illegitimis Liberorum *Regis Edwardi*; in quo casu *Edwardus* iste proximus fuisset Regni Hæres, (illa enim Fabula jampridem explosa fuit) sed quod in Animo fixum & constitutum apud se haberet, Personas quascunque eminentiores, ex Lineâ *Eboracensi* oriundas, deprimere. In quo instituto, Rex perpetuò, sive ex Affectûs sui pertinaciâ, sive ex Judici imbecillitate, potiùs se Partibus addictum præbuit, quàm Regii Decorum memorem.

Quatenus autem ad Sponsam suam *Elizabetham*, Literas ad eam misit, ut quamprimùm *Londinum* se conferret, ibique cum Regina viduâ, Matre suâ, maneret. Quod paulò post illa præstitit, multis ex Proceribus & Fœminis Nobilioribus, comitata. Intereâ Rex itineribus exiguis *Londinum* versus contendit, Populi Plausibus & Acclamationibus eum ubique deducuntibus, quæ proculdubio fuerunt sinceræ, & minimè simulatæ; Quod in eo cernere erat, quia tantâ Alacritate, & Impetu fundebantur. Recipiebant enim eum, veluti Principem coelitus demissum, qui inveteratis, inter duas illas Familias, Discordiis finem imponeret; Quæ, licet temporibus *Henrici Quarti*, *Henrici Quinti*, & aliquibus Annis *Henrici Sexti*, ex unâ parte, & *Edwardi Quarti* ex alterâ, Lucidis Intervallis, & Felicibus Cessationibus, gavisæ essent; nihilominus perpetuò, veluti Nubes procellosa, Regno imminebant, novos Motus & Calamitates minantes. Et sicut

ex *Victoria* ejus, flexa sunt Hominum Genua, ita ex *Nuptiis Elizabethæ* destinatis, etiã & Corda.

Ipse interim, pro summâ suâ prudentiâ, (Affectuum & metuum populi non ignarus) ut Opinionem & Terrorem de Regno debellato dissiparet, præceperat, ut Profectio sua nihil Profectionis Militaris simile haberet, sed potius Itineris pacifici, quali Reges, Animi causâ Provincias suas peragrantes, uti solent.

Civitatem *Londini* Die Saturni ingressus est, sicut & in Die Saturni *Victoriam* obtinuerat: Quem Diem Septimanâ, primùm ex Observatione Eventuum, dein ex Memoriâ & Opinione, præ cæteris, tanquã sibi faustum & prosperum, subinde delegit.

Major Londinensis, Comitatus Fraternalibus Civitatis, solenni pompâ, apud *Shore-ditch*, eum recepit; Ex quo loco, magnâ Procerum & Virorum primariorum catervâ stipatus, Urbem ingressus est: Ipse, non Equo, aut apertâ aliquâ Sellâ, aut Throno, sed Curru clauso vectus est; utpote qui Regni universi quondam Hostis publicatus, & Proscriptus, satius sibi duxit, Majestatem suam tueri, & Reverentiam sui Populo incutere, quã Favorem ejus ullatenus aucupari.

Primum omnium Templum *D. Pauli* adiit; ubi minimè volens, populum citiùs, quã oportebat, oblivisci, ipsum Prælio Regnum adeptum, Vexillum suum in Templo obtulit, & reposuit, precibusq; pro more solennibus interfuit, Hymnumq; *Te Deum*, iterùm cantari fecit: Deinde, ad Palatium Episcopi Londinensis, ubi Hospitium ei paratum erat, se contulit, atq; illic per aliquot dies mansit.

Dum ibi moraretur, Sanctius Concilium suum, adhibitis etiam aliis magnæ Dignitatis Viris, convocavit, in quorum præsentia Pactum suum, de ineundo cum *Elizabetha* Matrimonio, renovavit. Quod ut faceret, illud eum maximè impulit, quia sub discessum suum è *Britannia*, spem nonnullam summo cum artificio injecerat, (prout tunc Res suæ postulabant) se, si in Regno Angliæ obtinendo sibi Res feliciter cederent, *Annam Ducatus Britannia* Hæredem, (quæ paulò post *Carolo Octavo Franciæ* nupsit) in Uxorem ducturum. Itaque suspicio nonnulla oborta est, cum minùs sincerè aut minùs constantè se gerere, in Tractatu Matrimonii cum *Elizabetha*, omnium votis vehementè expetiti: Quæ etiã Fama, licet Sermonibus tantùm Hominum jactata, miseram *Elizabetham* miris modis affligerat. Verùm ille, optimâ fide agebat; Quin & hoc ab omnibus credi expetebat (ut hoc modo, Invidiam & Contradictiones, ad ea quæ animoolvebat, faciliùs restingueret) cum tamen apud se secretò statuisset, ad Consummationè Matrimonii non procedere, donec solennis sua Inauguratio, & Comitia Parliamentaria, celebrata essent. Quorù primum eò spectabat, ne Coronatio Sui ipsius, & Reginae conjunctim (ut par erat) facta, speciem aliquam Participationis in Jure Regni, præ se ferret; Alterum, ne in Jure Coronæ stitiliendo, in personâ suâ, (id quod Comitiorum Auctoritate se consecutum confidebat) vota Ordinum ullatenus in *Elizabetham* reflecterent.

Circa hoc tempus, in *Autumno*, versus Finem *Septembris*, grassari cepit, tum in ipsâ urbe *Londini*, tum in aliis Regni Partibus, Morbus quidam Epidemicus, tunc temporis novus; Cui, ex naturâ & Symptomatibus ejus, Febris Sudorificæ nomen indiderunt. Morbus iste,

breves fortitus est Periodos, tam in Morbi ipsius Crisi, quam in Tempore Durationis ipsius: Quippe, qui eodem correpti erant, si intra spacium viginti quatuor Horarum non morerentur, securi ferè & sine metu erant. At quoad spacium temporis, per quod Malitia Morbi duravit, incoepit quidem circa vicesimum primum *Septembris* diem, cessavit autem sub finem *Octobris* sequentis: Adeò ut Festum Regiæ Coronationis, quod celebratum est ultimo *Octobris*, neutiquàm procrastinaverit aut impediverit; Neque itidem Comitata Parliamentaria, quæ intra septem à Coronatione dies successerunt. Fuit iste Morbus, Febris pestilentis genus quoddam; Neque tamen (ut viderur) in Venis aut Humoribus sedem occupans, cum non Carbunculi, non Pustulæ, non purpureæ aut lividæ Maculæ sequerentur, (Malsâ scilicet Corporis intactâ;) Tantùm Malignus quidam Vapor, & Aura, ad Cor advolvit, Spiritusque Vitales petebat & occupabat; unde Natura excitabatur ad eundem per Sudores emittendum & exhalandum. Patuit autem per Experimentiam, quod Morbus iste, Naturæ potiùs insidiatrix erat, eamque imparatam opprimebat, quàm adversus Remedia obstinatus, si in tempore subventum foret. Etenim si Ægrotus, in æquabili temperamento, quoad Vestes, & Focum, detentus esset, tepidumque bibisset, & Cordialia etiàm temperata sumpsisset, unde Naturæ ipsius Opus, nec Calore irritaretur, nec Frigore repelleretur, plerunque Sanitas sequebatur. Verùm innumeri Homines ex eo subito occubuerunt, antequàm Curationis Modus, & Regimen Ægroti, innotesceret. Opinio erat, Morbum istum, neutiquàm ex Epidemicis illis, qui simul contagiosi sunt, & de Corpore in Corpus fluunt, fuisse; Sed à Malignitate quadam, in ipso Aere, ex Prædispositione Temperatum, & Mutationibus Cœli crebris, & insalubribus, impressâ, manasse: Atque brevis ejus Mora hoc ipsum indicabat.

In Vigiliâ Sanctorum *Simonis & Iudæ*, pransus est Rex, apud Ædes *Thome Bouchieri, Archiepiscopi Cantuarie, & Cardinalis*; Et à *Lambitha*, per Prata profectus est, (Pontem transiens,) ad *Turrim Londinensem*; Ubi die sequenti duodecim Equites Vexillarios (quos vocant *Banarrettos*) creavit. At Creationes Nobilium parcâ manu dispensavit: Etenim, licet Prælium nuper commissum fuisset, & Coronationis Celebritas propè instaret, tres tantùm evexit. *Ispar Comes Pembrochiæ, Regis Avunculus*, promotus est in *Ducem Bedfordiæ*, *Thomas Baro Stanleins, Regis Socer*, factus est *Comes Derbiæ*: *Edwardus autem Courmeins, Devonie*. Quamvis Rex etiàm tunc apud se statuisset, tempore Comitiorum, in plures Nobilitatis Gradum conferre; Ita rem distribuens, ut civiliter admodùm & decorè, hujusmodi Magnificentis, partim Festum Coronationis suæ, partim Conventum Comitiorum, ornaret.

Sequuta post biduum Coronatio ipsa, tricesimo die *Octobris*, Anno *Salutis* 1485. Quo tempore, sedit *Innocentius Octavus Papa Romanus*; *Fredericus Tertius Imperator Alemanniæ* fuit; *Maximilianus* autem Filius ejus nupèr electus in *Regem Romanorum*; *Carolus Octavus* in *Galliis* regnavit; *Ferdinandus & Isabella Hispaniis* imperârunt; *Jacobus Tertius Scotiæ* Regnum tenuit; Inter quos omnes Principes, & Regem, Pax & Amicitia, eo tempore, intercessit. Quo insupèr die (quali Coroa

Capiti imposita, etiam Formidines Animo instillasset) instituit, ad majorem Securitatem, *Cohortem quinquaginta Sagittariorum*, sub Præfecti Regimine, qui corpus ejus stiparent, per Nomen *Satellitii Inferioris*. Veruntamen, ut hoc se fecisse putaretur, potius Majestatis suæ augendæ gratiâ, atque imitatione Moris illius, quem in Partibus transmari- nis observaverat, quam metu, quasi rebus suis diffideret, ordinavit hoc pro Instituto non temporaneo, sed quod etiam apud Successores suos retineretur.

Septimo *Novembris*, Rex Comitia Regni sui inchoavit, quæ imme- diatè post Adventum suum Londinum summoneri fecit. Consilia ejus & Fines, in Comitibus tam properè convocandis, fuerunt præcipuè tres. Primus, ut Regnum in Personâ suâ, Suffragiis Ordinum, stabi- liretur. Secundus, ut Condemnationes & Proscriptiones eorum, qui à partibus suis steterant (quæ fuerunt plurimæ) rescinderentur; & facta quæcunque Hostilia, quæ ab illis, in causâ ejus, fuerunt per- petrata, à poenâ eximerentur, plenaq; iis venia fieret: Atq; ex alterâ parte, ut præcipui ex Hostibus suis, & potentissimi, judicio Ordinum damnarentur. Tertius, ut inferioris Conditionis Homines, qui *Richardo* adhæserant, (ne fortè novis Motibus materiam præberet) Remissio- nem generalem, qualis in fine Comitiorum à Rege emanare solet, consequerentur: Haud immemor, quantum *Regi* periculi immineat à Subditis suis, cum maxima pars eorum sibi conscia sit, periculum sibi imminere à *Rege*. Accedebat & alia causâ Comitiorum non parua. Nimirum quod ipse, tanquam Princeps Prudens & Modera- tus, secum reputabat, rebus suis convenire, ut morâ omisâ, mani- festum Populo suo fieret, sibi in animo esse, ex normâ Legum suarum regnare, licet in ore Gladii ingressus esset. Nec minùs, ut assuefaceret Subditos, pro *Rege* eum venerari & recognoscere, quem modò pro Hoste & Exule ducebant. Quod ad stabilimentum Coronæ, præ- terquam quod illud mordicè tenebat, ne Sponsæ suæ ulla prorsus fieret mentio (imò nec quod minimum erat permittens, *Vt Liberi ex eâ suscepti primi ante omnes succederent*) aliàs magnâ prudentiâ & mo- deratione, rem tractavit. Neq; enim illud urgebat, ut per viam De- clarationis, aut Recognitionis Juris sui, Statutum perscriberetur: Sicut ex alterâ parte, ut tanquam Lex nova lanciretur, minimè vole- bat; Sed potius mediâ viâ institit, simplicis scilicet stabilimenti, id- que verbis tectis & utrinq; nutantibus; His scilicet, *ut Hæreditas Co- ronæ resideret, remaneret, & continuaretur in Rege, &c.* Quæ verba, in u- trumq; sensum trahi poterant: Illud commune habentia, ut scilicet Corona in eo stabiliretur; Sed, utrùm hoc ex Jure præexistente, (quod in dubium vocabatur) an quod de Facto, in possessione Co- ronæ erat, (quod nemo negabat) in medio relinquebatur, ut utram- libet Interpretationem reciperet. Quinetiâ in Propaginis, quæ ad Successionem admittebatur, limitatione, eam non ultra personam suam, & Hæredes ex Corpore suo, extendi volebat; omisâ Here- dum Generalium mentione, sed illud Legis Decisioni, qualis ex ver- bis antedictis elici poterat, subiciebat. Ita ut Stabilimentum istud, potius gratiam personalem sibi, & Liberis suis factam, quam *Familie Eboracensis* Exhæredationem totalem, saperet. Atque tali tempera-
mento

mento Lex condita & sancita est : Quam legem *Bullâ Papali*, proximo Anno, muniri procuravit ; Mentione nihilominus factâ per viam *Recitationis*, Reliquorum titulorum, tam *Sanguinis*, quam *Victorie*. Ita ut jam Tripex ille *Titulus* suus factus esset Quintuplex ; Additâ scilicet tribus illis, quibus initio nitebatur, *Auctoritate Papali*, & *Parlamentaria*.

In iisdem quoque Comitibus, Rex, in rescindendis eorum, qui à partibus ejus steterant, Convictionibus, iisdemque ab omnibus Criminibus, & pœnis, propter ea quæ in suâ causâ commiserant, eximendis, quod voluit, obtinuit : Sancitaque sunt Statuta in eam sententiam. Cùm verò Statutum illud esset sub Incude, intervenit Quæstio Juris satis subtilis. Dubitatum est enim, utrum Suffragia Complurium, in inferiori Confessu tunc existentium, valida essent & legitima, eò quod, Proditionis, tempore *Richardî*, damnati fuissent ; Unde incapaces, & inhabiles redditi essent, in summo gradu. Incongruum enim quiddam videbatur, ut illi Leges conderent, qui ipsi Ex-leges essent. Sic autem se res habuit ; Plurimi ex iis, qui temporibus *Richardî*, in *Regis HENRICI* partes, maximè inclinârunt, pro Equitibus & Burgensibus Parlamenti, electi & delegati fuerunt : five hoc Rex secreto procuraverit, five ex mero Populi Affectu processerit ; Quorum plerique, temporibus *Richardî*, damnati fuerant, & proscripti. *Rex* Quæstione istâ nonnihil commotus est. Et si enim gravi & specioso prætextui inniteretur, *Regis* tamen partes haud obscurè perstringebat. Sed prudenti admodum consilio se reprimens, Quæstioni illi satis æquum se præbuit, quasi nihil aliud esset, quam Controversia quædam de Apicibus Juris. Ideoq; Judices de eâ consulebant, qui in eum finem in *Scaccharis Camera* (ubi haberi solet Judicum Concilium) convenerunt. Illi autem, re maturiùs deliberatâ, gravem & sobriam Sententiam tulerunt, ex Legum Normâ, & Æquitate Naturali temperatam : Pronunciârunt enim, ut Equites & Burgenses illi damnati & proscripti, à Conventu Parlamentario abstinerent, donec perlata esset Lex, de Convictionibus eorum revocandis.

Eodem quoq; tempore, mota fortè erat Quæstio, inter Judices (dum de priore Quæstione consultarent) quid fieri deberet circa *Regem* ipsum, qui, ut cæteri, condemnationem subierat. Sed fuit unanimi Judicum consensu conclusum & firmatum ; *Coronam ipsam, omnes Sanguinis Oppilationes, quæ Descensum Coronæ ullatenus impediunt, deobstruere*. Itaque à quo tempore *Rex* Coronam assumpserat, Fontem Sanguinis fuisse expurgatum ; Omnesque Sanguinis Corruptions & Impuritates sublatas, ut *Regi* operâ Parlamentariâ non fuisset opus. Veruntamen, Honoris causâ, ab *Ordinibus* Regni tunc mandatum est, ut quæcunque Archiva, & Memoria, Condemnationis *Regis*, aliquam facerent mentionem, obliterarentur, cancellarentur, & penitus abolerentur.

Ex parte autem Hostium *Regis*, Parlamento condemnati sunt, nuper *Dux Glocestriae*, *Richardum Tertium* se appellans ; *Dux Norfolkiae* ; *Comes Surriae* ; *Vicecomes Lovellus* ; *Baro Ferrerius* ; *Baro Zouchus* ; *Richardus Ratcliffus* ; *Guilhelmus Catesbeinus* ; Et alii complures eminentioris

Regis HENRICI Septimi.

tioris Conditionis Homines. In quibus Statutis Condemnatoriis, complures insertæ sunt Clausulæ, justæ admodum & temperatæ Reservationis, & Limitationis, liquidò indicantes & præmonstrantes, qualis esset prudentia *Regis*, qualis temperantia & Moderatio ejus; quæ spem etiã in futurum facere poterant, Imperii Æquabilis & Mansueti. Quatenus verò ad Condonationem generalem, quã cæteris, qui contra *Regem* Arma tulerant, indulgere in animo habebat, *Rex* secundis usus Cogitationibus, minùs convenire putabat, ut à Parliamentariâ Auctoritate promanaret: Sed potiùs, ut cum esset Res gratiosa & honorifica, integram Beneficii gratiam in seipsum transferret: Usus tantùm opportunitate confessus Parlamenti, quo melius in Venas universi Regni, Fama rei spargeretur. Itaque durante adhuc Parlamento, *Edictum Regium* promulgavit; Veniam præteritorum, & Restitutionem Fortunarum, impertiendo iis, qui contra eum Arma tulerant, aut Hostilia machinati erant, modò, intra Diem præfixum, Misericordiæ suæ se submitterent, & Juramentum Fidelitatis susciperent. Unde multi ex *Assylis* emigrârunt; Plures autem ex Metu, non minùs nocentes, quam ii, qui intra septa *Assylorum* se receperant.

Quod verò ad *Pecunias* attinet, judicavit *Rex* tempestivum non esse, & minùs convenire, ut ab Ordinibus, his Comitibus, aliquas postularet; Tam quia in Rebus tanti momenti, Subditi ejus sibi gratificati erant; Quam etiã, quod eos remunerare nequiverat Remissione generali, (qualis in Parliamentis concedi solet) quia hanc Munificentiam sibi præripuerat similis Remissio, quæ sub Coronationem ejus, paulò antè, de more exiit: Maximè autem, quia ante oculos omnium obversabatur, quantas Forisfacturas & Confiscationes tunc temporis obtinuerat, quæ thesauris suis replendis sufficerent: Unde Casualia illa Coronæ, meritò possent Contributionibus Subditorum parcere, tempore præsertim, quo pacem cum omnibus Principibus Vicinis coleret. Pauca admodum Leges, in his Comitibus latæ sunt, quasi pro Formâ tantùm: Inter quas, una fuit, ut Exteri, licet Civitate donati, nihilominùs Vectigalia, qualia imponi solent meris Exteris, solverent: Altera, ut Multæ Mercatorum *Italarum*, propter Pecunias, quæ proveniebant ex Mercibus suis Venundatis, in Nativas Regni Merces non impensas, *Fisco Regio* applicarentur. Utraque Lex ad Pecunias corrogandas spectabat; Cujus rei, jam à principio Regni sui, *Rex* immemor non erat, atque ad finem Regni felicis ei cessisset, si Providentia ista matutina (quæ ab Indigentia omni, propter quam necesse haberet Subditos suos gravare, eum muniebat) potuisset unà Ingenium ejus, in hac parte, frangere & temperare. Durante tempore Comitiorum, addidit & alias Creationes Nobilium, ut supra innuimus. *Baro Chandos de Britannia* factus est *Comes Bathoniae*. *Egidius Daubeneius* Eques Auratus factus est *Baro Daubeneius*, & *Robertus Willoughbeius*, Eques itidem Auratus, *Baro Brookus*.

Præterea *Rex*, summâ cum Magnanimitate & Munificentia, (quæ Virtutes adhuc per vices in eo valebant) *Edwardum Staffordum*, (Filium Primogenitum *Henrici Ducis Buckinghamiæ*, tempore *Richardii* condemnati)

demnati) restituit, non solum Honoribus & Dignitatibus Paternis, verum etiam Fortunis & Possessionibus, quæ amplissima fuerunt. Ad quam Rem, summæ certè Liberalitatis & decoris, inter cetera eum movit, grati & generosi Animi sensus quidam, quod præfatus *Dux* is fuisset, qui primum Lapidem contra tyrannidem *Richardi* moverat; Et reverà, pontem *Regi* ad Regnum, super Ruinas proprias straverat. Atque his peractis Comitia Parliamentaria soluta sunt.

Solutis Comitibus, *Rex* confestim pecunias misit, ad *Marchionem Dorcestriae*, & *Iohannem Bourchierum* Equitem Auratum, redimendos; quos pignorum loco *Parisiis* reliquerat, pro pecuniis quas mutuò sumplerat, cum Expeditionem in *Angliam* susceperat. Atque hac occasione arreptâ, Literas misit ad *Majorem*, & *Cives Londinenses*, per manus *Domini Thesaurarii*, & *Magistri Brui* (quem Consilii loco habuit) quibus petebat, ut ab iis mutuaretur Summam quatuor mille Librarum, Cujus Summæ, post varios sermones utrinque habitos, Dimidium tantum impetrare potuit. Quod tamen eorum Responsum, *Rex* in bonam partem accepit; ut facere solent, qui Pecunias mutantur, ante-quàm eos premat Necessitas. Sub hoc tempus, *Rex* in Concilium suum Sanctius ascivit, *Iohannem Mortonum*, & *Richardum Foxum*, alterum *Eliensem*, alterum *Exoniensem* Episcopum; Homines exsomnes, & multi silentii, quique unà cum eo, excubias quasdam agebant, in alios omnes. Uterque Negotiis suis admotus fuerat, antequàm ad Regnum ascendisset, & Fortunæ illius adversæ participes. *Mortonum* istum, paulò post diem suum obeunte *Bourchiero*, ad Episcopatum *Cantuariensem* evexit. *Foxum* autem Custodem Privati sui Sigilli constituit; Et postea, gradatim eum transtulit, à Sede *Exoniensi* ad *Bathoniensem*, dein ad *Dunelmensem*, & postremò ad *Wintoniensem*. Et si enim *Rex*, ad Negotia sua tractanda, consueverat Episcoporum operâ uti; quia cum magnis Reditibus gauderent, Præmia sua secum portabant; attamen per Gradus hoc facere amabat, ut *Primitias Episcopatum* sibi accumularet, quæ per hanc Graduum Seriem multiplicabantur. Licet enim tunc temporis *Reditus* ille ex *Primitiis*, *Reditibus Regiis* non fuisset annexus, sed *Tributo Papali* cesserat; Attamen, ipse ita cum *Collectoribus Papæ* se gerere solebat, ut haud parvum inde Commodum sibi redundaret.

Verum tandem aliquandò, Decimo Octavo die *Ianuarii*, secutæ sunt Nuptiæ, tam diù expectatæ & expetitæ, inter *Regem*, & *Domnam Elizabetham* ei antea desponsatam. Qui quidem *Dies Nuptiarum*, majori Populi favore, & Latitiâ celebratus est, quàm fuerant, aut *Regis* in Civitatem Ingressus, aut ejusdem Coronatio: Quod *Rex* notavit potius quàm probavit. Verissimum enim est, quod per totam deinceps vitam suam, quamdiù *Regina* in vivis esset (nam illa prior diem suum obiit) haud-quaquàm se pro Marito nimis indulgente gessit; Licet illa formâ amabilis, obsequio facilis, & Puerperis insignis fuisset. Verum pertinax illa sua, à *Familia Eboracensi*, Animi Abalienatio, tantum apud eum poterat, ut locum reperiret, non solum in Bellis suis, & Consiliis, verum etiam in Cubili & Thoro.

Jam autem *Rex* fiducia plenus, ut Princeps qui Prælio Victor fuisset; Neq; à Comitibus suis ullam omnino repullam tulisset; Quemq; adhuc Acclamations & Plausus Populi recentes circumstrepabant; Imperium suum in futurum, nihil aliud nisi Ludum fore, & Regni tantummodo Fruitionem sine molestiis, pro certo sibi persuaserat. Nihilominus, ut Princeps Cautus & Vigilans, constitutum apud se habebat, nihil omittere eorum, quæ ad Præsidium & Securitatem suam pertinerent: Cum eâ tamen opinione, quod in posterum, Administrationem Regni sui potius cum Voluptate & Alacritate, quàm Labore & Anxietate, exercere posset. Itaque Indiciis certis edoctus, *Partes* Regni sui *Septentrionales*, non tantum affectu in *Familiam Eboracensem* propensas esse, sed etiam Memoriam ipsius *Richardii* Regis devotissimas, cogitabat Æstatem proximam melius insumi non posse, quàm si Provincias illas ipse perlustraret, Præsentiamque suam, & Majestatem simul ac Comitatum, Populi illarum *Partium* Animos sanaret. Verum *Rex* in Fortunæ suæ Supputatione & Calculis, judicio suo magnoperè falsus est, quæ per multos annos continuos, variis fluctibus & tempestatibus, agitata est & quassata. Quamprimùm enim *Lincolniam* venit (ubi *Festum Paschatis* celebravit) certior factus est, *Baronem Lovellum*, *Humphredum* & *Thomam Staffordos* (qui antea, apud *Colcestriam*, Asyli privilegio se muniverant) ex Asylo erepsisse; sed quem locum petissent, neminem scire. Quem Nuncium *Rex* aspernatusest, & *Eboracum* usq; iter perrexit. *Eboraci* cum esset, recentior & certior accurrit Nuncius, *Baronem Lovellum*, cum Copiis magnis, propè abesse. *Staffordos* autem in *Comitatu Wigorniesi* Arma cepisse, & ad Urbem *Wigornie* propè accessisse, eamque oppugnare in animo habere. *Rex*, utpote Princeps magni & profundi Judicii, non multum his Nunciis commotus est: Putabat enim, illas Copias, Prælii apud *Bosworthum* reliquias quasdam esse, neque ad Caussam *Familie Eboracensis* quicquam pertinere. Magis autem sollicitum eum habuit Copiarum Delectus, quibus resisteret Rebellibus, quàm ipsorum Rebellium Debellatio; Cum in medio Populi sibi suspecti veluti obsessus esset. Sed cum Res moram non pateretur, magnâ celeritate Copias coegit (quæ contra *Lovellum* mitterentur) ad tria Millia, malè armatas, sed benè animatas (Paucis eorum ex ipsius Aulâ & Comitatu delectis, Reliquis verò ex Colonis & Famulis illorum, quos sibi fidos expertus est) sub ductu *Bedfordie Ducis*; Et pro more suo, quo veniam & gratiam, potius ante Pugnam quàm post, impertire solebat, eidem *Duci* potestatem dedit, Condonationem præteritorum promulgandi, iis qui statim Arma deponerent, & se dederent: Quod *Dux*, quamprimùm ad Castra *Lovelli* appropinquasset, præstitit. Nec *Rex* sefellit expectatio sua; Heraldus enim pro Tormentis Bellicis erant. Siquidem *Baro Lovellus*, hac Re perculsus, & Militibus suis diffusus, in Comitatum *Laucastrie* fugam cepit; & ad tempus apud *Thomam Broughtonum* Equitem Auratum, latitans, in *Flandriam*, ad *Ducissam Burgundie Margaretam*, post trajecit. Milites autem ejus, à *Duce* suo deserti, confestim *Duci Bedfordie* se submiserunt. *Staffordis* quoque, & eorum Copiæ, audito quo loco Res *Lovelli* essent, (in cujus successu spem maximam

maximam collocarant) etiã ipsi planè desperarunt, & fugam capessiverunt: Fratribus duobus ad *Colnhamiam*, Oppidulum propè *Abingtoniam*, in Asylum se recipientibus: Sed inspectã ejus loci Chartã Privilegii, per Judices de *Banco Regis*, atque ad Proditores minimè extendere judicatã, *Humphredus*, apud *Patibulum* de *Tiburne*, supplicio affectus est: *Thome* autem, utpotè à Fratre natu majore allecto, ignotum est. Sicque Rebellio hæc, ut Nubecula quædam, transiit: Atque Rex, Fæcibus & Fermento *Partium Septentrionalium* aliquantum expurgatis, quæ prius in eum non benè animatæ erant, *Londinum* rediit.

Septembri sequente, *Regina* Filium suum Primogenitum peperit; cui Rex (in Honorem Stirpis veterum *Britonum*, à quã ipse erat oriundus) *Arthur* Nomen indidit; Prænomen secutus illius prisca *Regis Britonum*; In cujus Rebus gestis asserendis, satis invenitur in Historiã verã, & Monumentis antiquis, quod illum, demptis Fabulis, magnã gloriã regnãsse testetur. Infans robustus erat, & corpore validus, licet octavo Mense editus esset, de quo Medici & Astrologi malè ominantur.

SECUTUM est hoc Anno, qui erat *Regis* Secundus, mirum quoddam *Facinus*, & audaciã plenum; quodque Statum *Regis*, & *Regni* vehementer perturbavit: De quo, Narrationes, quas in manibus habemus, adèò nudæ sunt & jejunæ, ut rem relinquunt vix credibilem: Non tam, ob Eventus naturam, (Ejusmodi enim Accidentia in Rerum Memoriã non rarò reperiuntur) sed propter peculiare quædam Rei Circumstantias, præsertim sub initiis. Judicium igitur faciemus, de hoc Negotio, ex Rebus ipsis, quatenus sibi invicem Lucem præbeant, Veritatem tanquã ex Minerã effodientes. Rex in Regno suo novus erat, contrãque opinionem suam, etiã & meritum, magnã apud populum Invidiã, & Odio, flagrabat. Radix hujus Invidiæ planè erat, sedula ejus & continua *Familie Eboracensis* Depressio, quam Corpus totius Regni favore adhuc prosequabatur. Hoc Animos Populi indies à Rege magis magisque avertebat; præsertim cum viderent, *Regem*, post Nuptias suas, & Filium ex illis Nuptiis natum, nihilominus Coronationem *Regine* suæ (quæ conjunctim cum Coronatione propriã ab omnibus primò erat expectata) adhuc distulisse; ne Matrimonialis quidem Coronæ Honore eam dignatum. Neque enim secuta est Coronatio *Regine*, nisi post duos Annos; postquam scilicet Pericula *Regi* pro Præceptis fuerunt, quid agendum sibi esset, edocentia. Invaluerat autem Invidia multò magis, postquam Rumor increbuerat (sive casu volitans, sive Malitiã Hominum malè animatorum sparsus) *Regem* constituisse, *Edwardum Plantagenistam*, clanculum, in *Turri Londinensi*, necare: Cujus casus, tantam habebat, cum casu Liberorum *Regis Edwardi*, similitudinem; cum Sanguinis ipsius Propinquitas, par Ætas, Locusque ipse Turris, illius Crudelitatis Memoriam refricarent; ut in *Regem*, odiosissimam quandam Opinionem, & Famam concitaret, ac si ipse alter *Rex Richardus* futurus fuisset. Etiã illud Murmur, adhuc sopitum non erat, ex *Regis Edwardi* Filiis, saltèm alterum superstitem esse. Qui quidem Rumor, ab iis qui rebus

rebus novis studebant, artificiosè & occultò fovebatur. Neque verò in *Regis* Ingenio & Moribus, inerat aliquid ad dissipandas istiusmodi Caligines commodum; verùm è contra, ita se gerere consueverat, ut Dubitationes potiùs injiceret, quam compesceret. Atque ex his, Fomes præparatus est Scintillæ: Quæ quidem tantum rerum omnium datura Incendium, ab initio despicabilis fuit.

In *Oxonis* vivebat, *Sacerdos* quidam astutus & vafer, *Richardus Simon* vocatus, cui erat Pupillus, *Pistoris* Filius, dictus *Lambertus Simmellus*, Ætatis circitèr quindecim annorum: Puer quasi venerabilis multum, in Ore & Aspectu, præ se ferens Majestatis & Decoris. *Sacerdos* iste in Cogitationem quandam male-sanam incidit (dùm sermones Hominum avidè imbiberet, & in Episcopatum aliquem amplum se promotum iri speraret) ut Adolescentulum illum, ad Filii Secundi *Regis Edwardi* (de quo opinio erat eum in Turri fuisset trucidatum) personam induendam & simulandam, subornaret: Et paulò post (nam inter Rem agendam, Consilium suum, quatenùs ad Personam, mutavit) ad *Edwardi Plantageniste*, tum in Turri detenti Personam representandam: Et in omnibus, quæ ad fidem faciendam conducere, eum egregiè instruxit. Hoc erat illud incredibile, de quo priùs diximus: Non quod fictarum Personarum Ludibria, ad Regnum adipiscendum subornarentur; (Etenim Temporibus antiquis, & recentioribus, hoc interdùm contigerat) Neq; quod in Mentem venire potuisset, Homini tam vili & abjecto, ut tantam Rem suscipere, & amplecteretur; (Etenim magnæ Cogitationes, & sublimes, quandoque in infimæ Conditionis Homines influunt, præsertim quandò inebriati fuerint Vulgi sermonibus:) Sed hoc (inquam) illud est, quod minimè videtur probabile; *Sacerdotem* istum, cui omninò ignota erat Persona vera, ad cujus Exemplar Persona falsa efformanda esset, ullo modo in Animum inducere potuisse, ut Actorem Fabulæ suæ edocere speraret, vel Gestu externo; vel in præteritis Vitæ suæ & Educationis Actis & Accidentibus recensendis; vel in idoneis Responsis ad Quæstiones, quas verisimile erat ei propositas fore; vel similibus; ullâ ex parte, ad vivum, Imaginem ejus, quem personandum susceperat, commodè exprimere. Etenim Pucro isti, personare non contigit eum, qui è Cunabulis diù antè subreptus fuerat, aut in primâ Infantiâ asportatus; verùm Adolescentulum talem, qui usque ad Ætatem decem ferè annorum, perpetuò in Aulâ Regiâ fuerat educatus, ubi Oculi innumeri eum conspexissent. Rex enim *Edwardus*, Cædis Fratris sui *Ducis Clarentie* conscientiam morsus, Filium ejus (de quo nunc loquimur) in integrum restituere sanè noluit, ut *Dux Clarentie* esset, sed tamen eum Comitem *Warwici* creavit; Honore, qui ex parte *Matris* ad eum pertinebat, resuscitato: Eumque, dum vixit, honorificè admodum tractavit; Licet *Richardus Tertius* eum postea in Custodiâ habuerat. Adeò ut planè fieri nequiverit, quin aliqua Persona ex Eminentioribus, cui *Edwardus Plantagenista* specialitèr & familiaritèr notus fuisset, negotio præsideret, à quâ *Sacerdos* Mandata reciperet. Quod verò maximè probabile est, (si quis ex Actis præcedentibus & subsequenter Rem rectè æstimet) huc redit, ut Persona quæ
telam,

telam illam ordiretur & texeret, statuenda sit *Regina Vidua*. Fœmina Negotiatrix, & Pragmatica, quæque Civilibus Rebus tractandis infueta erat; Sanè in illius Conclavi, felix illa Conjuratio in *Richardum Tertium*, pro Rege HENRICO, inita, tractata, & agitata est; (Id quod Rex optimè noverat, & fortassè nimis altè recondiderat) Illa etiàm, hoc tempore, Regi erat infensissima, eo nomine, quod putaret Filiam suam (eâ quâ Rex insistebat viâ) non prometam, sed depressoam. Nemo autem proculdubiò, tantâ cum rerum notitiâ, Scenam istam totam ornare, æquè ac illa, poterat. Neque tamen Consilium ejus erat, nec etiàm cæterorum ex prudentioribus, qui huic Machinationi favebant, & vires subministrabant, ut Idolum istud reverà Coronâ potiretur, sed illius periculo, viam ad ruinam *Regis* aperire: Quo peracto, singuli diversas intra se, spes & Consilia fovebant. Huic conjecturæ maximè illud suffragatur, quod quamprimùm Conjuratio ista maturuerat, & eruperat, Rex ita afficiebatur, ut *Reginam* illam repentè in Monasterio de *Bermondsey* conclusit; omnesque Fortunas ejus & Reditus Fisco applicavit: Hocque ordinavit, per Concilium & Conventum quendam, ostiis clausis habitum, absque Processu aliquo legali, exili admodùm & longè petito usus Prætextu; *Quod nempe Filias suas, ex Asylo, in potestatem Regi RICHARDO, contra promissum suum, tradidisset.* Ex quo genere procedendi, etiàm à principio, pro nimis severo, & planè irregulari habito, tam quoad materiam, quam quoad formam, valdè probabiliter concludi possit, Accusationes graves contra illam *Reginam* prodiisse, quas Rex, propter Rationes Statûs, & ad vitandam Invidiam, publicare noluit. Non levi etiàm Argumento fuit, Secreti aliquid latuisse, & Examinations suppressas & cohibitas fuisse, quod *Sacerdos* ipse *Simon*, postquàm comprehensus esset, ad supplicium nunquàm palàm productus fuisset, imò nec in publicum Judicium tractus, (sicut compluribus ex Clero, ob proditiones minus atroces, contigerat) sed tantùm in Gurgustio quodam incarceratus mansisset. Accedit, quod post mortem *Comitis Lincolnie* (ex *Familia Eboracensi* Viri principalis) qui in prælio *Stokensi* occisus fuerat, Rex hoc Pectoris sui Arcanum, quibusdam ex Consiliariis suis, aperuit; Se mortem *Comitis* agrè ferre, quòd ab illo, si vixisset, Intima Periculi sui, & Conjuratiōis contra se factæ, rescire potuisset.

Verùm ut ad Narrationem Rei ipsius revertamur, Primò *Simon*, ut diximus, Discipulum suum edocuit, Personam *RICHARDI Ducis Eboracensis*, imitari: Hoc verò factum est, sub idem tempus, quo Fama illa sparsa est; Quod Rex constituerat, *Edwardum Plantagenistam*, tum in Turri detentum, neci tradere; Quo divulgato, magnum secutum est Populi Murmur. Sed non multò post, diverso Rumore ingruente; quod nimirùm *Edwardus* ille *Plantagenista*, è Turri aufugisset; Atque simul Callidus iste *Sacerdos*, audiens, illum tantum charum vulgo fuisse, tantamque ob ejus Periculi depulsionem, lætitiã conceptam, Personam Larvæ suæ mutavit, & in Personam *Plantagenistæ*, tanquàm magis idoneam, transformavit; Quippè qui in ore Populo magis erat, & Sermonibus tum præcipuè jactatus: Simul concinnius erat, ut post famam Fugæ *Edwardi*, hoc quod struebat

subseque-

subsequeretur. Attamen, cum secum reputaret, minus sibi tutum futurum, & Hominum Curiositati & Inquisitioni magis obnoxium, si Fabulam istam hic in *Anglia* egisset, consultius fore putavit, si more Scenarum, in Tragœdiis & similibus, magis è longinquo Rem ostentaret: Itaque cum Discipulo suo in *Hiberniam* transfretavit, ubi Favor erga *Familiam Eboracensem*, majorem in modum, fervebat. Rex sanè, in Rebus *Hiberniæ* constituendis, minus impiger & providus fuerat; neque Magistratus & Consiliarios suos, in illo regno, mutaverat, aut alios sibi probatos & fidos cæteris immiscuerat, ut facere debuerat; Præsertim cum Inclinationem ejus populi, erga *Familiam Eboracensem*, satis nôsset: Quàmque etiàm lubricus esset ejus Regni status, & ad res novas amplectendas pronus, magis multò quàm ipsa *Anglia*: Sed Victoriis suis, & Successibus in *Anglia* confusus, per otium Res *Hiberniæ*, in ordinem se redacturum, minimè dubitabat.

Quamobrem hâc Regis socordiâ factum est, ut sub adventum *Simonis*, cum falso suo *Plantagenista*, in *Hiberniam*, omnia ad Defectionem & Seditionem parata invenirentur, ac si ex composito ferè Res transacta fuisset. Primò omnium, adiit *Simon Thomam Fitz-Gerardum Comitem Kildarie*, & *Hiberniæ* tum *Præsidentem*; Cujus oculos tantâ caligine perstrinxit (partim Sermonum suorum vi & insinuatione, partim Habitu & Gestu Pupilli sui, cujus etiam ori Majestas quædam *Regia* insidebat) ut illecebræ illæ, Fumis fortasse quibusdam Ambitionis adjunctæ, ita *Comitem* affecerint, ut persuasissimum ei esset, verum prorsus illum *Plantagenistam* fuisse. Comes negotium statim communicavit, cum Proceribus nonnullis, & aliis; Primò quidem, occultò. Eos autem, similiter secum affectos, perspiciciens, de industriâ, rem in publicum exire & spargi permisit; veritus, id quod destinaverat, patefacere, priusquam Populi animos tentâsset. Sed si Potentiores alacriter, certè Plebs furiosè agebat; Aerium istud Phantasma, incredibili Gaudio & Favore excipiens; partim quod essent in *Familiam Eboracensem* propensissimi; partim ex Gentis ipsius Superbiâ, ut Regem *Angliæ Regno* dedisse & imposuisse viderentur. Neque verò Scrupulus ille, de Damnatione *Georgij Ducis Clarentiæ*, istius *Edwardi* Patris, apud eos quicquam valebat; Cum nuper Regis HENRICI exemplo didicissent, Damnationes illas legales, Titulo & Prætensionem ad Coronæ fastigium, nullo modo officere. Quatenus verò ad *Edwardi Quarti Filias*, facilè innitebantur Repulsæ, quam à Rege *Richardo*, Hæreditate Regni summotæ, tulissent; Easque etiàm, tanquàm HENRICT Factionis portionem quandam, æstimabant, cum in ejus Manu omninò essent. Adeò ut mirabili consensu, & plausu, & magnâ omnium ordinum frequentia, *Plantagenista* iste Fictitius, ad *Castrum Dublinense* adductus esset, atque ibi tanquàm Rex salutatus, stipatus, & honoratus; Puero satis decorè se gerente, nihilque committente, quod Ignobilitatem Generis sui argueret. Quin & paucis diebus elapsis, Rex proclamatus est, per Nomen *Edwardi Sexti*, ne Gladio quidem uno, pro Causâ Regis HENRICI, evaginato.

Rex nunciis perlatis de Rebellionem istâ, tam repentinâ & inexpectatâ,

peccatâ, plurimum commotus est, duas præcipuè ob causas: Prima erat, quod Motus iste illud tentabat, à quo sibi maximè metuebat; Tituli scilicet *Eboracensis Basilicæ* Resuscitationem: Secunda, quod Motus idem contigerat tali loco, quo tuto Personam suam transferre non poterat. Nam partim ex Fortitudine innatâ, partim ex Suspensione quâdam universali, (Nescius & hæsitans cui fidere securè posset.) Personam suam propriam, ad omnes Motus reprimendos, transferre amabat. Rex igitur Concilium suum convocavit, apud *Cænobium Carthusianorum ad Shinam*. Quod quidem Concilium admodum secretò habitum est; At decreta ejus, quæ in publicum statim prodierunt, tria fuerunt.

Primum erat, ut *Regina Vidua* (sicut antea obiter dictum est) eò quod contra Pactum, & Fidem suam iis præstitam, qui cum eâ, de Matrimonio Filia: suæ *Elizabethæ* cum *HENRICO* ineundo, contraxerant, eam nihilominus ex Asylo in manus *Regis Richardi* tradidisset, *Cænobio Monialium de Bermundsey* includeretur, utque Fortunæ & Reditus ejus omnes Fisco cederent.

Secundum erat, ut *Edwardus Plantagenista*, tunc temporis in Custodiâ Turris arctâ habitus, modis omnibus, qui excogitari poterant, maximè publicis & notoriis, Populo monstraretur. Hoc eò spectabat, partim ut Rex, illâ, quam apud Populum subierat, Invidiâ exoneraretur, de nece clandestinâ *Edwardi*: Sed præcipuè, ut omnibus liquidò detegerentur, eorum quæ in *Hibernia* acta sunt, Levitas & Impostura; quodque reverà *Plantagenista* quem colebant, Idolum & Res Fictitia, tantummodò esset.

Tertium erat, ut denuò publicaretur *Remissio Generalis Antea-actorum*, iis, qui intra diem præfixum, delicta sua revelare vellent, & se *Regiæ Clementiæ* submitterent: Utque *Diploma Remissionis*, verbis tam largis & amplis perscriberetur, ut nullum prorsus Genus Altæ Proditionis (vel in *Regis* ipsius Personam) exciperetur. Quod licet mirum videri posset, attamen *Regi* prudenti & sagaci probabatur; Qui satis sciret, maxima sibi Pericula, non à Proditionibus levioribus, sed ab atrocioribus imminere. Ista verò *Regis*, & *Concilii* sui Decreta, statim executioni mandata sunt. Ac primò *Regina Vidua* in *Cænobio Monialium* apud *Bermundsey*, conclusa erat, & Fortunis omnibus exuta. Quod res mirabilis Populo visa est: Femina infirmam & calamitosam, quod Tyranni Minis & Promissis succubuisset, idque post tantum temporis spacium elapsum, (quo Rex nullam Offensâ, aut Animi exulcerati Signum ostendisset) multò autem magis, (post tam felix Matrimonium inter *Regem* & *Filiam* suam, cum Prole Masculâ susceptâ, à Rege tam subito mutato, aut tam tardè Sensus suos aperiente, tantâ cum severitate tractari.

Regina ista, inter Exempla Fortunæ insignitè inconstantis, & Adversa cum Prosperis sæpè alternantis, reponi possit. Primò à Supplici afflictâ, & Viduâ desolatâ, assumpta est in Thoram *Regis*, *Regis* inquam *Cælibis*, quique inter viros *Ætatis* suæ fuerat pulcherrimus. Etiam, in ipso *Regni Edwardi* Curriculo, miseram subierat Fortunæ

aleam,

aleam, & Felicitatis suæ Eclipsim, ex Fugâ Regis, & Coronæ suæ amissione temporariâ. Insupèr, eo nomine fortunata censerî posset, quod Prolem ei pulcherrimam egregiâ cum fœcunditate peperit, atque Amorem ejus Maritalem (Patientiâ, & Obsequio, & Amorum Regis Dissimulatione, aliquantulum adjuta) usque ad finem retinuit. In Cognatos suos, & Sanguinis propinquitate conjunctos, etiâ ad Factionem usque propensa fuit: Quæ res apud Proceres ex parte Regis, qui *Regium Sanguinem* mixturâ illâ quasi pollui existimabant, magnam ei Invidiam conflaverat: Quibus Proceribus *Regii Sanguinis*, se adjunxerat *Dominus Hastings*, magnâ apud Regem Gratiâ florens, qui licet Regi tam charus esset, putabatur per vices, Malitiâ & Artibus hujus Regine, non absque periculo Ruinæ vixisse. Post Mortem Regis Mariti sui, veluti Subjectum aliquod Tragœdiæ facta est; Cùm vitam eousque produxisset, ut videret Fratri suo caput amputatum; Utrosque Filios suos Regno privatos, Spurios declaratos, & crudeliter interfectos. Attamen inter has tam acerbas Calamitates, Libertate suâ, Dignitate, & Fortunis fruebatur. Verùm postea demum, Rotâ aliquantulum in prosperum versâ, cum Regem in *Germaniam* nacta esset, & facta *Avia Nepotis Masculi*, Nihilominus (ob Causas obscuras & incognitas, & sub Prætextibus non minùs admirandis) præcipitata est, & mundo exulavit, in Monasterio clausa, ubi periculosum penè erat eam invisere. In quo paulò post vitam finivit. Regis tamen jussu, juxta Regem Maritum suum, *Windsorise* honorificè sepulta fuit. Collegium Reginale apud *Cantabrigiam* fundavit. Hoc rigore, Rex magna apud populum suum incurrit obloquia; Quæ tamen, tam ob Rationes statûs, quam ob Confiscationem tam amplam, ei reddita sunt dulciora.

Sub idem tempus, *Edwardus Plantagenista* verus, in die Dominico, per universas *Londini* Plateas principales, ductus est, ut à Populo spectaretur. Et post Spectaculum Populi in Plateis, solenni Processione Templum *D. Pauli* ingressus est, ubi & frequens Populi Multitudo convenerat. Atque simul appositè & decorè provisum est, ut complures ex Nobilitate, & alii Gradûs Eminentioris (maximè ex iis qui Regi suspecti essent, quique Speciem & Personam *Plantageniste* optimè nossent) Sermones cum Adolescente, inter eundem, familiaritèr conferrent. Atque hoc Regis prudentissimum Remedium, Malum illud *Hibernie* planè discussit, apud Populum *Anglie*; Præsertim eam Populi partem, quæ Errore non Malitiâ, Toxicum illud hauserat, In *Hibernia* tamen, ubi non dabatur à Facinore in tantum aucto Receptus, parùm aut nihil valuit: Sed contrâ, ultrò Imposturam totam in Regem retorserunt; Et sermones serebant, Regem, ut verum Regni Hæredem depelleret, & Mundo Fucum faceret, & Hominum imperitorum Oculos fascinaret, Adolescentulum supposititium, in similitudinem *Edwardi Plantageniste*, ornâsse, eumque Populo monstrâsse, ne abstinendo quidem à sacris Processionis Ritibus, quò majorem Fabulæ fidem conciliaret. Circa idem quoque tempus, Edictum de *Remissione Generali* promulgatum est; Simul etiam Rex multam adhibuit diligentiam, ut Portus Regni clauderentur, ne Fugitivi, Rebus

præsentibus infensi, aut suspecti, Mare trajicerent, in *Hiberniam*, aut *Flandriam*.

Interim Rebelles *Hibernie*, nuncios, tam in *Angliam* quam *Flandriam* clam miserant qui utrobique loci, res haud parvi Momenti transegerant. In *Angliâ* enim, in partes suas pertraxerant, *Ioannem Comitem Lincolnie*, *Ioannis Poli Ducis Suffolcie* Filium, ex *Elizabethâ Edwardi Quarti* Sorore. Comes iste Spiritus altos & elatos gerebat, simulque strenuus erat, & ingenio pollens, & sublimibus jampridem Cogitationibus insueverat. *Richardo* enim *Tertio* constitutum erat, odio Fratris ejus utriusque, (*Regis Edwardi*, & *Clarentie Ducis*,) atque eorum Stirpis (cum scilicet Sanguine amborum Manus suas imbuisset) Posteror eorum, sub variis & falsis Prætextibus (de quibus antea diximus) Successione in *Regnum* privare, atque *Comitem* istum (si ipse sine Liberis discederet) in *Regem* destinare. Neque hoc *Regem* latuerat, qui propterea Actiones ejus secretò observabat. Verùm cum Populi Invidiam, ob Incarcerationem *Edwardi Plantagenisæ*, jam degustaverat, consultum non putabat, hujusmodi Invidiam accumulare, per Incarcerationem *Comitis Lincolnie*; Quin & rebus suis conducere putabat, illum tanquam alterius Rivalem conservare. Comes autem *Lincolnie*, Rebellionis *Hibernie* ut particeps fieret, movebatur, non quod levitèr inniteretur iis, quæ ibi gesta erant, instar Bullæ fragilis evanida, sed Literis à *Margaretâ de Burgundiâ* receptis; In cujus Suppetiis Auxiliariibus, atque ipsâ Declaratione quod in partes descendisset, plus longè Ponderis erat, tum quoad Famam, tum quoad vires ipsas. Neque Comes Negotium repulit, quod sciret prætentum *Plantagenistam* Idolum merum, & nihil ampliùs esse: Sed contrà lætabatur, eum falsum potiùs quam verum *Plantagenistam* fuisse: Quod cum satis sciret falsum *Plantagenistam* sponte in Fumos abiturum, verum autem *Regis* Consiliis pessimi iti, secum reputaret, aditum sibi ad regnum Proprio Titulo & Jure patefieri posse. Hæc animo agitans, secretò in *Flandriam* transfretavit, quò paulò antè appulerat, *Domitus Lovellus*, qui Consiliorum suorum veluti Procuratorem, in *Angliâ* reliquerat *Thomam Broughtonum*, Equitem Auratum, qui in *Comitatu Lancastrie*, magnas Clientelas, & multos Sequaces habebat. Nam paulò antè (ut supra diximus) cum prætentus *Plantagenista* primò in *Hiberniam* receptus fuisset, Nuncii claudestini ad *Margaretam* missi fuerant, eam de Rebus jam in *Hiberniâ* gestis certiore facientes; ejus Auxilium in Causâ (ut ipsi dicebant) tam piâ & justâ, & cujus initis Deus tam manifestò affuisset, implorantes; Cum Promissis & Protestatione, omnia deinceps Arbitrio ejus permissa fore, tanquam supremæ ejus Actionis Patronæ & Protectricis. *Margaretâ*, *Edwardo Quarto* Soror fuit secunda; Etiam *Carolo Burgundie* Duci, strenuo Cognominato, secunda Uxor; Ex quo cum nullos Liberos suscepisset, magnam curam, cum insigni Benevolentie Affectu, *Philippi* & *Margaretæ* (prioris Mariti Nepotum) Educationi impendit. Id quod magnum ei Amorem & Auctoritatem apud Belgas conciliavit. Princeps hæc Animo virili, Malitiâ autem Muliebri, prædita; Thesauris quoque non exiguis affluens, propter Dotis suæ Amplitudinem, providamque ejus Dispensationem: Et ipsa Liberos exors, curisque aliis ferè soluta; pro fine Consiliorum suorum

suorum sibi propofuerat, ut videret in Solio *Regni Angliæ*, Familiam suam iterum collocatam; HENRICVM autem, tanquam Metam sibi posuerat, ad cuius Ruinam, omnes Actiones suæ tenderent, & collimarent: Adeo ut ex eius Consiliis, (tanquam ex pharetrâ,) Turbæ per multos Annos excitatæ in *Regem*, emissæ fuerint. Tanto autem flagrabat, adversus *Familiam Lancastriæ*, & præcipuè in *Regis* Personam, odio, ut neutiquam per *Familiarum*, in Nepti suâ, tam Honorificam Conjunctionem, mitigaretur; Sed contrâ, ipsam Neptem suam odio haberet, quod suis Nuptiis, *Regi* ad Regnum adipiscendum, & in se stabiliendum, aditum patefecisset. Magno igitur & vehementi Animi Impetu, oblatam à Rebellibus Occasionem arripuit, eorumque Postulatis annuit: Et Consilio habito cum *Comite Lincolnie*, & *Domino Lovello*, & aliis, decretum est, ut Proceres illi duo, cum Cohorte bis Mille *Germanorum*, (qui omnes erant Veterani,) sub ductu *Martini Swarti* (Duce forti & in Militiâ experto) in *Hiberniam* se conferrent, ad novum *Regem*: Magnâ liquidem in spe erant, quando Actio illa Regalitatæ planè constitutæ & fixæ speciem habuisset, & *Comitis Lincolnie*, veluti Secundæ Personæ, necnon Copiarum exterarum in auxilium submissarum, reputatione aucta esset, fore ut harum rerum fama animos adderet illis, qui in *Angliâ* partibus suis favebant, ut præsto essent cum Auxiliis, quo tempore Exercitus in *Angliam* transvectus esset. Insuper, & hoc decretum est, ut si res successisset, Supposititiis ille *Plantagenista* deponeretur, & verus reciperetur. In quâ tamen Actionis Periodo, *Comes Lincolnie* privatas suas spes fovebat. Postquam Copiæ istæ, ex *Flandria* in *Hiberniam* venissent; & Partium Confidentia, ex conspectu mutuo, & Exercitus justî jam in unum Corpus coacti facie, mirum in modum crevissent; de Successu minimè dubii, sibi magna pollicebantur, ac secum Sermonibus & Colloquiis jactabant, se copiis multò majoribus instructos, ad Regnum HENRICI subvertendum proficisci, quam idem HENRICVS, ad *Regis Richardi* Regnum subvertendum, fecisset: Quodque si nullus adversus se Gladius strictus esset in *Hiberniâ*, Conjectura ex eo rectè capi posset, Gladios etiam in *Angliâ* citò aut vaginis conditos, aut repullos fore. Primò autem, jactantiâ quâdam, ob tantas copiarum Accessiones, *Regem* suum novum, in *Ecclesiâ Cathedrali Dublinensi*, coronaverunt; qui antea Proclamatione tantum Rex declaratus erat; Tum verò Concilium habuerunt de iis quæ ulterius agenda erant. In quo Concilio, etsi opmabantur nonnulli, quod consultissimum foret, res in *Hiberniâ* primùm constituere, illamque Regionem pro belli Sede deligere, eoque *Regem* ipsum HENRICVM, necessitate Belli compulsam, pertrahere; (Ex cuius absentia sperabant, haud parvos Morus & Mutationes in *Angliâ* secuturos;) nihilominus quia Regnum *Hibernie* inopiâ laborabat, unde Exercitum alere, & Militibus *Germanis* Stipendia solvere, nullo modo possent; Quia etiam Studia & Vota *Hibernicorum* atque generalitèr Militum (Qui in statu rerum tumultuario, potius Duces suos regere, quam ab illis regi consueverunt) magno impetu & cupiditate multa ferebantur, Spoliis *Regni Angliæ* se ditandi; in eam sententiam itum est, ut Copias suas, quantâ fieri

fieri posset celeritate in *Angliam* transferrent. *Rex* interim, qui cùm primùm audierat, quid in *Hiberniâ* gestum esset, haud multùm commotus est, sed sperabat se nullo negotio *Copias Hibernicas* (tanquàm *Avium gregem*) *Lapidis jactu* dispersurum, atque *Examen istud Apum*, cum *Rege* suo, veluti *Tinnitu & Cymbalis* abacturum; Cùm postea certior factus esset, *Comitem Lincolnie* se partibus adjunxisse, atque *Ducissam Margaretam* Factioni præsidere, periculum verè aestimare cœpit; atque tanquam ea, quæ oculis cernuntur, prospiciebat, *Regnum suum iterùm in Discrimen* venturum, *Sibi*que necesse fore rursùs de eo dimicare. Ac primò, antequàm audisset *Comitem Lincolnie*, è *Flandriâ* in *Hiberniam* profectum, conjiciebat fore, ut à duabus simul *Regni partibus* oppugnaretur: videlicet ad *Orientalem Anglie Plagam*, factâ *Invasione à copiis è Flandria*; atque ad *Occidentalem Plagam* versus *Septentrionem*, à *Copiis ex Hibernia*. Itaque postquàm mandasset, ut *Delectus Militum* in utrisq; *Partibus* haberentur, & duos constituisset *Strategos*, *Iasparum Ducem Bedfordie*, & *Ioannem Comitem Oxonie*, (in *Animo* habens, etiam in *propriâ Personâ* adesse, ubi *Occasiones* ejus præsentiam maximè requirerent) nullam tamen eo ipso tempore *Invasionem* expectans (cùm *Hyems* jam adulta esset) *Iter suum* instituit versus *Susfolciam & Norfolciam*, ut eas *Provincias* confirmaret. Postquàm autem, ad *Sancti Edmundi Burgum* venisset, accepit, *Thomam Marchionem Dorcestrie* (qui unus ex *Pignoribus* fuerat in *Galliis*) ad ipsum properare, ut se à quibusdam *Accusationibus*, contra se exhibitis, purgaret. At licèt *Rex* *Aurem* ei benignam reservaret, erat tamen *Conditio Tèporis* tam periculosa, ut statim miserit *Comitem Oxonie*, qui obviam ei factus, ad *Turrim Londinensem* illum perduceret: *Verbis* tamen gratiosius eum permulceret, & postularet, ut *Ignominiam* illam non ægrè ferret, quia nihil à *Rege* periculi ei imminerebat; Quin & hanc rem ei præsidio fore, ut nec *Rebus Regis*, nec *Fortunis propriis* quicquam nocere posset; Et quod in *Regis* *Manu* semper futurum esset (postquàm ab iis, de quibus insimulabatur, se purgasset) *Honorem* ejus refarcire.

A *Burgo Sancti Edmundi*, ad *Civitatem Norwici* perrexit. Inde tanquam in *Peregrinatione* quâdam sacrâ *Walsinghamiæ* *Templum, Virginiæ Mariæ* dicatum, & multis miraculis celebre, visitavit; & vota pro *Salute suâ* nuncupavit: Atque inde, per *Cantabrigiam*, *Londinum* reversus est. Post paucos dies, *Rebelles Hibernici* cum *Rege* suo (sub ductu *Comitis Lincolnie*, *Comitis Kildarie*, *Domini Lovelli*, & *Swarti* *Præfecti Cohortis*) ad *Fouldriam*, in *Comitatu Lancastrie*, appulerunt; Ad quos statim se contulit, *Thomas Broughtonus* *Eques Auratus*, cum exiguâ admodùm *Manu Anglorum*. *Rex* per hoc jam certus, *Procellam istam non disruptam* iri, sed in unum *Locum casuram*, *Copias* satis amplas coegerat: Atque ipse, assumptis etiam duobus, quos delegerat, *Strategis*, (nempe *Duce Bedfordie*, & *Comite Oxonie*) *Coventriam* usque, manum cum iis conferturus, advenerat; Unde *turmam Equitum*, ad *Hostium reexplorandas*, emisit; utque simul aliquos ex *Exercitu eorum* palantes interciperet, ex quibus melius scire posset, eorum & *Progressus*, & *Consilia*; Quod & factum

ctum est: Et si Regi, in ipso Rebellium Exercitu, Exploratores non deessent.

Rebelles versus *Eboracum* iter ceperunt, vastatione Agrorum, & aliâ violentiâ Hostili, abstinentes, ut melius in gratiam Populi se insinuarent, & Regis sui decus tuerentur; Qui scilicet, ex vero sensu Animi Regii, Calamitatibus Subditorum indoleret. Verum Globulus iste Nivalis, intervolvendum, augmenta nulla fuscipiebat. Neque enim Populus ad illos ex ullâ parte confluxerat: Neque etiâ, in aliis Regni partibus, Motus ullus in eorum favorem factus est; Cui rei in causâ erat, partim Experimentum, quod jam exhibuerat Rex, moderati Regiminis sui, cum opinione Felicitatis conjunctum; Partim, quod odiosa admodum res esset Populo *Angliæ*, Regem accipere, Humeris *Hibernorum* & *Germanorum* gestatum, & introductum; Ex quibus Nationibus, maxima pars Copiarum Rebellium erat conflata. Neque ab ipsis Rebellibus satis prudenter factum est, ut primò in Partes Boreales Exercitum suum ducerent; Nam licet, præteritis temporibus, fuissent illæ Regiones Amicorum suorum Attrices; Tamen iisdem locis Exercitus *Domini Lovelli* dispersus fuit; Atque ibidem, Rex ipse præsentiam suâ, Populi Animos paulò antè leniverat. At *Comes Lincolnie*, spe suâ frustratus, (Populum enim ad se certatim confluxurum sibi promiserat, in quo casu in Animo ei erat Bellum protrahere) remque jam sine receptu esse satis sciens, decreverat cum Regis Copiis, quâ poterat celeritate, configere; Itaque versus Oppidum *Nemarci* Exercitum duxit, Oppidum sperans se, subito suo adventu, in potestatem suam redacturum. Sed Rex paulò antè *Notinghamiam* venerat, ubi Concilium Castrense convocavit; In quo deliberatum est, an tempus protelare, aut Hostes statim adoriri oporteret? In quo Concilio, Rex ipse (qui multas Animo Suspiciones agitabat, quarum Nemo conscius esset) manifestò in eam sententiam propendebat, ut prælio quamprimum decertarent. Verum, hanc Dubitationem repente eximerunt magna Auxilia, quæ in ipso Articulo hujus Consultationis se adjunxerant, partim Literis missis excitata, partim sponte à multis Regni Partibus venientia.

Principales autem Personæ, quæ tum in Regis Auxiliu advolârunt, fuerunt, ex Nobilitate quidem, *Comes Salopie*; & *Dominus Strange*; Ex Equitibus autem & Nobilibus minoribus, ad Septuaginta Homines, cum Cohortibus suis numerum sex mille Armatorum implentibus, præter Copias, quæ Regi, ante eorum adventum, præstito fuerant. Quocirca Rex, cum cerneret Copias suas in tantum auctas, magnamque in omnibus, ad pugnam, alacritatem, in eo, quod prius decreverat, confirmatio erat; atque properè Exercitum duxit, ita ut inter Castra Hostium, & Oppidum *Nemarci* se medium sifteret; Nolens eorum Exercitum illius Oppidi Commoditate gaudere. *Comes* neutiquam territus, eo ipso die, ad pagum quendam, *Stoke* dictum, pervexit, ibique illâ nocte castrametatus est, super Clivum cuiusdam Colliculi. Rex autem, die sequente, Aciem instruxit in Campetribus. Nec minus animosè *Comes* de Colle descendit, & Prælium cum eo conferuit. De quo quidem Prælio,

Narra-

Narrationes, quæ nunc extant, tam exiles sunt & nudæ, (etsi fuerit Res tam recentis memoriæ) ut potius Successum Prælii, quàm Modum Pugnæ declarent. Aiunt *Regem*, Copias suas in tres Acies divisisse; Quarum prima Acies tantum, Alis utrinque benè roborata, reapse pugnaverit, totumque Exercitûs Hostilis impetum sustinuerat: Pugnam fuisse atrocem & obstinatam, & per tres horas durasse, antequàm Victoria in aliquam partem inclinârit; nisi quod, quandoquidem prima tantum *Regis* Acies pugnaverit (duabus reliquis Aciebus veluti ociosè stantibus) iudicium fieri possit, qualis in fine Successus Pugnæ expectandus esset: *Martinum Swartum*, cum suis Germanis, egregiè perfunctos esse: Itemque *Anglos*; Neque etiàm *Hibernos* officio defuisse, Animis aut Ferociâ; Sed cum essent ferè inermes, Spiculis tantum & Ensisibus instructi, in eos potius Occisionem, quàm Pugnam fuisse: ita ut furiosa eorum trucidatio, reliquo Exercitui, magno terrori fuisset: Universos autem Duces in Acie cecidisse: Nempe, *Comitem Lincolnia*, *Comitem Kildaria*, *Franciscum Dominum Lovellum*, *Martinum Swartum*, & *Thomam Broughtonum*, omnes fortiter præliantes, nec terga vertentes, aut retrò cedentes. Tantum de *Lovello* exiit Sermo, quod è prælio fugerit, & *Flumen Trenti* equo transnataverit, sed adversum Littus propter ripæ præcipitium cõscendere non potuit, unde in Fluvio submersus est. At alius Sermo eum in Fluvio non relinquit; Sed refert, quod diù post, in Cavernâ quâdam subterrancâ, vitam produxerit. Numerus Occisorum, ex parte *Hostium*, fuit ad minimum quatuor Millium: Ex parte autem *Regis*, primæ Aciei circiter Dimidium cecidit, præter multos saucios, sed minoris Conditionis Homines. Inter alios Captivos, fuerunt Supposititius ille *Plantagenista* (iterum *Lambertus Simeonellus* factus) unaque versutus ille *Sacerdos*, ejus Pædagogus. *Lambertum* quod attinet, *Rex* vitâ eum privare noluit; Sive ex Animi Magnitudine, reputans illum instar Imaginis tantum Cereæ fuisse, quàm alii temperârunt, & finxerant; Sive ex altâ quâdam prudentiâ, putans eum, si capite plecteretur, nimis properè in Oblivionem iturum; Sin in vivis maneret, futurum eum assiduum spectaculum, & instar Remedii aut Exorcismi adversus ejusmodi Spectra, & Incantationes, temporibus venturis. Itaque receptus est in Famulitium *Regis*, in Aulâ suâ, sed vili admodum Loco, in Culinâ; Adeò ut, insigni humanæ Fortunæ Ludibrio, Veru circumageret ille, qui Coronam gestârat; (Cum tamen *Fortuna*, post *Tragœdiam* minimè soleat *Comœdiam*, aut *Exodium* introducere;) Postea autem promotus est, ut esset ex *Falconariis Regis*. Quod vero ad *Sacerdotem*, in Gurgustium quoddam obscurum inclusus est, neque, quid de eo postea factum esset, innotuit: Cum in Naturâ *Regis* penitus insitum esset, Pericula sua veluti sub Sigillo obsignare.

Post Prælium, profectus est *Rex Lincolniam*, ubi *Preces solennes*, & *Gratiarum Actiones*, celebrari fecit, pro Salute suâ & Victoriâ. Utque *Devotiones* ejus plenum suum *Circulum* complerent, misit *Vexillum* suum ad *Templum Beate Virginis Walsinghamia*, in Oblationem; ibi vota solvens, ubi nuncupasset. Atque hoc modo, ab istâ tam insigni Fortunæ Machinâ (quæ in eum intentata fuerat) liberatus,

tus, ad pristinam Animi Confidentiam rediit; Secum cogitans, universa sua infortunia simul in eum irruisse. Verum id contigit, quod Sermo Vulgi, in principio Regni sui, ei ominatus est; Futurum scilicet, *Ut laboriosè regnaret, quod Regnum suum, à Morbo Sudorifico initium cepisset.* Sed quamvis Rex se jam in portu navigare putaret, tamen tantà fuit prudentiâ, ut Fiducia sua Providentiam neutiquàm obfuscaret, præsertim in rebus non remotis. Itaque tam recenti & inexpectato periculo expergefactus, animo volvebat, quibus modis, tam Rebellionis præteritæ Participes & Fautores eradicaret, quàm similium Periculorum Semina in futurum extingueret: Simulque Hominum, malè erga res suas Animatorum, Receptacula omnia & Refugia, ubi Rebellionibus suis paulò post vivificandis incubabant, amoveret. Primò igitur, Profectionem novam à *Lincolniâ*, in Partes Septentrionales, instituit; quamvis reverà hoc Iter potius Curiam quandam Judicalem Itinerariam saperet, quàm aliàs. Nam ubicunque se contulit, magnâ cum Severitate, & strictâ Inquisitione, partim Jure Militari, partim viâ Justitiæ ordinariâ, animadvertēbat in eos, qui Rebellioni præteritæ adhæserant, eique vires præbuerant. Neque Morte plerosque afficiebat, (cùm ipsum Prælium haud parum cruoris profudisset) sed Multis pecuniariis; Vitæ parcens, Thesauros autem corrogans. Inter alia ejus generis Crimina, sedulò inquisitum est, de iis, qui rumorem quendam excitârunt & sparserunt, paulò ante Prælium commissum; *Rebelle Prælio vicisse, Regisque Exercitum debellatum fuisse, Regemque ipsum fugisse.* Unde opinio erat, complures, qui aliter in *Regis* suppetias venturi fuissent, isto Artificio detentos fuisse, & perterritos. Quæ quidem Accusatio, licet Fundamento non penitus caruerit, attamen callidè & avidè à nonnullis arrepta erat, qui cùm ipsi, ad *Regis* partes tuendas, socordes fuissent, & negligentes, hoc prætextu utebantur, ad Teporem eorum & Inertiam tegendam. Quam nihilominus Calliditatem, Rex deprehendere noluit, etsi eam animo reconderet, quatenus ad Personas quasdam particulares, ut sui moris erat.

Verum quoad Extirpationem Radicum, & Caussarum Motuum similium, temporibus futuris, cœpit Rex sentire, ubi eum Calceus suus ureret; Quodque Depressio *Familie Eboracensis*, in omnibus tanquàm Unguis in Ulcere esset. Factus igitur jam cautior, neque Pericula ampliùs contemnere, aut Remedia eorum dedignatione quadam rejicere volens; atque aliquid, quod in hac re Animos Hominum sanare posset, præstare cupiens, (præsertim in cæremoniâ quâpiam externâ) decrevit tandem Coronationem *Regine* maturare. Postquàm igitur *Londinum* reversus esset, quò magnâ cum pompâ, & tanquàm Triumphali, ingressus est, victoriamque suam, per biduum, sacris obeundis celebrasset; (priore enim die Templum *D. Pauli* adiit, & Hymnum *Te Deum* cantari fecit; Craftino autem, solennem Processionem habuit, & Concioni apud *Crucem Divi Pauli* interfuit) Regina, summâ cum magnificentiâ, & splendidissimo apparatu, apud *Westmonasterium* coronata est, *Novembris* vicesimo (quinto, Anno autem Regis tertio; Quæ Coronatio, duos circiter Annos, Nuptias suas insecuta est; Tanquam Baptisma serotinum, quod Com-

patres diù expectasset. Quæ mira & inexpectata Temporis Protractio, sic notata est ab omnibus, ac si Res Stomacho *Regis* minimè grata erat, sed necessitate quâdam, & propter Rationes Statûs, ei fuisset imposita. Paulò post, ut omnibus palàm fieret, Serenitatem quandam jam factam, quodque Incarceratio *Thomæ Marchionis Dorcestriæ*, Temporis potiùs Res quàm Hominis esset, idem *Marchio* Libertati restitutus est, absque Examinatione aliquâ, aut aliâ quâvis Formulâ. Sub idem tempus, *Rex* Legationem ad *Innocentium Pontificem* misit, quæ de Nuptiis suis eum certiozem redderet: atque insuper referret, *Regem* jam (sicut alterum *Aeneam*) ex Fluctibus & diutinis Erroribus Fortunæ suæ emeruisse, atque in portum securum appulisse: Ac simul Gratias *Sanctitati* suæ ageret, quod Celebrationem Nuptiarum suarum, præsentia Nuncii sui, honorâsset: Atque tam Personam suam, quàm Vires Regni, ad Mandata sua exequenda prolixè offerret.

Legatus autem *Regis*, Orationem habens coram *Papa*, in præsentia Cardinalium, *Regem*, *Reginamque* tantâ Verborum grandiloquentiâ extulit, ut Fastidio eos qui aderant propè enecaret. At postquam ad *Papæ* laudes pervenisset, ita eum ad cœlos usque elevavit, & deificavit, ut omnia quæ de *Rege* & *Regina* jam modò dixerat, moderata viderentur & tolerabilia. A *Papa* sanè honorificè admodum exceptus est, & multâ cum gratiâ dimissus. Cùm enim *Papa* sibi conscius esset socordia suæ, quodque Orbi Christiano prorsus inutilis haberetur, magnâ affectus est lætitiâ, quod Nomen suum & Laudes, apud Regna remotiora tam feliciter resonare cerneret. Obtinuit etiâ à *Papa*, justam admodum & honorificam *Bullam*, ad Privilegia *Afylorum* (quæ *Regi* tantas molestias pepererunt) in tribus Articulis moderanda.

Primò, ut si quis ex *Afyo* noctù, aut aliàs clanculùm, exiisset, & Maleficii aliquid vel Transgressionis commisisset, ac deinde se in *Afylum* recepisset, *Afyli* jure in perpetuum decideret. Secundò, ut licet Corpus ejus, qui in *Afyo* degebat, à Creditoribus immune esset, tamen Bona, quæ extra *Afylum* inventa essent, Legi subjicerentur. Tertio, ut si quis ad *Afylum*, propter Crimen læsæ Majestatis, confugisset, benè liceret *Regi*, Custodes ei intra *Afylum* ipsum apponere, qui ejus Dicta & Facta observarent.

Rex quoque, in majorem Regni sui Securitatem, contra seditiosos & malevolos Subditos, (quibus Regnum abundare sciebat) qui in *Scotiam* ad libitum aufugere possent; Quippe quæ non sub clavibus erat, quemadmodum erant Regni Portus; Hujus rei Causâ, magis quàm quod Hostilia ab eo Regno metueret, ante adventum suum *Londinum* (dum apud Oppidum *Novi Castri* maneret) Legatos solenniter miserat ad *Jacobum* Tertium *Scotia* Regem, qui de Pace cum eo tractarent & concluderent. Fuerunt autem Legati, *Richardus Foxus* Episcopus *Exoniensis*, & *Richardus Edycomb* Eques *Auratus*, *Regii* *Hospitii* *Contra-rotulator*, qui honorificè apud eum Regem excepti fuerunt. Verùm *Rex* *Scotia*, eodem, quo *Rex* *Anglia*, Morbo laborans, (licèt, ut postea apparebat, magis Atroci & Lethali) hoc est, Subditis malignis, ad tumultus ciendos idoneis, etsi affectu

proprio, in pacem cum Rege componendam, multum inclinaret; tamen Proceres suos in hac re cognoscens averfissimos, (quos irritare timebat) Inducias tantum in Septennium concessit: In secreto tamen pollicitus, eas Inducias de tempore in tempus renovatas iri, quamdiu uterque Rex in vivis esset.

Hucusque Rex occupatus fuit, in rebus domi constituendis; Verum, circa hoc tempus oblata est occasio, ut foras prospiceret, atque ad res externas Animum applicaret. *Carolus Octavus Galliarum Rex*, Virtute & Fortunâ Patris & Avi sui, (*Caroli Septimi, & Ludovici Undecimi,*) Regnum *Francie* acceperat, & opibus florentius, & ipso Territorio amplius, quam multis retrò Annis fuerat: Cùm redintegratio facta esset, in illis Membris principalibus, (quæ olim, Portiones Coronæ *Francie*, postea autem ab eâ avulsæ fuissent; Ita ut jam diu, sub Homagio tantum Coronæ, non in Dominio tenerentur, cùm à Principibus propriis, Jure tanquam Regio, administrarentur) *Andegavia* scilicet, *Normannia*, *Provenza*, & *Burgundia*. Restabat tantum *Britannia*, quæ cum Coronâ *Francie* uniretur; ut sic Monarchia *Francie*, ad veteres Terminos & Limites proferretur.

Rex Carolus, haud parvâ flagrabat Ambitione & Cupiditate, illum *Ducatum* recuperandi & reannectendi. Quæ quidem ejus Ambitio, prudens admodum fuit, & pondus insigne habebat; minime certè similis Ambitioni Expeditionum suarum sequentium in *Italiam*. Sub initiis enim Regni sui, Paternis Consiliis regebatur (Consiliis inquam, non Consiliariis) Cùm Pater ejus Consiliariis ferè non usus sit, sed ipse sibi pro Concilio esset; nec Virum quenquam prudentiorem juxta se haberet. Atque illum *Regem* Patrem suum, satis sciebat *Carolus*, Bellis *Italicis* aversum fuisse, & in *Britanniam* oculos suos conjecisse. Multæ erant Res, quæ Animum *Caroli*, spe prosperi Successus, in hac re pascerent. *Dux Britannie* ævo confectus, & Lethargicus; & Mercenariis Consiliariis innitens, duarum tantum Filiarum Parens, ex quibus altera valetudinaria erat, nec diu superstes futura. At *Carolus* in ipso ætatis flore & Robore jam erat; Et Populus *Regni Francie* pro ratione ejus temporis, Bellicis Copiis, tam quoad Duces, quam quoad Milites, satis instructus; Viris Militaribus, qui in *Bellis Burgundicis* meruerant, nondum absumptis: Pacem etiã cum omnibus vicinis Principibus se colere non ignorabat. Quatenus vero ad illos, qui Consiliis suis perficiendis se opponere possent; *Maximilianum Romanorum Regem*, qui sibi Rivalis futurus esset, (tam pro *Ducatu*, quàm pro *Nuptiis Filie*) Pecuniarum indigum sciebat; *Regem* autem *HENRICUM*, tam sibi non nihil devinctum ob Favores & officia ejus præterita, quàm domesticis Turbis implicatum. Erat ei insuper præbita Occasio pulchra & speciosa, quæ Ambitionem suam tegeret, & Belli ansam adversus *Britanniam* porrigeret; Eo scilicet nomine, quod *Dux Britannie*, *Ducem Aurelianensem*, & alios ex Nobilitate *Francie*, (qui contra *Regem Carolum* Arma sumpserant) ad se recepisset. Quocirca *Rex Carolus*, de Bello *Britannie* inferendo certas, satis cognoverat, à nullo tam potenter sibi opponi posse, quam ab

HENRICO : (Sive Ratione Status permoto, ne Regnum *Francie* in nimiam potentiam excreceret; Sive gratitudine quâdam adducto, quod ipse *Duci* etiâ *Britannie*, non minùs quàm sibi, ob ejus in rebus suis adversis merita, obstrictus fuisset) si modò ille Partibus se adjungere vellet. Itaque quam-primùm *Carolus* audisset, *Regem* victoriâ suâ in tuto collocatum, statim Legatos ad eum misit, qui Auxilium ab eo peterent, aut saltèm ut ne alterutri Parti se addiceret. Legati illi *Regem* apud *Lancastriam* offenderunt, & Legationem in hanc sententiam declarârunt. Primò *Regi* impertiti sunt Successum *Caroli*, quem paulò antè contra *Maximilianum* habuerat, in Oppidis quibusdam, quæ invaserat *Maximilianus*, recipiendis. Istud autem genus Sermōnis, familiariter præmissum fuerat, acsi *Carolus* HENRICUM, non pro Amico aut Fœderato exteriore haberet, sed intimo, suorumque tum Affectuum tum Fortunarum Participe. Post istam Insinuationem, ac deinde Gratulationem *Regi* ob Victoriâ suam in Rebelles factam, ad rem de quâ missi erant pervenerunt; Significantes HENRICO, *Regem* suum compulsum esse ad justum contra *Britanniam* Bellum, quod *Dux* Rebelles suos & Hostes declaratos recepisset, & Auxiliis juvasset. Non esse eos, humiles aut Calamitosos Supplices, qui in *Britanniam* ad Auxilia imploranda aufugerint, sed tam eminentes Viros, ut liquidò pateret, Consilia eorum, non ad Fortunarum propriarum Prælidium, sed ad *Regis* Fortunas infestandas & invadendas, spectare: Cùm Caput eorum esset, *Dux Aurelianensis*, primus *Regii Sanguinis* Princeps, & Persona ab ipso *Rege* secunda. Ideòq; si res rectè perpenderetur, Bellum meritò judicari posse, ex parte Domini sui, potiùs Defensivum, quàm Offensivum; utpote quod omitti non poterat, si status proprii conservatio sibi curæ esset: Neque profectò primum Ictum, Bellum constituere Invasivum (quem princeps prudens nullus expectare vellet) sed primam Provocationem, aut saltèm primam Præparationem. Imo Bellum hoc, magis Rebellionum Suppressioem sapere, quàm Bellum cum Hoste legitimo; Cùm Res huc redierit, quod Subditi *Regis* (Proditores) à *Duce Britannie*, *Regis* Feudatario, protegerentur. Satis scire *Regem* HENRICUM, quam perniciosi Exempli res sit, si Principes vicini Rebellionum patrocina susciperent, contra Jus Gentium & Fœderum. Neque tamen ignorare *Regem* suum, quod *Rex* HENRICUS, in Rebus suis Adversis, multis & opportunis Ducis *Britannie* Officiis, non nihil obligatus fuisset; Neque ex alterâ parte dubitare, quin *Rex* HENRICUS, non oblitus esset, quàm promptus *Rex* suus fuisset, in Auxiliis ei submittendis, Cùm *Dux Britannie*, & Consiliarii ejus Mercenarii eum destituisent, & tantùm non prodidissent: Quodque haud parvum subesset discrimen, inter Officia quæ *Rex* suus, & ea quæ *Dux Britannie* præstiterat; Cùm Ducis *Britannie* Consilia, ex rationibus utilitatis, & Emolumentis, manare possent; contra verò ea, quæ Dominus suus contulerat, nulli alii causæ, quàm Amori, & sincero Affectui tribui possint; Eò quod, si res hæc, ad amissam politicam examinata esset, longè fuisset rebus suis consultius, ut Tyrannus in *Angliâ* regnaret, odio populi & turbis expositus, quam talis *Princeps*, cujus virtutes non poterant non magnum & potentem eum reddere, quodocunque eum

Rerum suarum compotem fieri contigisset. Sed quomodocunque se res haberent, quoad Obligationis respectum, quem *Rex Duci Britannie* debere videretur: tamen *Regem* suum adduci non posse, ut crederet, *Regem* HENRICVM, ab eo quod iustum est declinaturum, aut in causam tam iniquam descensurum. Itaque cum Bellum istud, quod *Regi* suo gerendum erat, nihil aliud esset, quam ut se à periculis imminentibus liberaret, sperare *Regem* suum, HENRICVM, non minore studio & Affectu, ad Conservationem Status ejus concursurum, quam ipse HENRICO, ad Adeptationem Regni sui, concurrisset. Saltem non dubitare, quin Rex HENRICVS, pro sua in pacem propensione, quam semper præ se tulerat, Spectator tantum Belli futurus esset, & inter Partes Neutralis: Neque enim posse Dominum suum, nisi iniquus foret, à Rege postulare, ut partem Belli capefferet, qui tam nupèr à Seditionibus & Motibus intestinis cœperat respirare. Verùm de Mysterio illo, reunionis *Britannie* ad Coronam *Francie*, sive per Bellum, sive Nuptias cum Hærede *Britannie*, ne verbum quidem; Legati enim hoc, veluti Scopulum quendam, exhorruerunt; Satis scientes illud postulatis suis maximè obfuturum. Sed econtra Sermonibus suis, quasi obiter inseruerunt; *Regem* suum, apud se omnino constituisse, Filiam *Maximiliani* in uxorem ducere: Simul & HENRICVM credere voluerunt, *Regem* suum totum in eo esse, ut Expeditionem in personam propriam, in *Italiam*, ad Jus suum ad Regnum Neapolitanum armis vindicandum, susciperet: Quæ omnia eò spectabant, ut HENRICVM, ab omni Suspensione abducerent, de *Bello Britanico*, nisi quatenus ad restringendam Flammam, quam in Regnum proprium alias grassaturam meritò formidaret, conduceret.

Rex negotio, cum Concilio suo sanctiore, communicato, Legatis in hunc modum Responsum dedit. Primò autem, (quod Legati fecerant,) comitatem quandam verborum præmisit; inquiens, Se magnam lætitiã affectum, quod *Regem*, Oppida illa è manu *Maximiliani* recepisse, ab illis didicisset. Deinde familiaritèr eis commemorabat particularia nonnulla, de rebus suis, quamdiù in periculo fuisset, & de victoriã postea secutã. Quod verò ad negotium *Britannie*, Rex paucis respondit. *Regem Gallie*, & *ducem Britannie* duos esse viros, quibus ante omnes plurimum deberet: Quodque pro magno sibi ipsi infortunio duceret, si res ita inter eos procederent, ut ei non liceret Gratitudinem Animi sui, erga utrumque demonstrare. Quodque nulla alia sibi pateret via, tanquam Principi Christiano, & utriusque Amico communi, quã Fidem suam erga Deum & Homines exsolveret, quàm ut se Pacis & Concordiæ inter eos Intercessorem offerret; Eaque initã viã, minimè se dubitare, quin *Regi* eorum, Status & Honor, minore cum Periculo, minore etiã cum Invidiã, conservari possint, quam Bello: Neque ulli se impensæ, aut labori, parsurum esse (imò se veluti in Peregrinationem aliquam sacram paratum esse proficisci) ut tam pium assequeretur Effectũ. Ita autem sermonẽ clausit; Se in re tanti ponderis, quæ sibi hærebat in medullis, Animũ suum, per Legatos proprios fusiùs declaraturũ; Quos, omni morã sepositã ad *Regem Gallie*, in eum finẽ missurus esset. Ita Legati *Gallie* domũ remissi sunt. Noluit autem Rex, de Reunionem *Britannie* ad Coronã *Francie*, quicquã

intelligere videri; quemadmodum & Legati nullam de eâ mentionem fecissent; Nisi quod Rex, verbo illo *Invidia*, aliquid de hâc re subinnuisse visus est. Res autem ita se habuit; Rex neque Judicio tam imbecilli fuit, neque negligentè informatus, ut *Regis Gallie* Consilium, de *Britanniâ* in Ditionem suam redigendâ, eum fugeret. Sed primum, (utcumque simulabat) à Bello contra *Regem* illum in eundo, averfissimus fuit. Fama de ejusmodi Bello ei grata erat, sed Res ipsa minimè: Ex alterâ enim cernebat se locupletiores fore, ex alterâ pauperiores; Etiam adhuc metuebat sibi à Populo suo, quem idcirco armare volebat. Veruntamen, ut Princeps prudens & animosus, non in tantum à Belli Consiliis abhorrebat, quin decretum ei esset Bellum eligere, potius quam ut *Gallum* sibi *Britanniam* subjicere permetteret: Quod tam amplus & opulentus fuisset *Ducatus*, & tam opportunè situs, ad *Angliam* infestandam, sive Bello, sive impediendo Commertium. Sed spes has fovebat Rex, quod partim negligentia, (quæ *Gallis* vulgò imputari solet) partim viribus *Ducatus Britannie* propriis, quæ parvæ non erant, præcipuè autem, ob potentem Factionem, *Ducis Aurelianensis* in Regno *Gallie*, (qui plurimis modis Motus in *Galliâ* intestinos suscitare possit, ad *Regis Gallie* Consilia circa *Britanniam* discutienda;) Postremò autem, ob potentiam *Maximiliani*, qui ei erat Rivalis; Res aut ex sese solvi, aut ad pacem flecti posset. In quibus omnibus, Rex trutinâ non justâ res perpendebat, ut postea patuit. Misit igitur confestim Rex Legatum ad *Regem Gallie*: Is erat *Christophorus Vrsuicus*, Capellanus suus; Vir, cujus Fidem & Prudentiam in multis obeundis Negotiis perspexerat: Eum potissimum eligens, quod cum Ecclesiastica Persona esset, eò magis ad Legationem Pacificatoriam idoneus videretur; Eique etiam in mandatis dedit, ut si *Rex Gallie*, Tractatum Pacis inire non abnueret, in *Britanniam* quoque ad *Ducem* proficisceretur, Tractatumque Pacis utrinque ad maturitatem perduceret. *Vrsuicus*, ad *Regem Gallie*, verba fecit, quæ, cum *Regis HENRICI* ad Legatos Responso, ut plurimum convenirent; Instillando, sed mollitè, nonnulla, quæ spectarent ad Reconciliationem *Ducis Aurelianensis* cum *Rege*, & quædam de concordia inter omnes Partes faciendâ. At *Rex Gallie*, ex alterâ parte, non sincerè in hoc Negotio versatus est; Sed summo cum Artificio, & simulatione insigni; Ad eam Metam collimans, ut tempus lucraretur, Auxiliaque *Anglorum*, sub spe Pacis retardaret, donec *Britanniam* Armis suis occupasset. Respondit igitur Legato, se prorsus in manu & potestate *Regis HENRICI* fore, eumque Pacis Arbitrum constituturum; Et facilè, ut Legatus in *Britanniam* proficisceretur, consensit, qui in hac re consensum suum declararet, Animumque *Ducis* super hac re cognosceret: satis gnarus, *Ducem Aurelianensem*, (cujus Consilio Res *Britannie* omninò regebantur) secum reputantem, nullis se Conditionibus *Regi* reconciliari posse, Pacem prorsus disturbaturum. Itaque hoc modo sperabat se, simul ambitionem suam apud omnes velaturum, & existimationem justî & moderati Animi assecuturum; atque etiam, Gratiam apud *Regem Anglie* summam initurum, utpote qui omnia ejus Arbitrio permisisset; Imò (callidissimo consilio usus) fore providebat, ut licet Bel-

lum actu profeceretur, tamen *Regem Angliæ* in opinione perstiturum; eum illud solum agere, ut Gladium in manu ostentaret, quò contrariæ partis pertinaciam, ad pacem recipiendam inflecteret; Atque hoc modo Rex HENRICVS, nihil prosecutione Belli commoveretur, sed fore ut tractatus Pacis ad ultimum usque continuaretur, donec ipse rem Armis confecisset.

Quæ cum *Rex Gallie* rectè & prudenter æstimasset, omnia ex voto ejus successerunt. Nam cum Legatus *Anglus*, ad *Aulam Ducis Britannie* venisset, *Dux* ipse vix sanæ memoriæ fuit, omniaque *Ducis Aurelianensis* nutui parebant; qui Legatum *Vrswicum* mandata perferentem audivit, & quasi commotus, & elato Animo respondit: *Ducem Britannie*, qui *Regi HENRICO* Hospes olim fuisset, imò Parentis loco, in tenerâ ejus Ætate, & afflicto rerum Statu, expectasse illo tempore, ab HENRICO (Glorioso illo *Anglorum Rege*) potius Copias Equitum & Peditum validas, quam inanem de Pace Legationem. Quod si Rex præterita *Ducis* Merita oblivioni mandasset; sciebat tamen *Regem*, quâ erat prudentiâ, providè consulturum, & solidè reputaturum, quantum ejus & Securitatis, & Famæ, tam apud Exteros, quam apud Populum suum interesset; non pati, ut *Britanni* (veteres *Angliæ* Fœderati) à *Galliâ* absorberentur; utque tot Portus commodi, & Oppida maritima munita, Imperio tam potentis *Regis* vicini, & Inimici tot per Sæcula inveterati, adjicerentur. Itaque humiliter se *Regem* obsecrare, ut de hac re, tanquam de re suâ, cogitaret. Atque hoc modo sermonem abruptit, & negavit se de eâ re amplius tractaturum.

Vrswicus primum ad *Regem Gallie* rediit, atque ei, quid in *Britanniâ* factum esset, retulit. Qui cum res, secundum Expectationem suam, cedere, videret, occasionem arripuit dicendi; Legatum jam cernere potuisse, id quod, pro suâ parte, ipse partim præviderat. Quando scilicet *Dux Britannie*, in potestate *Ducis Aurelianensis*, & suæ Factionis esset, nullam Pacem sequi posse, nisi ex Tractatu mixto ex Armis & Argumentis. Itaque se alteram partem suscepturum, *Regem* autem rogare, ne alteram desereret. Se utcunque sibi constare, *Regique* fideliter promittere, se semper in *Regis* potestate futurum, ut eas Leges subiret in negotio Pacis, quas *Rex Angliæ* præscriberet. Hæc quemadmodum acta essent, *Vrswicus Regi* retulit; eâ tamen adhibitâ moderatione, ac si Tractatus Pacis pro re desperatâ minimè haberi deberet, sed tantum Horam magis propitiam præstolaretur, donec *Malleus* incudem sæpius percussisset, atque *Britannos* & eorum Sequaces emollivisset. Ex quo factum est, ut perpetuò inter *Reges Anglum* & *Gallum*, Literæ & Nuncii volitarent, ab altero *Rege* cupidè sed candidè, ab altero per Simulationem, super Negotium Pacis. Interea *Rex Gallus Britanniam* cum magnis Copiis invasit, et Urbem *Nantivæ* arctâ obsidione einxit; Atque ut Princeps, non magni certè Iudicii, sed tamen qui simulationum Artes in Sinu Patris optimè perdidicerat, quo magis Bello instabat, eò magis Tractatum Pacis urgebat. Adeo ut, durante *Nantivæ* Obsidione, post multas retrò citroque commeantes Literas, & Nuncios, *Gallus* ad HENRICVM miserit *Bernardum Danbemiensem* (virum spectatum & eminentem) qui ab eò enixè peteret;

peteret, ut Negotio Pacis, sub quacunque Conditione, finem imponeret.

Neque *Rex* minùs alacris & promptus fuit, ad Tractatum Pacis instaurandum, & accelerandum. Itaque tres Legatos in *Galliam* misit, *Abbatem Abingdonie*, *Richardum Tunstallum* Equitem Auratum, & Capellanum suum *Wrsuicum*, quem priùs miserat; Mandans, ut totis viribus, in Tractatum Pacis strenuè incumberent.

Circa hoc tempus, *Baro de Woodvillâ* (*Regine* Avunculus) Vir animosus, & Gloriæ appetens, à *Rege* petiit, ut Copias aliquas Evocatorum secretò cogeret, atque absque Commeatu, aut Fide publicâ, in Auxilium *Britannorum* duceret. *Rex* Petitioni ejus minimè annuit, (aut saltèm ita credi voluit) eique pro Imperio suo injunxit, ut nihil moveret, eò quod *Rex*, in Jacturam Honoris sui fieri putaret, durante Tractatu Pacis, Auxilia summittere. Attamen *Baro* iste, (aut Impetu effræni, aut Opinione temerariâ, *Regem* clam ei rei favere, quam tamen palàm agnoscere refugiebat) secretò in *Veſtam Insulam* trajecit, cujus erat Præfectus; & Copias electas, ad numerum Quadringentorum Virorum, coegit, & cum illis in *Britanniam* perrexit, easque Copiis *Ducis* adjunxit. Cujus rei Nuncii postquam in Aulam *Francie* allati sunt, ita nonnullos Juvenili sanguine ferventes, veluti Furiis conciverunt, ut *Legati Angli* non sine periculo essent, ne Motu aliquo repentino violarentur. Verùm *Rex Carolus*, tùm quod Jus Legatorum inviolatum servare volebat; tùm conscius sibi, quod in hoc Negotio Pacis, ad *Regem Angliæ* collatus, ipse Simulationis Palmam mereretur; severè edixit, ne ulla fieret, aut verbo, aut factò, in *Anglos Legatos*, aut eorum Comitatum & Famulitium, Contumelia. Statimque à *Rege* HENRICO Nuncius advolavit, qui eum de Baronis *Woodville* factò purgaret; Eo principali usus Argumento, *Regem* minimè illius Facti notitiam habuisse, quòd Copiæ tam exiguæ fuissent, ut neque Auctoritate publicâ aliquâ, emanasse eas verisimile esset, neque Res *Britannicas* quicquam promovere possent. Cui Nuncio, etsi *Rex Gallie* non prorsùs Fidem adhiberet, tamen cum Serenitate quâdam *Regi* respondit, sibi que satisfactum esse de eâ re significavit. — Paulò post, *Legati* illi tres domum redierunt; Quorum duo etiàm in *Britanniam*, ad res inspiciendas, profecti fuerant, neque negotium ullo modo in melius provectum invenerunt. Post Reditum suum, *Regem* de statu Rerum plenè informarunt, quàmque longè *Rex Gallie* à Consiliis Pacis abesset edocebant: Itaque videndum *Regi*, ut aliâ quâpiam viâ insisteret, & Negotium Pacis desereret. Neque tamen *Rex*, in universo hoc Pacis Negotio tractando, credulitate merâ peccârat, (ut vulgò ei imputabatur) verùm Error ejus ortum habuit, non tam ex Facilitate credendi, quam ex Copiis alterius Partis (quod antea innuimus) malè mensuratis.

Ita enim *Rex* cogitaverat: Primùm de rebus *Britannicis* indicabat eas, propter Urbium & Oppidorum munitorem, & Copiarum etiam vires, haud celeritè accisas fore. Etenim Consilia, quæ à *Rege Gallie*, eo tempore calibe & sine Liberis, contra Regni Hæredem agitata essent, lenta admodum & enervia futura existimabat: Neque
etiam

etiã fieri posse, quin Status *Gallie*, Motibus & Turbis in *Dacis Aurelianensis* favorem Conquasseretur. *Maximilianum* etiã Regem *Romanorum*, ut Principem bellicosum & magnæ potentiaæ æstimabat; Quem ad *Britannorum* Auxilium properè accursurum minime dubitabat. Itaque, cum rem haud parvæ moræ futuram putaret, ejus moræ Usuram & Fructum, ad se & res suas, trahere destinabat. Primo autem, hoc apud *Ordines Parlamenti*, sibi emolumento futurum non dubitabat; quia satis sciebat, eos in Favorem Rerum *Britannicarum* propensissimos, largâ manu Pecunias collaturos. Quos quidem Thesauros, ut Fama Belli elicere potuit, ita Pax secuta eos in Impensas Belli erogari, non permissura erat. Quoniã autem nôrat Populum suum erga Res *Britanniaë* optimè affectum, prorsus videri volebat quoad præterita se potius *Gallorum* Artibus deceptum, & veluti in soporem conjectum, quam ex motu proprio ad Bellum minùs alacrem fuisse: Cum sciret Subditos suos, Rationum Status, quæ ipsum meritò retardare potuerunt, minùs capaces esse. Itaque ad hæc, quæ animo disposuerat, nihil magis conducibile judicabat, quàm ut Tractatum Pacis perpetuò continuaret: eum intermittendo, aut renovando, prout Rerum Progressus postulare. Neque oblitus erat, lucrefacturum se sibi haud levem Honorem, Personam *Beati Pacificatoris* assumendo. Etiã illud non infimo loco ponebat, quod prospiciebat, se posse nonnullum, ex Invidia, quæ in *Regem Gallie*, propter *Britanniam* occupatam redundatura esset, fructum capere, in novis Amicis & Fœderatis sibi adjungendis; veluti *Ferdinando Hispaniarum Rege*, quocum semper etiã Naturâ & Moribus Sympathiam quandam habebat; *Maximiliano* item, cujus res manifestò agebatur. Itaque in summâ, sibi Pecunias, Honorem & Decus, Fœderatos, & in fine Pacem qualem optabat, satis indulgenter promiserat. Verùm istæ Cogitationes nimis subtiles erant, quàm ut fortunatæ esse possent, & Successum in omnibus sortiri. Etenim res magnæ, ferè magis rigidaæ & contumaces esse solent, quàm ut callidioribus consiliis, fingi & affabrè efformari possint. Rex etiã, in duobus illis Fundamentis jaciendis, quæ ei pro principalibus erant, magno perè deceptus est. Etsi enim probabiliter judicabat, Concilium *Franciæ* magnâ cautione usurum, ne *Regem* in Bellum, contra Hæredem Regni proximum conjicerent; tamen oblitus fuerat, *Carolus*, à Viris cō Concilio primariis, minimè regi, sed à quorundam Virorum Ignobiliorum Consiliis pendere; Qui illud maximè spectarent, sibi que & Honori & gratiaæ futurum putabant, si Senatores fortes viderentur, & ad Animosa, licèt Perniciosa Consilia, *Regem* impellerent; Quælia Nemo è Potentioribus aut Prudentioribus, dare aut auderet, aut vellet. Quod verò ad *Maximilianum* attinet, majore tum is estimatione agebat, quàm postea; Neque enim Mores ejus instabiles, & Conatus ob Indigentiam suam semper ferè inutiles, adhuc noti erant.

Postquàm cum *Legatis* deliberasset, qui reverà nihil Novi ei retulerunt, sed quæ ipse prius secreto expectaverat (licèt ab iis rem totam perdidicisse præ se ferret) Parliamentum statim convocavit; Et primo Parlamenti die, Ordinibus simul ex more congregatis, *Britanniaë* causam,

causam, per Cancellarium suum Mortonum, Cantuarie Archiepiscopum, proposuit; Qui in hunc modum locutus est.

Domini mei, & Magistri; Rex Supremus Dominus noster, mihi mandavit, ut vobis Causas declararem, quibus adductus fuit, ut Ordinum hunc Conventum convocaret: Quas paucis perstringam, veniam à Celsitudine suâ, & à vobis omnibus, humiliter petens, si hoc pro tenuitate meâ, & non pro rei dignitate, profiterim.

Celsitudo sua, primò omnium vobis notum facit, quam altè mente reposuerit, Amorem, & Fidelitatem, quam in ultimo Conventu, ei egregiè exhibuistis, in Regali suâ Auctoritate stabiliendâ, Hominibus Partium suarum periculo eximendis, & Hostibus ac Proditoribus suis ulciscendis: Quibus plura à Subditis, erga Regem suum in unicâ Actione, cumulari non potuerunt. Hoc in tam bonam partem à vobis accepit, ut apud se decreverit, communicare & deliberare cum Subditis, à quibus tanta ei tributa sunt Amoris & Fidei Pignora, de omnibus Negotiis, (quæ quidem ejus generis sent, ut publicari debeant) tam domi, quàm foras.

Duc igitur sunt Causæ presentis Conventus: Vna, circa Negotium magni momenti, in Partibus Exteris: Altera, circa Reipub. Administrationem Domesticam.

Rex Galliarum (ut proculdubio audistis) Bello Ducem Britanniarum, hoc tempore, acriter invadit. Exercitus ejus jam Nantiam oppugnavit, & arctè Obsidione premit; Principalem scilicet (si minus Ceremoniâ & Pre-eminentiâ, at certè Robore & Opulentia) ejus Ducatûs Urbem. De Spe ejus conjectura rectè capi potest, quod difficillimam Belli partem, primo loco aggressus est. Hujus Belli Causam ipse Rex Gallus optimè novit. Prætextit receptos, apud Britannos, Ducem Aurelianensem, aliosque Galliarum Proceres, (quos Rex Hostium suorum loco numerat) eisque Auxilia subministrata. Alii aliter divinant. Utraque Pars, à Rege nostro, non semel, per Legatos suos, Auxilia petierunt. Rex Gallus sanè, Auxilia aut Neutralitatem: Dux Britannus Auxilia simpliciter; Hæc enim Res sue postulant. Rex tanquàm Princeps Christianus, & Filius Ecclesiæ pius, se medium interposuit, ut Pax componeretur. Rex Gallus de Tractatu annuit, at Belli prosecutionem intermittere recusat. Britanni autem, qui Pacem maxime optant, consiliis de Pace minùs auscultant; Non Confidentiâ ali-

quâ,

quâ, aut etiam Contumaciâ, sed Suspensione & diffidentiâ, de Regis Galli sincerâ Intentione, cum videant Bellum non refrigescere. Ita ut Rex, post tantam Curam & Diligentiam, quantam unquam in aliâ re quavis insumperat, adhibitam; cum neque ex unâ parte Bellum, neque ex alterâ parte Suspiciones propter Belli prosecutionem magis magisque impressas, compescere posset, Tractatui finem dedit; Non pœnitentiâ motus, sed planè desperatione. Itaque ex hac Narratione, Statum Questionis percipere potestis, super quâ Rex à vobis Consilium poscit: Quæ huc redit; Vtrum Rex suscipere debeat Bellum Defensivum & Auxiliare, à parte Britannorum, contra Regem Gallum?

Atque ut Iudicium vestrum melius de hoc Negotio informetur, iussit ut nonnulla apud vos proponerem, de Personis, quæ in hoc Negotio intercedunt; Nonnulla autem de Negotii Consequentiis, quatenus in hoc Regnum reflectere possint; Nonnulla denique, de Exemplo ejus in genere: Neque tamen, in alteram partem concludendo, aut iudicium faciendo, donec Celsitudo sua, fidele & politicum Consilium vestrum, de hac re intellexerit.

Primò, quantum ad Regem Dominum nostrum, (qui Persona principalis est, quam in hoc negotio intueri debetis) planè profitetur Celsitudo sua; Se ex Animo & constanter cupere, ut in Pace regnet. Sed simul ait, se neque jactura Honoris sui Pacem empturum, neq; Conditiones Pacis sub fœnore periculorum accepturum; Sed pro felici Rerum suarum conversione habiturum, si Deo visum fuerit, intestinas Seditiones, quibus hætenus exercitus fuit, cum Bello Externo Honorabili commutare.

Quod verò attinet ad reliquas duas Personas, quas hæc Actio complectitur (Regem nimirum Gallum, & Ducem Britannia) Celsitudo sua notum vobis facit, eos esse Principes, quibus, ex omnibus amicis suis & Fœderatis, plurimum debet; Cum alter, Manu suâ Protectrice, à malitia Tyranni eum conservasset; Alter ei Manum Salutarem, ad Regnum suum obtinendum, porrexisset. Ita ut Affectus suus, quatenus ad naturalem Personam suam, neutro inclinetur. Atque si forte audieritis Celsitudinem suam compulsam fuisse, è Britannia in Galliam fugere, Metu Proditionis, hanc Rem, nolle Celsitudinem suam, ullo modo Duci Britannia imputari, in Beneficiorum antè collatorum Obliterationem; quod Rex plenè se informaverit, eam rem, ad Mercenarios quosdam Ducis Consiliarios tantum pertinere; qui, cum

Dux

Dux ipse graviter egrotaret, ejusmodi consilia, Duce prorsus inscio, agitârunt.

Sed utcunque ista res, Celsitudinem suam, si privatam Personam tantum gereret, de vincere possent, satis tamen novit, superiorem illam Obligationem, quae se ad illa procuranda, quae Subditis suis praesidio & commodo esse possint, obstringit, se itidem inferiore hoc Obligationis genere exsolvere; Nisi forte hoc sibi relinquat, ut si ad Bellum Celsitudo sua compulsa sit, illud sine Acerbitate, aut Ambitione, prosequatur.

Quantum ad Negotii hujus Consequencias, quoad Regni Angliæ statum, ea tales esse possint, quales fuerint Regis Galli Fines & Intentiones. Quae si ulterius non tendant, quam ut Subditos suos in ordinem redigat, nihil ad nos. Quod si Regi Gallo in animo sit, (vel licet non fuerit, tamen si sponte secuturum sit) ut Britanniam in Provincia Formam constituat, & Coronæ Franciæ eam reuniat, tum digna est res, quae magnâ cum sollicitudine, & anxio Iudicio perpendatur; Quantum scilicet hæc Innovatio Angliæ intersit, tam propter insignie Regni Franciæ Augmentum, (amplissimâ adjectâ Regione, quae in oras Maris nostri, per Tractum non parvum, porrigitur;) Quam quod inde privetur hæc Natio, & nudetur, tam firmis & fidelibus Fœderatis, quales Britones se semper præstiterunt. Tum enim fore, ut Regnum hoc nostrum, cum olim etiâ in Continente potens esset, primum Territorio, postea Affinitatibus, Burgundiâ scilicet & Britannîâ, (quarum Principes Fœderati nostri tantum erant, sed tamen fœderati ex hujus Regni Consiliis pendentes;) Altera jam nupèr disiecta, partim in Augmentum potentiae Gallorum, partim Austriacorum cedat; Altera jam propè sit, ut in Galliæ potentiam coalescat; Atq, exinde Regnum hoc, intra Aquas salvas cobibeatur, cinctum maritimis Provinciis potentissimorum Monarcharum.

Quantum ad Exemplum, quod inde pro manare possit, illud (ut de Consequentiis dictum est) ita se habet, prout se habent Regis Galli intentiones. Nam si Britanniam Gallia devoraverit, quemadmodum Vulgi Sermones (parati semper Actionibus Regum Ambitionis notam inurere) divinant, tum vero, Res profectò esset Exempli perniciosi, ut Minor Status à Maiore opprimeretur. Ex hoc enim periculum imminere possit Scotiæ ab Angliâ, Lusitaniz ab Hispaniâ, minoribus Italiæ & Germaniæ Statibus à majoribus; imò etiâ (Si parva magnis componere liceat) perinde esset ac si

Aliquibus

Aliquibus ex vobis Minoris Ordinis, tuto vivere non liceret, in vicinitate aliquorum ex his Proceribus potentioribus. Hujus autem Exempli Introductionem, Regi potissimum imputatam fore verisimile est, ut Principi, qui illud etiam cum Bono Reip. sue, impedire maxime potuisset. Verum contra, tam speciosus se offert, ex parte Regis Galli, Prætextus, (at Prætextus Potentie nunquam defuit) propter periculum Regno suo imminens, quod Bellum hoc ex necessitate gerat, non Ambitione, ut Periculum ab Exemplo nonnihil corrigat & mitiget. Siquidem, Periculum ejus Belli, quod solum in defensionem propriam suscipitur, nullum esse potest, quia penes quemlibet est illud pro libito evitare. Verum in hoc Negotio universo, Rex se vestris gravibus & maturis Consiliis permittit, in quibus acquiescere decrevit.

Atque in hanc sententiam, Cancellarius locutus est, quantum ad Res Britannie. Rex enim ei mandarat, ut tali orationis moderatione uteretur, quæ Ordines ad Britannie Auxilium accenderet, Regem autem apertâ aliquâ Declaratione non obstringeret.

Cancellarius ad Domestica orationem transtulit.

Quantum ad Administrationem Domesticam, Rex mihi in mandatis dedit, ut hæc dicerem: Credere se, nulli unquam Regi (tam brevi Regni spatio emenso) majores & justiores causas fuisse, duarum contrariarum passionum, Gaudii & Doloris, quam sibi. Gaudii, ob immensos & manifestos Dei Omnipotentis favores; qui eum gladio Regio cinxerat, eidemque Gladio contra Hostes suos universos semper adfuit, Seque tot probris & fidelibus Servis & Subditis beavit, qui unquam destiterunt fidelibus Consiliis, promptâ Obedentiâ, & animosâ Defensione, eum prosequi: Doloris, quod nondum Deo placuerit permittere ei, ut Gladium conderet, (quod maxime expetebat, præterquam in Administratione Iustitiæ) Sed quod toties compulsus sit Ensem stringere, ad proditorios & seditiosos Subditos ressecandos; Quos (ut videtur) Deus reliquit (inter multos bonos, aliquos malos) tanquam inter Israelitas, Cananæos, veluti Spinas in Lateribus suis, ad eos tentandos, & probandos: Etsi is semper fuerit rerum Exitus (sit Nomen Domini ob hoc benedictum) ut malitia eorum in Caput proprium reciderit.

Quamobrem Rex ait, se jam admonitum esse; quod Sanguis in Acie

Acie effusus, ne utiquam Sanguini in Civitate parcere possit; Neque gladius Martialis sit satis validus ad Regnum hoc in plenâ Pace constituendum: Sed quod vera via huc tendat, ut Rebellionum Semina & Origines sub initiis eorum comprimantur: Et ad hoc obtinendum, Leges bonæ & salubres excogitentur, confirmentur, & acuantur, contra vim omnem, & illicitos Hominum Cœtus, eorumque Confœderationes & Combinationes omnes, per vestium scilicet distinctiones, tesseras, & alia huiusmodi Factionis Symbola; ut pax Regni, talibus Statutis, veluti Cancellis ferreis, solidè muniatur & stabiliat; omnisque violentia, & in Aulâ, & in Agris, & in Domibus privati, reprimatur. Cujus rei Curam, quæ ad vosmetipsos tam propè pertinet, quamq; Temporis Ratio summoperè flagitat, Celsitudo sua Prudentiis vestris commendat.

Quoniam verò Regi Cordi & Curæ est, ut Pax hæc, in quâ regnare, & Subditos suos tueri cupit, non tantum vobis Folia producat, sub quarum umbrâ secure recumbere possitis, verum etiã Fructus vobis edat, Divitiarum & Opulentie, Rogat vos Celsitudo sua, ut Cogitationem suscipiatis, de Mercaturâ & Commercio regulando; nec minùs de Manufacturis Regni promovendis; unâque spurium illum & sterilem Pecuniarum usum, in Fœnus & illicita Excambia jam erogari solitarum, coerceatis; unde ad naturalem suum usum, Mercaturæ, & Commerciû Legitimi, & Nobilis, applicentur. Similitèr, ut Populo nostro copia fiat, se in Artibus Mechanicis exercendi, quo modo Regnum ex se, & Nativis suis Mercibus subsistere possit, ut in otio non degant, atque Thesaurus noster, propter Manufacturas forinsecas, non exhauriatur. Quin & ulterius providere debetis, ut quæcumque Merces à Partibus exteris, in Regnum introductæ fuerint, prorsus ad Merces Nativas nostras coemendas convertantur; unde Sors Regni non minuatur, ex Super-Importatione Mercium Exterarum.

Postremò, quoniam Regi certò persuasum est, vos eum Pauperem nolle, qui vos Divites esse cupit, minimè dubitat, quin curæ vobis futurum sit, ut Reditus sui, tam ex Vectigalibus, quàm aliàs, conserventur, & augeantur; Atque insuper, ut Subsidia Pecuniaria, si postulet occasio, alacritèr conferatis. Eò magis, quod satis nostis Regem frugi esse, atque pro Dispensatore tantum se gerere in Commodum Regni; Quodque eæ Pecuniæ, quæ à vobis conferuntur, sint tantum instar Vaporum, qui è Terrâ in sublime attrahuntur, & in Nubes coeunt, quæ rursus in Terram imbres refundunt.

dunt. Quin & probè scitis, vicina vobis Regna magis magisque amplificata, atque Tempora ista variis Motibus obnoxia: Itaque minimè convenire, ut Regem à pecuniis imparatum offendant. Plura non habeo quæ dicam. Optarem autem, ut quæ dicta sunt, meliùs fuissent declarata: Illud verò Prudentia, & Benevolentia vestra supplebit. Deus Consiliis vestris aspiret.

Hanc Orationem *Cancellarius* habuit, non comptam certè, sed solidam & perspicuam.

Res difficilis non erat, *Parlamentum* ad istud *Britanniæ* Negotium disponere, & afficere; tam propter *Æmulationem* inter Nationes *Angliæ & Galliæ*, atque *Invidiam* recentem, quod Regnum *Galliæ* nupèr *Incrementa* acceperat; quam propter periculum, quod *Angliæ* imminere poterat, si *Galli* tam amplam *Provinciam* maritimam acquirerent, ut supra diximus. *Commovebatur* etiàm *Parlamentum* *Oppressionis* Intuitu; Et si enim, quæ afferebat *Rex Gallus*, essent satis probabilia, tamen apud *Multitudinem* impares semper sunt *Congressus* *Argumentorum & Suspicionum*; Itaque *Consilium Regi* dederunt, ut *Causam Britannicæ* strenuè amplecteretur, & *Auxilia* celeritè mitteret; *Magnaque* *Alacritate Regi* amplum *Pecuniæ* *Subsidiariæ* *Modum* concesserunt, horum *Auxiliorum* *contemplatione*. Verùm *Rex*, tum ut *decorum* servaret erga *Regem Gallum*, cui se devinctum profitebatur; tum quod reverà *Belli* potius ostentandi quam gerendi erat cupidus; iterùm *solennes Legatos* ad *Regem Gallum* milit, qui ei intimarent *Decretum Ordinum*; & verbis dulcissimis *Intercessionem* suam, priùs factam, renouarent; Ut scilicet *Rex Gallus* à *Bello Britannico* desisteret; aut si necessario *Bellum* habendum esset, in bonam partem acciperet, si *Populi* sui precibus motus, (qui *Causæ Britannorum*, tanquam veterum *Amicorum & Fœderatorum* suorum, impensè favebant) *Suppetias* eis mitteret; protestando nihilominus, se, quò *Leges Amicitiae & Fœderum* cum *Galliâ* religiosè servaret, *Copiis* suis imperare in animo habere, ut *Britannis* quidem succurrerent, ad *Gallos* autem *Bellum* minimè extenderent, nisi quatenus ad *Possessionem Britannicæ* tuendam. Verùm antequàm ista speciosa *Legatio* advenisset, *Ducis Britannicæ* *Res* haud levitè percussæ sunt, & manifestò *declinare* cœperunt. Nam propè *Oppidum Sancti Albani* in *Britannia*, *Prælium* commissum fuerat, in quo *Britanni* profligati sunt, *Duxque Aurelianensis & Princeps Aurasionensis* capti, cæsis ex *Copiis Britannorum* sex Millibus, atque inter eos, *Domino de Woodvillâ*, & *Cohorte* ejus propè universâ, dum fortissimè dimicarent. Ex parte autem *Regis Galli*, *Mille & ducenti* ceciderunt, cum *Duce* suo *Iacobo Galleotto*, viro in rebus *Bellicis* spectato.

Postquàm *Nova* de hoc *Prælio* in *Angliâ* audita essent, *exprefactus* est *Rex*, qui nullum jam *Subterfugium* habebat, sub quo *Tractatum Pacis* honestè continuare posset. Jam enim planè tanquam oculis cernebat, *Britanniam* rapidè *perditam* iri, prorsus contra

spes suas. Cùm autem conscius sibi esset, se tam apud Populum suum, quam apud Exteros magnam sustinere Invidiam, imò & Infamiam, propter priores moras; statim Auxilia, quantâ potuit cum celeritate, in *Britanniam* misit. Quod fecit sub Ductu *Roberti Domini Brooki*, ad numerum octo Millium, Virorum lectorum, & benè armatorum; qui propitio uli vento, intra paucas horas, *Britanniam* tenuerunt, & se Copiarum *Ducis* Reliquiis adjunxerunt; statimque perrexerunt ad Hostes, atque propè eos castrametati sunt. *Galli* possessione Victoriæ sobriè utentes, atque Animos & Alacritatem *Anglorum* probè cognoscentes, præsertim sub Initiis militandi, se intra vallum continuerunt, Castris optimè munitis, certi manum non conferere. Sed interim, ut Copias *Anglas* fursùm deorsùm jactarent & defatigarent, eas, levis Armaturæ Equitibus, adoriebantur & vexabant; In quibus Certaminibus tamen, plerunque detrimenta acceperunt, potissimum per Sagittarios *Anglorum*.

Verùm, hoc rerum Statu, *Franciscus dux Britannie* obiit: Quod quidem Accidens Rex facilè prævidere potuerat, & debuerat certè hoc ipsum supponere, & huic Eventui Consilia sua aptare; nisi quod Honoris Contemplatio, propter Nova de prælio factò allata, quæ *Regem* ad aliquid properè exequendum extimulavit, Belli Rationes pervertisset.

Post *Ducis* Obitum, primarii *Britannia* Viri, partim empti, partim factionibus imbuti, omnia permiscuerunt: Adeò ut *Angli*, nec Caput nec Corpus reperientes, quibus se adjungerent; Atque non minùs à Sociis quam ab Hostibus sibi metuentes; Hyeme jam ingruente; domum, post quinque Menses ab eorum Trajectu, redierint. Atque hoc modo, Prælium *Sancti Albani*, Mors *Ducis Francisci*, & Auxiliorum *Anglorum* Recessus *Britanniam* tandem perdiderunt. Quam rem, alii ut *Judicii Regis* Maculam, alii ut *Temporum* ejus Infortunium, acceperunt.

Sed utcunque Fructus *Parlamenti* horarii, circa res *Britannicas*, malè cesserant, nihilominùs Fructus illi durabiles, & *Parlamentorum* proprii, (bonæ scilicet & salubres Leges) prosperè se habuerunt, atque in hunc diem permanent. Nam ex *Monitis Cancellarii*, eo *Parlamento*, Leges nonnullæ egregiæ, circa ea quæ Rex proposuerat, latæ fuerunt.

Primò, Auctoritas *Camera Stellate*, quæ antea Legi *Regni* communi tantùm nitebatur, in aliquibus Casibus, robore Statuti suffulta est. Curia autem ista, ex maximè prudentibus & generosis hujus *Regni* Institutis, censeri possit. Nam in Distributione Tribunalium *Regni*, (exceptâ Curia supremâ *Parlamenti*;) in quâ Curia *Bancis Regis*, Criminibus quæ contra *Coronam* committuntur; Curia *Bancis Communis* Litibus civilibus; Curia *Scaccarii*, Causis quæ ad Reditus & Proventus *Regis* spectant; & Curia *Cancellarie*, Causis, quæ Mitigationem Rigoris Juris, ex Arbitrio boni Viri, ad Exemplum Juris *Prætorii*, merentur, politicè admodum assignatæ sunt; semper tamen reservata est, magna & præeminens Jurisdictio, Consilio sanctiori *Regis*, in Causis, quæ vel Exemplo, vel Consequentia, *Regni* statum publicum oppugnare & convellere possent: Quæ si Criminales fuerint,

fuerint, consueuerunt Consiliarii in *Camerâ* (quæ vocatur) *Stellatâ*; Sin Civiles, in *Camerâ* vel *Aulâ* (quam vocant) *Alta*, convenire. At quemadmodum *Cancellaria* Jus Prætorium, ita *Camera Stellata* Jus Censorium, (demptis tamen Rebus Capitalibus) imitatur. Ista autem Curia *Camera Stellata* ex bonis composita est Elementis. Ex quatuor enim Generibus Personarum commissa est; *Consiliariis Regis, Proceribus, Prælatiis, & Iudicibus* aliarum Curiarum *principalibus*. Etiam quatuor Causarum Genera præcipuè tractat: *Vim illatam; Fraudes; Crimina varia Stellionatus; & Inchoamenta* sive *Actus medios* qui vergunt ad *Crimina Capitalia*, aut aliàs Atrocia, licet nunquam actualitèr commissa & perpetrata fuerint. Sed quod præcipuè in hoc statuto Rex volebat, erat Suppressio Turbarum illicitarum, unà cum causis earum præcipuis, hoc est, Multitudinis Combinationibus, & Potentium Patrociniis.

Ab universali *Regni* Pace, descendit *Regis* Cura, ad Pacem Aulæ & Famulitii ipsius *Regis*, & Securitatem Consiliariorum suorum, ac Magistratuum eminentium. Verùm hoc Statutum miri cujusdam erat temperamenti. Nam in hanc sententiam perscriptum est: Ut si quis ex *Regio Famulatio* (qui tamen infra gradum *Baronis* sit) in vitam alicujus Consiliarii *Regis*, aut *Baronis* Regni, conjurasset, factum est Crimen, licet res peracta non fuerit, Capitale. Ista Lex, à *Cancellarii* suspicionibus fluxisse existimata est; Qui cum Vir austerus & imperiosus esset, atque in Aulâ *Regiâ* Inimicos nonnullos sibi infensissimos degere cognosceret, suæ Securitati prospexit; Invidiam suam generali Legis Ordinatione obruens, præsidium nempe hoc cum omnibus Consiliariis & Nobilibus communicando: Neque tamen ausus est, Legem ulterius extendere, quam ad Famulitium conscriptum ipsius *Regis*, ne minori Nobilitati & Plebi *Regni*, nimis durâ res videretur: Quæ meritò credere possent, libertatem suam antiquam, & Clementiam Legum *Anglicarum*, sensim invadi; *Si Voluntas mera, aliàs quàm in* Criminibus *Læsæ Majestatis, pro Facto reputaretur*. Attamen Causa, quæ in Statuto ipso inserta est (nimirum quod, *Qui in vitam Consiliariorum conspirat, merito censeri possit, oblique & mediate, ipsius Regis mortem moliri*) æquè omnibus Subditis ac Aulicis communis est. Verùm hæc Legis Angustia, ad id quò *Cancellarius* tenderat, satis erat: Sed tamèn vitam eò usque produxit, ut ei etiàm Lege generali opus fuisset, cum non minùs Populo, quam *Aulæ Regiæ*, postea odio fuerit.

A Pace Aulæ, & Familiæ *Regiæ*, rursus Cura *Regis* descendit, ad Pacem Familiarum privatarum. Lata est enim, Lex justa & moralis, per quam Asportatio Fœminarum per vim, contra voluntatem suam, (exceptis Pupillis Femellis, & Ancillis,) Capitalis facta est: Parlamento prudenter & meritò censente, Crimen abripiendi Fœminas per vim, in possessionem Extraneorum, (licet postea per Illecebras aut Astutias concilietur earum Assensus) nihil aliud esse, quam Raptum in longum productum, quia prima Vis reliqua traxisse præsumitur.

Sancita est alia quoque Lex, ad Pacem Subditorum in genere, & Cædium & Homicidiorum repressionem, atque in emendationem

Legum Antiquarum. Ea fuit; Ut cum per *Legem Communem*, Prosecutio Homicidiorum in nomine *Regis*, Annum & Diem expectaret, quod spatium Uxori aut Hæredi Occisi datum est, ut nomine proprio Accusationem peragerent: Cùmque Experientia monstraret, quod Pars aggravata sæpius pretio aut variis modis inducta, aut Lite ipsa defatigata, Accusationem desereret; atque eo temporis tractu Res quasi in Oblivionem transiret; & hoc modo Prosecutio in nomine *Regis*, (quæ semper, *Flagrante Crimine*, vivacior est) neglecta esset; ordinatum fuit prudentissimè; Ut Prosecutio in Nomine *Regis*, etiã intra Annum & Diem, admitti possit, absque præiudicio tamen Prosecutionis in Nomine Partis læsæ.

Tum quoque Rex cœpit, non minùs prudenter quam iuste, Cleri Privilegia nonnihil amputare, factâ ordinatione; *Vt Clerici Capitalis Criminis convicti, candente ferro, in manu signarentur*; tam ut aliquo corporali Supplicio afficerentur, quam ut Ignominie notam secum ferrent. Verùm hujus Salubris *Legis* gratiã, Rex postea *Perkinii Edicto* laceratus est, tanquã Privilegiorum sanctæ Ecclesiæ immanis & execrabilis Violator.

Etiã alia *Lex* lata fuit, *Paci Regni* consulens: quã puniebantur *Officarii & Firmarii Regis*, Amissione Officiorum & Firmarum suarum, si Famulitiis Nobilium, aut aliorum, nisi Domestici essent, se aggregarent, aut illicitis Coetibus participarent.

Atque hæ *Leges*, ad Vim, & Turbas reprimendas ordinatæ sunt, quibus Tempora illa maximè indigebant; Et adeò prudenter constitutæ sunt, ut in hunc usque diem, Temporis ipsius Suffragiis confirmatæ, durent.

Latæ sunt etiã *Leges* bonæ & politicæ, contra Fœnus, quod est Usus Pecuniæ spurius: Et contra illicita Excambia & Contractus fictos, qui sunt item instar Fœnoris spurii. Aliæ etiã pro securitate Vectigalium *Regis*; Atque Conversione Pecuniarum, ex Mercibus externis provenientium, in Merces Regni natives; Unã cum aliis minoris Momenti *Legibus*.

Verùm, quamvis *Leges* in iis Comitibus latæ, bonum & salubrem ediderint Fructum; *Subsidium* tamen *Pecuniarium*, iisdem Comitibus concessum, Fructum exhibuit acerbum. Sanè, universa Messis in fine in Horrea *Regis* coacta est, sed post Procellam grandem. Cùm enim Deputati cœperunt taxare *Subsidium*, in Comitatu *Eboracensi*, & *Episcopatu Dunelmensi*, Populus ex improvise in Seditionem erupit, apertè loquens, se hisce annis proximis, innumeras misérias perpesse esse; Quare nec posse se nec velle *Subsidium* conferre. Neque tamen proculdubio, hæc Contumacia ex Indigentia merã illius Populi manavit, sed etiã ex inveterato studio Partium, quod illis Regionibus penitus infederat, ubi Memoria *Richardii Tertii* adhuc in tanto vigore erat, ut tanquã Fæces quædam acres in Animis Hominum, veluti in Fundo Vasis, subsiderent; quæ, si Vas paululùm agitaretur, in sursum ascendebant. Accedebat etiã (ut credere par est) Instigatio alicujus Malevoli, & Rebus presentibus infensi, ex iis qui apud eum populum maximè erant gratiosi. Hoc Accidente tam inopinato, Deputati ferè attoniti, rē ad Comitum *Northumbrie* detulerunt

lerunt, qui Vir erat Auctoritate primarius in iis Partibus. Ille statim ad *Regem* Literas misit, apertè significans, quale incendium obortum esset in Populo; simulque petens, ut Rex quid fieri vellet mandaret. Rex Responsum dedit peremptorium, se ne Obolum quidem remittere velle, ex Summâ, quæ in Comitibus concessa fuerat; Tum quia exemplum ejus alias Provincias animare possit, ad similem mitigationem poscendam; Tum præcipuè, quia nunquam esset passurus, ut vulgus ignobile, Ordinum munificentiam frustraretur, in quorum consensu etiã Plebis ipsius vota concluderentur. His Literis à *Rege* acceptis, *Comes* Principales illius Comitatus Justiciarios, & Liberos Tenentes, convocavit; & eos allocutus, verbis æquè imperiosis ac Rex scripserat, (quibus uihil opus fuit, nisi quod Negotium asperum infeliciter in Virum etiã asperum inciderat) non solum animos eorum irritavit, sed suspicionem injecit, ex acerbitate verborum ejus, quæ tanquam *Regis* ipsius verba retulerat, ipsum *Comitem*, aut Auctorem fuisse, aut Suasorem principalem ejus Consilii. Quo factum est, ut Turba vilis cœtus miscuerit; & insultum in *Comitem* ipsum faciens, eum, cum compluribus ex Servis suis, trucidaverit. Neque hinc destiterunt Seditiosi illi, sed *Ioannem Egremondum* Equitem Auratum, Virum turbidum & factiosum, (quique diù antè *Regi* infensus erat) in Ducem suum cooptârunt; Atque animati & extimulati, à quodam ex infimâ Plebe, vocato *Ioanne Chamberio*, tanquam Face Seditionis, qui apud Vulgus multum poterat, in apertam Rebellionem eruperunt; Quin & frementes disertis verbis dixerunt, se contra *Regem* HENRICVM ituros, & cum eo pro Libertate suâ pugnaturos.

Postquam Rex certior factus est, de novâ hac Insurrectione, (similibus enim Motibus, tanquam Febre anniversariâ, quotannis corripî solebat) suo more, parum aut nihil commotus, *Thomam Comitem Surrie*, (quem paulò antè, non solum è Turri liberaverat, eique præterita omnia condonaverat; verum etiã in gratiam suam specialem receperat) cum Exercitu satis valido, contra Rebelles misit; Qui cum Copiis eorum confligit, eosque Acie vicit, & *Ioannem Chamberium* Antesignanum eorum vivum cepit. *Ioannes* verò *Egremondus*, fugâ se eripuit, & in *Flandriam* transfretavit, ad *Margaretam Burgundie*: Cujus Palatium, Asylum & Receptaculum fuit Proditorum omnium, qui *Regem* infestabant. *Ioannes Chamberius Eboraci* supplicio affectus est, magnâ pompâ; Suspensus est enim in Patibulo præalto, exstructo in medio Furcarum quadratarum, tanquam Proditor transcendens; Atque magnus Numerus ex Complicibus suis, super Trabem Patibuli inferiorem, circa eum itidè suspensus; Cæteris autem generalitèr venia facta est. Neque Rex Consuetudinem suam interrupit, ut vel primus, vel inter primos esset, in omnibus Bellicis suis Expeditionibus; Juxta id quod familiaritèr dicere solebat, cum de Rebellibus quid nunciatum esset; *se nihil amplius cupere, quam ut eos aspiceret*. Nam statim, postquam *Comitem Surrie* in eos misisset, ipse subsequutus est; & licet Nuncium de Victoriâ accepisset in viâ, tamen usque ad *Eboracum* perrexit, ut eas Regiones componeret & pacaret: Postea verò, *Londinum* reversus est, *Comitem Surrie*, Locum-tenentem suum, in *Partibus Borealibus*, relinquens; & *Richardum*

Tunstallum, Militem Auratum, principalem suum Commissarium constituens, ad *Subsidium* levandum, cujus ne Dodrantem quidem remisit.

Eodem autem tempore, quo Rex Servum tam bonum, quam fuit *Comes Northumbriae*, amiserat; etiam Amicum & Affinem fidelem, *Jacobum Tertium Scotiae Regem*, similiter amisit, qui miserabili Fato functus est. Iste enim Princeps infelix, post diuturna, tam Procerum suorum, quam magnae partis Populi, odia, quae subinde in Seditiones, & crebras Aulae Mutationes eruperant, tandem ab iis oppressus est. Siquidem Arma contra eum sumpserunt, & *Jacobi Principis* Filii sui personam, ex improvise, intra potestatem suam redegerunt, partim Vi, partim Minis; Interminantes se aliter, Regnum in manus *Regis Angliae* tradituros. Eo autem Consilio hoc moliebantur, ut Rebellionem suam obvelarent, sicque *Princeps* Titulare & pictum quoddam Caput Rebellionis fieret. Unde Rex *Scotiae* (se viribus minimè parem cogitans) à *Rege HENRICO*, etiam à *Papâ*, & *Rege Gallo*, poposcit, ut res inter se & subditos suos componerent. *Reges*, prout petiit, mediationem suam, modo honorifico, & qui *Reges* magnos deceret, interposuerunt: Non tantum postulando, & suadendo, verum etiam protestando, & minando; Rebellibus denunciantes, se, communem *Regum* Causam agi, censere; *Si Subditi permittantur Leges Regibus suis imponere*; Seque in Ultionem ejusmodi Sceleris prorsus ituros. At Rebelles, qui jam antè Obedientiae Jugum majus excusserant, facile Modestiae Vinculum minus abjecerunt; & Furore Metum superante responderunt; Inanem esse de Pace mentionem, nisi Rex se Imperio abdicaret. Quocircà (Tractatu Pacis abrupto) ad Arma ventum est, Praeliumque ad *Bannochie* Rivulum, juxta *Sterliniam*, commissum est. Quo Praelio Rex, Iracundiâ & Indignatione licet justâ, exaestuans, Pugnam temerè iniens, & manum praecipitantè conferens, antequàm universae ejus Copiae convenissent, interfectus est, (nihil obstante expresso & praeciso Mandato *Principis* Filii sui, qui hoc interdixerat) dum ad Molendinum quoddam fugisset, in Campo, ubi pugnatum est, situm.

Quatenus verò ad *Legationem Papae*, quae per *Adrianum de Castello, Italum*, missa est, (quaeque, illis temporibus, magis forsitan futura fuisset efficax) serò illa advenit, si *Legatio* ipsa spectetur, sed satis in tempore, pro comodo *Legati*. Nam cum, per *Angliam, Scotiam* peteret, & honorifice admodum à *Rege HENRICO* exceptus esset, (qui perpetuò se erga *Sedem Romanam* officiosum praebuit) *Regis* favorem majorem in modum assecutus est, simulque magnam cum *Mortonno Cancellario* familiaritatem contraxit. Adeò ut Rex moribus ejus delectatus, & eum rebus suis utilem fore credens, eundem ad *Episcopatum Herefordiensem* promoverit, & postea ad *Episcopatum Bathoniensem*; Ejusque operâ usus sit, in compluribus negotiis, quae ad *Curiam Romanam* pertinebant. Certè Vir magnus fuit *Adrianus*, & multâ Eruditione, Prudentiâ, & in rebus Civilibus Dexteritate, praeditus; Et non diù post in Honorem *Cardinalis* evectus, largum *Regi* tributum ob Beneficia sua rependit; *Regem*, magno cum Judicio, & Diligentia, de rebus *Italiae*, subinde per Literas informans. Nihilominus, sub finem

finem Vitæ suæ, Particeps fuit Conjuratiōnis, quam *Cardinalis Alphonsus Petruccius*, & alii quidam *Cardinales*, in Vitam *Leonis Pontificis* inierunt. Atque hoc ejus Crimen, per se atrox valdè, aggravatum est, propter Causam, quæ eum impulerat; Quæ Malitiâ sanè aut Odio, minimè nitebatur, sed Ambitione foedâ, adipiscendi *Papatum*. Atque in hoc Impietatis excessu, non defuit tamen Levitatis & Vanitatis, mixtura quædam: Nam (ut apud omnes increbuerat) ad *Papatum*, expectandum, fatali quodam Ludibrio inductus est, scilicet Prædictiōne Harioli cujusdam, quæ talis fuit; *SUCCESSURUM* Leoni, *cujus nomen esset Hadrianus, Senem, humili loco natum, sed doctrinâ & Prudentiâ eminentem.* Quo Characterè & Schemate se describi putavit; Etsi hoc Vaticinium impletum postea fuerit, in *Adriano Belgâ*, (Filio Cervisiarii ex eadem *Belgiâ*, *Cardinale de Tortosâ*, & *Caroli Quinti* Præceptore,) qui postea, mortuo *Leone*, Nomine proprio non mutato, *Adrianus Sextus* vocatus est.

Verùm ista anno sequente, quinto scilicet *Regis*, contigerunt. Sed in fine Anni quarti, Rex iterum *Ordinum Conventus* egit; Non (ut videtur) ob aliquam Occasionem tum emergentem, sed præcipitatis & abruptis *Comitiis* præcedentibus, propter Apparatus Belli *Britannici*, Rex cogitavit, se non satis ampliter Subditos suos Legibus bonis hætenus remanuisse; Quæ semper ei fuerunt pro retributione erga Subditos, propter Pecunias ab ipsis collatas; Cùmque Alienationis Subditorum, ex iis quæ in Borealibus Partibus gesta erant, memor esset, visum est ei, eò magis Subditos suos solatiis reficere. Sanè Tempora ejus, in bonis Legibus condendis, excelluerunt. Ita ut meritò censeri possit, inter *Reges Angliæ*, post *Edwardum Primum*, Legislator optimus. Leges enim ejus, (si quis attentius eas introspiciat) ex Prudentiâ profundâ ortas inveniet, neque vulgaris esse naturæ; non occasione aliquâ præsentè simulante latas, sed verè ex Providentiâ futuri, ut status ejus *Regni* indies fieret magis florens & beatus; Ex more *Legislatorum* Temporibus Antiquis & Heroicis.

Primò igitur Legem tulit, quæ cum Temporibus & Actis suis optimè conveniebat. Quemadmodum enim ipse, in Personâ suâ & Nuptiis, finalem introduxerat Concordiam, in Lite illâ magnâ, quæ de Titulo Coronæ tam diù pependerit: ita & hac Lege (de quâ loquimur) similem Pacem & Tranquillitatem, circa privatas Subditorum terras, & Possessiones, stabilivit. Ordinatum est enim, ut *Fines*, quos vecant (quod Genus est Transactionis cujusdam solennis) reverà finales essent, ad Jura non Partium tantum, sed aliorum omnium, extinguenda: Ita tamen, ut post *Fines* hujusmodi levatos, & solennitèr proclamatos, haberet Subditus spatium quinque Annorum, post Titulum suum devolutum, ad Jus suum recuperandum, aut saltèr vindicandum; Quod si prætermisisset, Jure suo in perpetuum excluderetur; Cum Exceptionibus tamen nonnullis, Ætate minorum, Nuptiarum, & similibus Personarum, Juris sui persequendi, incapacium. Hoc Statutum aliud *Regni* Statutum antiquum tantum restituit; quod & ipsum latum fuerat, juxta tenorem Legis Communis. Mutatio Legis intervenit, per Statutum quoddam vulgaritèr dictum de *non Clameo*, factum tempore *Edwardi Tertii*. Atque ista Lex, de *Fines*

nibus levandis, instar Prognostici cujusdam erat boni, de Pace illâ, quæ in hunc usque diem, à temporibus ejus, ut plurimum secuta est. Statuta enim de *non Clameis*, Belli temporibus conveniunt, cum animi Hominum inquietantur, ita ut rebus suis domesticis prospicere nequeant: Statuta verò quæ Possessionibus favent, temporibus Pacis maximè sunt accommodata, ut Lites & querelæ extinguantur, quæ Pacis sunt Fructus perniciosi.

Aliud Statutum latum est, Prudentiæ, & in Rebus politicis Peritiæ singularis; Incrementum Populi *Regni* manifestò, & (si quis acutiùs inspexerit) Militiam etiàm, & vires *Regni* Bellicas, promovens.

Cœperunt eo tempore, magis quam retrò solitum, fieri Septa & Clausuræ in Agris; Ex quo Terra arabilis (quæ sine Populo & Familiis coli non poterat) versa est in Pascua, quæ Armentariorum paucorum operâ tantum indigebant; Etiàm *Firmæ* & *Tenementa* ad Terminum vitæ, Annorum, & ad voluntatem Domini, (in quibus Coloni complures habitabant) versa sunt in *Dominicum*. Hoc Infrequentiam & Diminutionem peperit Populi, & (per consequentiam) Oppidorum, Ecclesiarum, Decimarum, & similium: Probè etiàm noverat Rex, neque ullo modo oblitus erat, sequi etiàm ex hoc Diminutionem *Subsidiorum* & Censûs: Quantò enim major numerus fuerit Generosorum, tantò semper *Subsidiorum* Summæ decrescunt magis. In quâ remedendâ, prudentia *Regis* & *Parlamenti* enituit. Clausuras Agrorum prohibere noluerunt; Hoc enim fuisset, Soli Culturam fructuosiore, atque inde secururam patrimonii *Regni* Meliorationem, prohibere: Neque etiàm Arationes Hominibus jussu Legis imponere consultum putârunt; Hoc enim fuisset, cum Naturâ ipsâ, & Rebus, pugnare. Sed tale temperamentum adhibuerunt, ut Clausuras tantum & Pascua, quæ Depopulationem liquidò invehebant, tollerent; neque tamen expressè, aut Interdicto aliquo Imperioso, sed solummodò per Consequentiam. Ordinatio fuit talis; Ut omnes Domus Agricolationis, quibus fuerint annexa viginti Jugera Terræ, aut amplius, in perpetuum sustentarentur & conservarentur, absque Decafu; unâ cum Portione Terræ competente, quæ à Domibus illis nullo modo separari posset; ut & per Statutum aliud quoddam, Successoris sui tempore factum, fusiùs declaratum fuit. Neque tamen, si quis deliquisset, sancitum erat, ut populari Actioni subjiceretur, sed ut Terra ipsa in Manus *Regis*, aut *Domini*, caperetur, quoad dimidium Profituorum, donec Domus, ac Terræ reparatæ forent, & restitutæ. Hoc modo Ædificia sustentata necessariò Habitatores traxerunt: & Portio Terræ iisdem annexa necessariò etiàm poscebat, ut Incola is non esset Mendicus, aut Tuguriaster, sed ex paulò Opulentioribus, qui familiam alere, & Aratrum in opere ponere posset. Hoc Populi numerum miris modis augebat, quin & potentiæ Regni militaris intererat; ut scilicet *Firmæ* & *Tenementa*, Certum Terræ Dimensum sortirentur, quod Virum non infimæ conditionis, citra penuriam, sustentaret; Eademque res quodammodò, magnam partem Fundi *Regni*, Agricolis & mediæ sortis Hominibus, mancipabat, & perpetuabat: Mediæ (intelligimus) Conditionis, inter Generosos & Operarios Rusticos,

Jam

Jam quantum hæc Res militarem Regni Potentiam, (ut occupimus dicere) promoveat, liquet, tum ex Militaris Disciplinæ principiis, tum ex aliarum Nationum Exemplis. Etenim opinione ferè generali, Virorum maximi circa Res Bellicas Judicii, (etsi pauci quidam aliter senserint, quàm reverà Casuum distinctionem hæc Quæstio subire possit) Robur præcipuum Exercitûs alicujus in *Peditatu* maximè consistit. *Pedites* autem ut fortes & bellicosi evadant, opus est, ut in Conditione aliquâ non servili, aut inopi, sed liberâ & copiosâ degant. Itaque, si quod Regnum, aut Status, in Nobiles & Generosos potissimum excrescat; Agricolaë autem & Aratores loco tantum, & Conditione Operariorum illis inserviant, aut fortè Tuguriastri meri existant, (qui pro Mendicis tecto coopertis tantum haberi possint) *Equitatu* certè pollere possit, sed *Peditatu* minimè; Tanquàm Sylvæ cædæ, quæ si Arboribus grandioribus abundant, Dumos & vepres progignent, Ligna autem puriora non educent. Atque hoc cernere est in *Gallia*, *Italia*, & aliis nonnullis *Europe* Partibus, ubi Populus universus, vel ex Nobilibus, vel ex Rusticis vilioribus, componitur (De populo in Agris degente loquor, non in Urbibus) Mediocris autem sortis Populus ferè deficit: Quo fit, ut *Copis pedestribus* parùm polleant: Adeò ut, ad *Peditatum* suum constituendum, & roborandum, mercenarias Cohortes *Helvetiorum*, aut *Germanorum*, adhibere ferè consueverint. Unde etiàm fit, ut Nationes illæ, Populum quidem numerosum, Milites autem paucos edant. *Rex* autem videbat, ex contrariâ parte, *Anglos* suos, quamvis Territorio multò angustiores, tamen Militibus, & Copiis nativis, præ illis (quas diximus) Nationibus, longè magis abundare. Hoc Consilio atque Instituto, *Rex Hydra Dentes* occultò serebat; ex quibus (juxta *Fabulas Poetarum*) Milites armati exurgerent, in Regni sui Præsidium, & Amplificationem.

Iisdem etiàm Comitijis, *Rex* (curam adhibens, ut Regni potentia, non minùs Mari quàm Terrâ, augetetur) in Classis sui Adornationem, & Incrementum, ordinavit, ut Vina & Gladium, ex partibus *Gasconie*, & *Languedocie*, allata, non nisi Navibus *Anglicis* importarentur: Inflectens paulatim politiam *Regni Angliæ*, ab Intuitu Libertatis & Vilitatis rerum venalium, ad Intutum potentiaë Militaris. Antiqua enim statuta, ferè omnia, Mercatores exteros invitant, ut Merces omnigenas in *Regnum Angliæ* importent; pro fine habentia Vilitatem & Copiam earundem Mercium, neutiquàm respicientia ad Rationes politicas, circa *Regni* potentiam Navalem.

Tulit etiàm Legem illis *Comitiis Rex*, & Monitoriam, & Minatoriam, erga Justiciarios Pacis, ut munus suum diligentèr exequerentur, Delationes contra eos Auctoritate suâ Regiâ invitans, & Neglectus eorum primò Sociis suis Justiciariis committens, postea Justiciariis Affisarum, postremò *Cancellario*; Mandando simul, ut Edictum, (quod in eam Sententiam promulgârat,) quotannis quater *publicis Sessionibus* legeretur, ne fortè Justiciarii obdormiscerent: Hoc modo fore putabat, ut Leges suæ pœnales, executioni demanderentur; utque inde, vel Obedientiaë, vel Multarum, Fructum perciperet; In quâ re, versus finem Vitæ suæ, declinavit nimis in partem sinistram. Hunc

ad finem etiã cohibuit *Pragmaticam* quandam, nuper ortam, qua Informationes veræ, super Legibus pœnalibus exhibitæ, Informationibus aliis Illusoriis suffocabantur, exhibitis scilicet, per quosdam, quos Delinquentes ipsi subornârant, ut ad libitum eorum fieret, Litis vel Prosecutio, vel Desertio; atque hoc modo, veras prosecutiones (scilicet ne duplex foret vexatio) regerebant.

Legem etiã tulit de re Monetariã reformandã, & Nummorum externorum (Eorum scilicet qui Edicto Regio essent in usum Regni recepti) Adulteratione puniendã: Utque in Pecuniis persolvendis, nulla fieret Solutio in Auro, quibuscunque Mercatoribus alienigenis; ut hoc modo *Thesaurus Regni* intra *Angliam* melius asservaretur; Quandoquidẽ Aurum ejus generis Metallum sit, quod facillimẽ, & in occulto transportari possit.

Statutum etiã fecit, de Re Pannariã, & Lanis intra *Regnum* conservandis; Neque hoc tantum, sed de preciiis etiã Pannorum limitandis, & moderandis; Pretio uno, Pannis tenuioris filio, alio crassioris, imposito. Quod eò libentiùs refero, tum quia rarum sit, Pretia per Statutum aliquod imponere, præsertim Mercibus Regni Nativis; Tum propter hujus *Legis* prudens Temperamentum, quod Pretia præcisè Pannorum diversi generis non præscriberet; Sed fanciret tantum, ne Pretium à Statuto limitatum Pannarii excederent; ut liberum esset Pannario pannos suos ita conficere & accommodare, ut jacturam nullam in eis faceret.

Fuerunt & alia Statuta his Comitibus ordinata, sed hæc præcipuè Hic verò petendum videtur, ab iis, in quorum manus hoc Opus nostrum inciderit, ut in bonam partem accipiant, quod tam diù in Legibus, quæ hujus *Regis* tempore latæ sunt, commemorandis immoremur. Cujus rei has Causas habemus; Primò quoniam virtus illa præcellens, & Meritum proprium in hoc *Rege* fuit (cujus Memoriae honorem deferimus) ut optimus Legislator esset; Dein quod cum Vitæ nostræ Genere, & Instituto conjunctum sit; Præcipuè verò quod (nostro quidem Judicio) hoc ipsum, optimis Historiæ Scriptoribus desit, quod scilicet non satis crebrò, summariè referant Leges maxime memorabiles, quæ temporibus, de quibus scripserint, perlatae sunt; cum sint Leges reverà Acta Pacis principalia. Etsi enim, in Voluminibus Legum ipsarum, maximã ex parte, reperiri soleant; neutiquàm tamen hoc tam benè informat Judicium, *Regum*, & Consiliariorum, & Virorum Civilium, quàm si videant eas descriptas, & veluti depictas in Tabulis Temporum.

Circa idem tempus, *Rex* quatèr mille Libras à Civitate *Londini*, mutuò sumpsit; Quæ Summa, priori quam crediderunt, dupla erat, & fuit debite & præcisè ad diem præfixum, repensã, quemadmodum etiã prior Summa fuerat: *Rege* præoptante semper, potiùs mutuari citiùs quàm egebat, quàm solvere tardiùs quàm debebat; Id quod ei *Fidem* admodum conciliavit.

Neque abjecerat adhuc *Rex* Curam, aut Spem de Rebus *Britannicis*, verum Occasiones Consilio & Arte vincere annisus est, (quamvis Arma sua infeliciter cesserant) atque Regem *Gallum*, licet victoriã ipsã non potuisset, tamen Victoriæ Fructu privare. Summa *Regis* Consilii

Consilii fuit, *Maximilianum Regem*, ut in Nuptiis *Anne Britannia* Hæredis, ambiendis persisteret, extimulare, atque ad earum Consummationem adjuvare. Verùm Res *Maximiliani*, eo tempore, in magnâ Perturbatione, & Combustione fuerunt, propter Rebellionem Subditorum suorum in *Flandriâ*. Nam populi *Gandavi* præsertim, & *Brugarum*, (præsentate ipso *Maximiliano*) arma subito ceperant, & nonnullos, ex Officiariis ejus principalibus, interfecerant, eique ipsi custodiam circumdederant; usque quò, & ipsum, & aliquos ex Consiliariis suis, jurejurando obstrinxissent, ut veniam omnium Ante-actorum concederet; Neque ea in posterum quæstioni subijcere, aut vindicare vellet. Attamen *Fredericus* Imperator, *Maximiliani* pater, permittere noluit, ut Contumelia hæc, & Indignitas, Filio suo illata, maneret impunita, sed acriter Bellum *Flandris* intulit. Sed *Dominus Ravenstonnus*, vir magnæ apud *Maximilianum* Auctoritatis, (qui & ipse Juramentum Abolitionis simul cum *Domino* suo sumpserat, Religionem in eâ re prætexens, sed reverà privatâ motus Ambitione, (atque (uti credebatur) incitatus & corruptus à *Gallis*,) *Imperatorem* & *Maximilianum* Dominum suum deseruit; Seque Partibus Populi Ducem & Caput præbuit; Oppidaque *Hyprarum*, & *Slusie*, cum Castellis, occupavit; Statimque ad Dominum *Cordesium*, *Picardie* sub Rege Gallo Præsidentem, misit, ad Auxilia ab eo petenda; Atque insupèr postulans, ut ipse *Cordesius* Regis sui nomine, Unitorum Oppidorum Protector esse, & Armis reliqua subigere, vellet. *Dominus Cordesius* ad Occasionem arripiendam paratus erat, (quam partim ipsemet instruxerat,) & continuò Auxilia summisit ampliora, quam, si res ex improvise gesta fuisset, tantâ festinatione cogere potuisset; Præfectis Copiarum mandans, ut Oppida inter *Galliam* & *Brugas* caperent. Copiæ *Gallorum*, oppidum parvum, vocatum *Diximeum*, obsiderunt, ubi *Belgicarum Copiarum* pars se cum eo junxerat. Dum illa Obsidio duraret, *Rex Angliæ*, sub prætextu Præsidiij Finium suorum juxta *Caletum*, sed reverà minimè volens ut *Maximilianus* Contemptui exponeretur, & propterea Matrimonio *Britanniæ* decideret; *Baronem Morleium*, cum mille Militibus, ad *Dominum Daubeneium*, *Caleti* Præfectum, misit, cum mandatis secretis, ut *Maximiliano* auxiliarentur, & Obsidione *Diximeum* eximerent. *Daubeneius*, (sparsis vocibus hæc omnia ad securitatem Finium Anglicorum fieri) ex Militibus Præsidiariis *Caleti*, *Hammesie* & *Guinesie*, alios Mille eduxit: Ita ut cum recentibus Auxiliis conjuncti, duorum ad minimum Millium, numerum explerent. Quæ Copiæ, unâ cum aliis nonnullis *Alemannorum*, *Diximeum* clanculùm ingressæ sunt, insciis Hostibus; atque Oppidum pertranseuntes (additis nonnullis ex ipsius Oppidi Copiis) Castra Hostium, negligentèr custodita, (utpote qui nihil tale metuebant) adortæ sunt, ubi magna cædes facta fuit; *Angli* autem, & eorum Socii, victoriâ potiti sunt, interfectis octo Hostium Millibus, *Anglorum* verò centum tantùm, aut circitèr, desideratis; Inter quos fuit *Dominus Morleius*. Ceperunt etiam Tormenta Hostium majora, cum Spoliis haud exiguis, quæ omnia ad Oppidum *Novi Portus* asportarunt. His peractis, *Dominus Daubeneius* *Caletum* reversus est, faucios suos, & alios nonnullos sponte manentes, apud *Novum*

Portum, relinquens. At *Dominus Cordesius*, ad *Hybras* cum magnis Copiis sedens, Jacturam & Ignominiam Pugnae ad *Diximenum* sarcire sperans, statim advolavit, & *Novum Portum* Obsidione cinxit; Et post aliquorum dierum Obsidionem, Oppugnationis Fortunam tentare statuit; Quod etiam die quodam fecit, eo successu, ut *Turrim* *Oppidi* principalem ceperit, & Vexillum *Gallorum* super eam erexerit. De qua tamen, paulò post ab *Anglis Galli* dejecti sunt, ope recentium quorundam Auxiliorum, ex Sagittariis, qui feliciter, in ipso Pugnae Articulo, in *Portum* *Oppidi* appulerunt. Unde perterrefactus *Cordesius*, atque Auxilii *Anglorum* (quæ parva erant) ex successu Rei (qui erat magnus) metiens, Obsidionem solvit. Hoc modo, res inter *Henricum*, & *Regem Gallum*, nonnihil exacerbatae sunt, quia in hoc *Flandriae* Bello, Auxiliares Copiae utriusque *Regni*, sanguine mutuo haud exiguo, se consperferunt. Quæ Acerbitas aucta est ex inani Jactatione *Cordesii*, qui se pro aperto *Anglorum* Hoste gerebat, magis certè, quam *Regis* sui rebus conducebat. Solitus enim erat dicere, Se libenter in Inferno, per Septennium jacere velle, eâ conditione, ut *Caletum* è manibus *Anglorum* recuperaret.

Rex, postquam res & existimationem *Maximiliani* hoc modo sustentasset, consilium ei dedit, ut jam Nuptias cum *Britanniâ* acceleraret. Quod & *Maximilianus* fecit, & eò usque, tum apud Principissam ipsam, tum apud Consiliarios ejus principales, prævaluit, ut Matrimonium per Procuratorem consummatum fuerit, cum Cæremoniâ, tunc temporis, in his partibus, novâ. Neque enim solum, publicè desponsata est, sed etiam tanquam Nupta per omnia tractata, atque in Thalamo collocata: Postquam autem decubisset, ingressus est Legatus *Maximiliani* cum Literis Procurationis, & astantibus multis, tam Viris, quàm Fœminis, primariis, Tibiam suam ad Gemum usque nudatam, inter Lintea nuptialia inseruit; ut Cæremonia illa, Consummationi, & Cognitioni actuali, æquipollere putaretur. Hoc facto, *Maximilianus* (cujus moribus penitus insitum erat, ut Negotia semper semiperfecta relinqueret, & reliqua Imaginatione tantum forti consummaret; tanquam Sagittarius malus, qui sagittas ad cuspidem usq; attrahere non solet; Cui etiam tam facile fuisset Sponsam suam præsens amplectari, quàm hujusmodi Ludibria instituere) omnia jam pro certis ducens, neglexit ad tempus cogitationem de Nuptiis, & Bello totus incubuit. *Carolus* interim, (postquam Theologos suos consulisset, atque ab iis edoctus fuisset, istiusmodi fictitiam Consummationem, potius Inventum quoddam Aulicum esse, quàm apud Ecclesiam receptam) magis solidè rem aggressus est; & secretis & calidis Instrumentis, (tam Matronis scilicet, quàm Consiliariis, (primò Conscientiæ & Honoris scrupulum amovere conatus est; Quâ in re duplex erat labor. Neque enim solum *Maximilianus* cum *Britanniâ*, sed etiam *Carolus* ipse, cum *Filia Maximiliani* contraxerat: Ita ut Nuptiæ, ex utroque pede claudicarent, & ex neutrà parte dubitatione carerent. Verum quatenus ad Contractum, cum *Rege Carolo*, exceptio erat justa & liquida, eò quod *Filia Maximiliani* infra Annos consensus esset, ideoq; Lege non teneretur. Sed quoad Contractum *Maximiliani* ipsius, duriores sustinebat partes *Carolus*, cum nihil adducere posset

set, nisi quod Contractus ille, sine consensu *Domini Capitalis*, *Caroli* scilicet, (cujus Pupilla & Vasalla erat, atque ipse erga eam Parentis loco) initus esset; Ideoque ob Defectum hujusce Consensus prorsus irritus. Qui Defectus (dixerunt) licet Matrimonium ipsum, post Cohabitationem & actualem Consummationem, dirimere non posset, tamen ad Contractum invalidandum sufficiebat. Nam quoad Consummationem illam Ludicram, risu eam excipiebant, inquirentes; argumento esse quod *Maximilianus* Viduus esset, & Procus admodum tepidus, qui Sponsi partes per Deputatum præstare contentus fuerat; neque laborem Itineris parvi adire sustineret, ut omnia extra controversiam statuerentur. *Britanna* igitur, hisce rationibus permota, artificiosè instillatis, ab iis, quos *Rex Gallus* (qui Præmiis & Promissis non pepercerat) in suas partes traxerat; & illecta proculdubio præsentem gloriâ, & potentiâ *Regis Caroli*, (præsertim cum in Flore ætatis esset, & cœlebs;) atq; Patriam suam, Sedem diuturni & Calamitosi Belli, constituere verita, secreto in Matrimonium *Caroli* consensit. Sed durante hoc Tractatu secreto, *Carolus*, ut rem, ab adversis Oppositionis & Dissuasionis Auris, illasam servaret, ad solitas Artes confugiens; Et sperans se Nuptias, sicut antea Bellum, posse tectè conficere, si *Regem Angliæ* inani spe lactasset; solennem Legationem in *Angliam* misit, per *Franciscum Dominum de Luxemburgo*; *Carolum Marignianum*; & *Robertum Gaguenum* Generalem Ordinis *Bonorum Hominum* (qui appellantur) de *Trinitate*; qui Pacem & Fœdus cum *Rege* componerent, intermiscendo veluti preces, ut *Carolo* liceret cum *HENRICI Regis* bonâ voluntate (pro jure suo, tanquàm Domino Feudi, atque insuper Tutori) de Nuptiis *Britannæ* ad Arbitrium suum disponere. Suscipiebat autem in se, Nuptias *Maximiliani* per viam Juris se dirempturum. Atque hoc ipso tempore, ut Hominum oculos averteret & perstringeret, Filiam *Maximiliani* in Aulâ suâ habere non destitit; quæ diu antè ei commissa fuerat, ut in *Galliâ* educaretur; Eam minimè dimittendo aut remandando, sed contra, constantè asserendo & declarando, sibi in animo esse, Nuptias illas tempore idoneo perficere: Atque quoad *Britannam*, se nihil aliud cupere, quam ut Jus Domini sui retineret, eamque alicui Affini, sibi fideli & observanti, nuptam traderet.

Postquàm tres *Legati*, in Aulam *HENRICI* venissent, Legationem *Regi* retulerunt, qui eos ad Concilium suum remisit, ubi post aliquot dies auditi sunt; Oraticnem autem habuit *Prior Trinitatis*, qui, licet loco ultimus esset, eloquio tamen cæteris præstare putabatur. Is locutus esse perhibetur in hunc modum.

Domini mei; Rex noster, maximus & potentissimus inter Reges Galliæ universos, qui à tempore *Caroli Magni* regnarunt, (cujus etiâ Nomen gerit;) Attamen à Magnitudine suâ nihil alienum se facturum putavit, si hoc tempore pacem iniret cum *Rege Angliæ*, imò etiâ peteret. In quem finem, nos *Legatos* suos misit, cum plenâ Potestate, pacem & tractandi, & concludendi:

cludendi : Nobis simul in mandatis dans , ut secreta Confiliorum suorum, in aliquibus, vobis impertiremur. Hæc sunt demùm illa, quæ inter Reges magnos, pro certissimis Amoris Pignoribus & Tesseris, meritò censeri possunt ; Communicatio scilicet & Participatio mutua Negotiorum statûs, prætermisissis Honoris Ceremoniis curiosis, quæ affectui alicui insigni postponi debent. Hoc pro certo apud Dominationes vestras testari possum ; Fieri vix posse ut animo plenè concipiatis, cordialem illum & verum Amorem, quo Rex Dominus noster, Regem vestrum prosequitur, nisi præsentem cum eo essetis, ut nos solemus Nominis ejus, cum magno Honore, mentionem semper facit ; Familiaritatis ipsorum & Convictûs Parisiis, sæpè cum delectatione quadam & voluptate, meminit ; Imò nunquàm de illo loquitur, quin statim excurrat in sermones de Regum magnorum miseriis, quod non cum Æqualibus suis, sed tantùm cum Servis, conversari eis concedatur. Hunc Affectum insignem erga Regem vestrum, proculdubio Numen Divinum Cordi Regis nostri indidit, ad Bonum Reip. Christianæ, & ad Fines nobis omnibus hætenus incognitos. Neque enim alia ejus possit esse Radix, quandoquidem eodem animo fuerit olim erga Comitem Richmondia, quo nunc est erga Regem Angliæ. Primus igitur Motor, ad Pacem, à Rege vestro petendam, iste, (quem diximus,) est affectus, & Cordis sui sensus genuinus. Atque Affectus idem, Rationibus Statûs armatus est. Audite enim jam (si placet) Occulta Confiliorum Regis nostri, quæ summo Candore & libertate vobis intimat. Constitutum ei est, Expeditionem Honorificam & Sanctam, in Partes à Regno suo remotas, suscipere : Itaque ipse secum reputat, non exigui momenti fore, ad existimationem Sui, & expeditionis suæ augendam, si ubique innotescat, eum pace cum omnibus Principibus vicinis suis perfrui, & præcipuè cum Rege Angliæ, quem meritò plurimi facit.

Iam verò (Domini mei) veniam à vobis peto, si paucis verbis nonnulla complectar, quæ Scrupulos omnes & Interpretationes sinistras, inter Reges nostros, circa Actiones quasdam nuperas delere possint ; Quæ si minimè amoveantur, Pacem hanc fortassè sint disturbatura ; sperans fore, ut bis rectè intellectis, quatenus ad præterita, neuter Rex, quæ ab alterutro gesta sunt, aut in malam partem accipiat, aut in malam partem accipi suspicetur. Actiones illæ duæ sunt : Altera Britannia, altera Flandriæ. In quibus duabus Actionibus, negari non potest, Subditorum utriusque Regis Enses strictos fuisse, & Sanguinem utrinque hausisse ; Atque simul Intentiones & Affe-

Etus

Etus utriusque Regis, quatenus ad Confederatos & Affines suos, longè diversos extitisse.

Quatenus ad Actionem Britannia; Rex vester optime novit, quae in illa inter venerint. Bellum erat illud, ex Domini nostri parte, necessitate merà conflatum. Attamen quamvis Stimuli & Provocationes ejus Belli, acriter Regem nostrum pupugerint: nihilominus potiùs Olive, quam Laureae Ramum in manu gestans, illud transegit. Praeterea, indies ferè ad Regem vestrum mittebat, veluti Chartas abrasas & puras, in quibus Rex vester, pro Arbitrio suo, pacis & Belli Leges conscriberet. Licet enim, & Honor Regis nostri, & Securitas, in eà Actione sita essent; tamen neutrum eorum tam charum aut pretiosum duxit, quod in manus Regis vestri non committeret. Neque Rex noster ex sua parte, ad iniquam aliquam Interpretationem trahit, quod Rex vester auxilia Duci Britannia; prestiterit. Satis enim novit Rex, multa à Regibus, ad Populo suo complacendum, fieri necesse esse: neque difficile est distinguere in rebus hujusmodi, quid à Regis mero motu emanaverit. Verùm hæc Actio Britannica, jam (Decreto divino) transacta est, & finita; Et (sicut Rex noster sperat) est tanquàm Via Navis in Mari, nullo relicto Vestigio & Impressione in Animis Alterutrius Regis: Ipse certè sibi conscius est, nihil hujusmodi in Animo suo residere.

Quod verò ad Actionem Flandriae attinet; Quemadmodum Bellum Britannicum Regi nostro Necessitas imperabat; ita & Bellum Flandriae Munus & Debitum Iustitiae: Quod Regi bono, perinde est, ac ipsa Necessitas, aut Periculum status sui; Aliter enim Rex esse desineret. Subditi Burgundiae, Coronae Franciae, quatenus ad Ius Domini Capitalis, etiàm Subditi sunt: Duxque eorum, Franciae Feudatarius & Vasallus est. Soliti certè erant Burgundi, Subditos se bonos, & fideles, Duci suo prestare, ut cunque eos Maximilianus nupèr in Intemperiem quandam coniecerit. Ad Regem confugerunt, ut Iustitiam, & ab Oppressionè Vindicationem impetrarent. Iustitiam eis denegare non poterat; Emolumentum aliquod sibi ipsi minimè expetebat. Hoc etiam ipsi Maximiliano utile erat, si rem rectè perpendisset; nempe, ut in Populo commoto, Furori obviam iretur, & Desperatio ultima prohiberetur. His quae dixi, (Domini mei) fortasse opus non erat; nisi quod Rex noster, tenero quodam Affectu & anxio, quicquid in Angliae Amicitiam reflectere possit, amplectatur. Amicitia proculdubio inter duos

Reges, stat sarta, tecta, & inviolata. Quod verò enses Subditorum collisi sint, nihil ad Pacem publicam: Cum usitatissimum sit Copias auxiliares Fœderatorum, inter se committi, sanguine utrinque effuso. Quinetiam quandoque fit, ut Auxiliares Copie ejusdem Nationis, ex utràque parte, in acie stent, & dimicent; Neque tamen propterea, Regnum in se divisum, dici potest.

Supereſt (Domini mei) ut vobis Negotium impertiam, quod ſatis ſcio vos magnâ cum letitiâ & gaudio audituros. Quippe quod Reipublicæ Chriſtianæ magis interſit, quam Actio ulla poſt noſtram memoriam. Rex, Dominus noſter, in animo habet, Bello Regnum Neapolitanum recuperare, hoc tempore uſurpatum quidem à Spurio Vitulamine Arragonum, ſed Iure evidente & indubitato ad Regem noſtrum devolutum: Quod niſi Armis vindicare anniteretur, neque Honorem ſuum illæſum conſervare; neq; cauſam huiusmodi deſidiæ populo ſuo probare poſſit. Sed Cogitationes ejus generoſæ, & verè Chriſtianæ, in hoc non acquieſcunt. Spe enim haud levi, non inflatur quidem, ſed fulcitur, Expeditionem pro Regno Neapolitano recuperando, inſtar Pontis fore, ad Copias ſuas in Græciam tranſportandas. Quinetiam conſtitutum ei eſt, neque Sanguini, neque Sumptui parcere (non ſi Coronam ſuam oppignorare, & Franciam ipſam deſolare compelleretur) antequàm aut Tyrannidem Ottomannorum debellaſſet, aut hac viâ in Paradifum Aditum ſibi patefecerit. Neque tamen neſcit Rex hoc inceptum nulli Regi in mentem venire potuiſſe, niſi qui ad Deum præcipuè Oculos attolleret; Cujus cauſa agitur, & à quo, & Velle, & Poſſe datur. Certè congruit illud cum Perſonâ quam Rex ſuſtinet, (licet indignus,) Regis Chriſtianiſſimi, & Filii Eccleſiæ Primogeniti. Quinetiam invitatus eſt Exemplo prænobilis illius Regis Angliæ, Henrici Quarti, (qui primus Sceptum tenuit ex Familiâ Lancaſtrenſi; Prædeceſſor quidem, licet non Progenitor Regis veſtri;) Qui ſub finem Vitæ (ut vos melius noſtis) ſimilem expeditionem in Terram Sanctam deſtinabat. Necnon Exemplo præſenti inductus eſt, Belli illius pii & honorifici, quod nunc gerit, & ferè ad exitum perduxit Rex Hiſpaniæ, pro Regno Granadæ à Sarracenis recuperando: Eſt autem (Domini mei) hoc Inceptum, primo intuitu, vaſtum videri poſſit, & immodicum, ut Rex propriis Copiis illud aggrediatur, quod conjunctæ Copiæ tot Principum Chriſtianorum, non ſine magnis Laboribus, & diuturno Bello olim confecerunt; Attamen Celſitudo ſua

sua prudenter secum reputat, interdum Copias minores, sub uno Imperio unitas, Successu feliciores evadere, etsi Famâ & Opinione minùs jaçtentur) quam Copias multò ampliores, variè commistas, & vinculo Fæderum & Societatum tantùm colligatas; quæ plerunque, paulò post principia, vertuntur in dissidia & Dissociationes. Verùm (Domini mei) id quod, tanquàm vox de Cælo, Regem ad hoc Inceptum vocat, est Scissura hoc tempore insignis, in Familiâ Imperatoriâ Ottomânorum. Non dico quin, Frater contra Fratrem, antehâc in illâ familiâ, Arma sumpserit, & pro Imperio decertârit; Verùm nunquàm priùs factum est, ut Aliquis Fratrum ad Arma Christianorum confugeret, quemadmodùm nunc facit Gemes (Bajazethi, qui jam regnat, Frater) Virtute Germanum suum longè superans. Bajazethus siquidem Ingenio & Moribus, veluti medius est inter Monachum & Philosophum; Ac potiùs in Alchorano, aut Philosophiâ Averrois Arabis instructus, quam babilis ad Gubernacula tractanda Imperii tam Bellicosi. Tale igitur est Regis Domini nostri, memorabile & Heroicum Institutum, circa Bellum sacrum. Et quia in hac re Personam gerit, non minùs Militis Christiani, quam Regis Potentis, ab Humilitate auspiciatur; Et in Causâ tam religiosâ, pacem ab aliis Principibus Christianis, emendicare non detrectat. Superest tantùm civile quoddam potiùs Postulatum, quam Legationis nostræ Pars essentialis, quod Dominus noster Regi vestro commendat. Rex (ut omnes nôrunt) Dominus est Capitalis Ducatus Britannix. Nuptiæ Heredis, ad eum, tanquàm Tutorem & Gardianum, jure spectant. Estque hoc genus Iuris, Privatum Jus, & Patrimoniale, non Regium. At tamen, (ut amanter & ingenuè cum Rege vestro agat, quem tanquàm alterum se efficere cupit, & una eademque res cum eo fieri) hoc petit, ut bonâ Regis Gratiâ, & consensu, de Nuptiis ejus disporre possit, prout sibi commodum videbitur; Et Matrimonium Maximiliani prætersum & intrusum, per viam Iuris, irritum facere. Hæc habui (Domini mei) quæ apud vos dicerem, veniam petens si minùs ornatè & pro rerum dignitate dixerim.

IN hunc modum, Legati Regis Galli, verbis suavissimis, & planè mellitis, Regis sui propensionem, in HENRICVM Regem representare, & aspera quæque inter Reges duos lenire, & dulcorare conati sunt; duas res ex hoc sperantes. Quarum altera erat, ut Regem

confopirent, donec *Nuptie Britannicae* essent consummatae; Hoc verò existimabant, Rem esse unius tantum Æstatis, & tanquam Fructum jam propè maturum, & citò decerpendum: Altera verò instar Fructus plurium Annorum erat; ut scilicet *Regis HENRICI* Animum, ita temperarent, ut Expeditioni *Italicae* neququam esset impedimento. Consiliiarii *Angli* filebant; Illud tantummodò dicentes, se scire, *Legatorum* Responsum minimè expectaturos, antequàm rem *Regi* suo retulissent. Atque ita Concilium dimissum fuit. Rex interim animi dubius erat, quid de Nuptiis *Britanniae* judicaret. Liquidò cernebat, *Regis Galli* Ambitionem eò ferri, ut *Ducatu* eo potiretur; Sed res prorsus mirabilis ei visa est, *Gallum* in Familiam suam introducere velle, Nuptias controversas & litigiosas, præsertim cum talem haberet Successorem. Sed omnia simul perpendendo, *Britanniam* quidem ut rem perditam æstimabat; Verùm Negotium hoc *Britanniae*, ut Ansam Belli cum *Galliâ*, arripere constituit; Et Expeditionem *Neapolitanam*, in promptu habere, pro Ansâ Pacis, quando opus foret: Probè siquidem informatus erat, quantò Rex *Gallus* Expeditionis illius flagraret desiderio. Postquàm igitur sæpius cum Concilio suo de re deliberasset; Animi autem sui sensum parcè aperuisset; *Cancellario* in Mandatis dedit Responsum quoddam formale, quod *Legatis* redderet; idque præsentibus reliquis Consilariis fecit. Sed postea, *Cancellarium* solum ad se vocans, iussit eum tali Stilo verba facere, quæ convenirent Tractatui, qui in Fœderis rupturam desiturus foret; Utque ante omnia caveret, ne ullo modo, Expeditionem in *Italiam* averteret. Paulò post, *Legati* ad Concilium accersiti sunt, ubi *Cancellarius* in hunc modum, locutus fertur.

Domini mei Legati, ex mandato Regis, respondebo Orationi Domini Prioris, eloquenti admodum & ornato, paucis & perspicuis verbis. Rex minimè oblitus est veteris sui Amoris & Familiaritatis cum Rege vestro. Commemoratione autem ejus non est opus. Nam si res inter eos, eodem maneat loco, benè habet; Sin aliqua intervenerit Mutatio, ea verbis in integrum restitui non potest.

Quatenus ad Actionem *Britanniae*; miratur Rex, Regem vestrum, ejus rei Mentionem facere, ac si illam, Meriti loco, apud Regem nostrum duceret. Illud enim Meritum huc tantum redit, quod Regis nostri operâ usus sit, ad decipiendum unum ex optimis suis Fœderatis. Quoad Nuptias vero, Rex ei rei se immiscere minimè vellet, si Rex Dominus vester, Liturgiâ non Gladio, Matrimonium contraheret.

Quatenus verò ad Actionem *Flandriae*, si *Burgundiae* Subditi, à principio, per viam Supplicationis, vestrum Regem appellassent, ut Dominum supremum, illud demùm Speciem quandam *Iustitiae* præ

se

se ferre visum esset. Sed nova prorsus erat Processus Forma, ut Subditi Regem suum primò in custodiam darent, & Officiarios ejus interficerent, & postea Querimoniam instituerent. Rex ait, sibi è memoria non excidisse, quando ipse cum Rege Gallo, ad Scotos (qui contra Regem suum Arma sumpserant) Legatos suos misisset, se alio stilo locutos, atque prout Reges decebat, populares istos Motus, contra Principes suos, detestatos esse. Verùm (Domini mei Legati) has duas Actiones, in hoc statu, Rex noster relinquit. Profitetur quidem, sibi, ex iis quæ à vobis dicta sunt, nullo modo satisfactum; Sed tamen se ea non tam graviter ferre, ut eorum respectu, de Pace tractare recuset, modo alia conjunctim tractentur. Quantum verò ad Bellum Neapolitanum; & Inceptum contra Turcas, Rex expressè mihi mandavit, ut dicerem; Se ex animo optare, suo bono Fratri Regi Galliarum, ut Fortuna, ejus spes, & Consilia Honorifica, exsquet: Et quodcumque Regi audire contigerit, Regem vestrum in Græciam trajicere paratum esse, sicut hoc tempore placuit Domino vestro dicere, se pacem à Rege emendicare, ita tunc Regem nostrum, à vestro partem Belli emendicaturum.

Iam verò, (Domini mei Legati,) habeo insuper, quæ vobis ex parte Regis nostri proponam. Rex vester, Regem nostrum, quid ei proponendum aut petendum esset, docuit. Dicit (Domine Prior) Regi vestro decretum esse, Ius suum in Regnum Neapolitanum, injustè detentum, persequi. Quod si non faceret, neque Honorem suum illæsum conservare, neque Causam talis desidiæ Populo suo probare possit. Hæc fuerunt ipsissima verba vestra, quæ non aliis verbis melius exprimere possum. Putate, (Domini mei,) Regem nostrum eadem verba vobis regerere, circa Normanniam, Gasconiam, Andiam, imò circa Regnum Galliarum ipsum. Si igitur Rex vester consenserit, ut in hoc Tractatu, Ius Regis nostri ad Franciam (aut saltem Tributum eo nomine rependendum) simul in deliberationem veniat, Rex de cæteris quoque deliberare non abnuit; aliàs Tractatum longius producere recusat.

Legati hac re novà ferè attoniti, non sine Indignatione quadam responderunt; Se minimè dubitare, quin Gladius Domini sui, Sceptum suum facile possit defendere: Ac pro certo scire, Regem suum, nec posse, nec velle, aliquid de Juribus Coronæ Franciæ imminuere, sive in Territorio, sive in Regalibus. Sed utcumque, res illas nimio majoris Momenti esse, quam ut ipsi de illis differerent, cum nihil ejusmodi haberent in Mandatis. Ad quæ Consiliarii dixerunt tantum, Regem ab ipsis nullum aliud Responsum expectasse, sed

sed Legatos proprios ad *Regem Gallum* propediem missurum. In-
 jecta autem, tanquam obiter, est Quæstio, à quibusdam ex Consilia-
 riis; Nùm fortè *Rex Gallus* consentire vellet, ut Nuptias *Britannæ* pro
 arbitrio disponeret; cum Exceptione tamen sive Exclusionem, ne
 ipse eam in Uxorem duceret. Cui Interrogationi *Legati* prudenter &
 cautè responderunt: Rem illam à *Regis* sui Cogitationibus tam pro-
 cul abesse, ut de eâ nihil dederit in Mandatis. In hunc modum *Legati*
 dimissi sunt, præter unum *Priorem*. Secuti autem sunt confestim *Re-*
gis Angliæ Legati in *Galliam*; videlicet, *Thomas Ormondia Comes*, & *Tho-*
mas Goldenstonus Prior Ecclesiæ Christi Cantuariensis. Interea *Lionellus*, *E-*
piscopus Concordiæ, ad utrunque *Regem* à *Papa Alexandro sexto* missus est
 Nuncius de pace. *Alexander* enim se in arctum compulsus esse, &
 quasi obsessum sentiens, à Fœdere quodam, & Societate inter præci-
 puos *Italiæ Status* initâ, ut nullus ei Aditus ad Familiam suam eve-
 hendam, (cujus rei Cupiditate immani flagrabat) pateret, Aquas
 in *Italiâ* turbare expetebat, ut in turbido felicius piscaretur: Rete
 scilicet jaciens, non ex *Petri*, sed ex *Borgia* Navi. Atque dubitans
 ne Metus ab *Anglis*, Expeditionem *Galli* in *Italiam* remorari posset, *Epi-*
scopum hunc misit, ut res inter duos *Reges*, si posset, componeret. Qui
 primùm ad *Regem Gallum* se contulit, eumque benè animatum
 (ut ipse arbitrabatur) offendens, versus *Regem Angliæ* perrexit, &
Legatos Anglos apud *Caletum* reperit. Postquàm cum iis colloca-
 tus esset, honorificè in *Angliam* transuectus est, ubi apud *Regem*
 Mandata exposuit. Attamen licet boni Ominis Nomen, ad pacem
 componendam, sortitus esset, nihil inde secutum est. Etenim
 jam, Consilium *Regis Galli* de desponsandâ *Hærede Britannicæ*, diu-
 tiùs dissimulari non poterat. Itaque *Legati Angliæ*, quo in statu
 res essent, satis perspicientes, domum redierunt. *Prior* etiàm
Trinitatis, monitus est hîc in *Angliâ*, ut discederet; Qui postquàm
 tergum vertit, more *Pedantiæ* potiùs quam *Legati*, Petulantissimum
 Libellum, versibus Latinis, contra *Regem* sparsit; Cui Rex (licet nihil
 haberet è *Pedantio*) Responsum tamen Versibus similiter Latinis, scri-
 bi jussit; in Personâ quidem *Regis* ipsius, magno tamen cum vilipendio
Prioris; Cujus Genio & Petulantia, tanquàm facetiis *Scurræ*, se ob-
 lectabat. Circa hoc tempus etiàm, natus est *Regi* Filius secundo-ge-
 nitus *HENRICVS*, qui postea regnavit. Secuta est paulò post Nup-
 tiarum Solennizatio, inter *Carolum* & *Annam Britannicæ Ducissam*, cum
 quâ *Carolus Ducatum Britannicæ*, nomine Dotis, accepit; *Maximilianus*
Filiâ paulò antè domum remissâ. Quod postquàm ad aures *Maximi-*
liani pervenisset, qui illud nunquàm crediderat, antequàm peractum
 esset; Quique in seipso decipiendo principales semper partes obtine-
 bat; (etsi hoc quidem in negotio *Rex Gallus* partes secundas elegantè
 sustineret) atque Cogitationibus suis sursùm deorsùm agitans & revol-
 vens: quale hoc esset, ut ipse uno Ichu, duplici autem Ludibrio, tam
 Nuptiis propriis, quam Nuptiis *Filiæ suæ*, dejiceretur, (ex quarum u-
 trisque magnâ sibi & sublimia auguratus erat) patientiam omnem a-
 misit, atq; abiciens Reverentiam illam atq; decus, quod magni *Reges*
 (etiàm cum Sanguis eorum maximè effervescat) mutuò servare de-
 bent, *Regis Galli* Personâ & Facta, acerbissimis Convitiis proscidit. Et
 quantò

quantò Factis minùs poterat, tantò Verbis intemperantior, quascunq; poterat excogitare contumelias, in *Regem Carolum* effudit; aiens, Eum, inter omnes sub Sole Homines, esse maximè perfidum; Illumque Monstrum quoddam Nuptiarum, peperisse, ex Raptu Adulterio commissum; Quod justissimo *Dei* Judicio (ut aiebat) decretum erat, ut (Nullitate hujus Matrimonii toti mundo conspicuà) posterì Personæ tam indignæ in *Gallia* non regnarent. Et statim *Legatos*, tam ad *Regem Angliæ*, quàm ad *Regem Hispaniæ*, expedivit, qui eos ad Bellum & Fœdus offensivum ineundum contra *Gallum* excitarent; Se cum magnis Copiis in Bellum adfuturum pollicitus. Hinc *Rex Angliæ* (etli propriâ insistens viâ) Parliamentum suum convocavit, *Regni* scilicet Anno septimo, & in primo Solennitatis Die, (in Solio suo sedens) ipse ad hunc modum, in Conventu Ordinum, locutus est.

Proceres mei, & vos Populi Deputati; Cùm Bellum Britannicum instituissem, per Locum tenentem meum gerendum, allocutus sum vos per Cancellarium meum; Nunc verò, cùm decreverim Bellum Franciæ inferre, in Personâ propriâ, rem vobis ipse exponam. Bellum illud, ad Fœderati nostri Ius defendendum spectabat; Hoc verò ad Ius proprium nostrum vindicandum & recuperandum. Illud casu fortuito terminatum est; Hoc in victoriam desitutum speramus.

Rex Gallus Orbem Christianum perturbat. Quæ possidet, sua non sunt, & tamen ulteriora appetit. Britanniam in Ditionem suam redegit. Rebelles Flandriæ contra Regem suum fovet; Italiæ minatur. Quatenùs ad nos ipsos, à Dissimulatione exorsus ad Neglectum processit, à Neglectu, ad Contumeliam, Fœderatos nostros invasit: Tributum nostrum solvere renuit: Ut verbo dicam, Bellum querit. Non sic Pater ejus, sed Pacem à nobis petiit: Quod etiam Rex iste fortasse faciet, postquam Consilium sanum, aut Tempus ipsum, eum prospicere rebus suis docuerit, quemadmodum Pater fecit.

Interim Ambitionem ejus, in Commodum nostrum convertamus: Neque Nummulis paucis, Tributi aut Recognitionis nomine, contenti simus; sed (divino favore innisi) de Iure nostro, ad Regnum ipsum Galliæ, Armis experiamur; Memores plane, Regem Franciæ in Angliâ quondam Captivum; Rursus, Regem Angliæ in Galliâ coronatum, Majores nostros vidisse. Fœderati nostri nullatenùs sunt diminuti. Burgundia hodiè potentiore manu regitur, quàm unquam antebac, neque magis unquam irritata fuit. Britannia quidem nobis auxilio esse non possit; Eis tamen

no documento futura est. Nova Provincia Imperio addita, Oneri magis sum, quam Robori. Qui res novas moliti sunt, in Regno ipsius non ignobiles, plebei, aut titularii Impostores extiterunt, sed Gradus sublimioris. Rex Hispaniæ (ne dubitetis) nobiscum conjunctus erit, incertus quò Regis Galli Ambitio progressura sit. Sanctus Pater noster Papa Transmontanos in Italia non libenter videt. Verùm hic de Fœderatis Sermo, in Considerationem rectè venire debet, in Computationem autem minimè. Absit enim, ut Angli Ius suum in Galliam asserere non valeant, nisi aliunde adjuvi.

In Præliis Cressei, Pictavii, Agincurti, ipsi absque Auxiliis stetimus. Gallia Populo maximè abundat, Militibus haud itè. Stabiles Peditum Phalanges, & Cohortes, nullas habent. Equitatu certè utuntur bono, verùm Copia Equitum in Bello defensivo, minoris sunt usûs; ubi Actiones Belli ab Invadentis electione pendent. Discordia nostræ solæ in Causâ fuerunt, quod Regnum Galliæ, perdiderimus: Atque (Deo annuente) Pax, quâ nunc domi fruimur, idem restituet. Deus hucusque Gladio meo affuit. Hoc tempore, quo Regnum tenui, malos Subditos extirpare, & bonos probare, mihi contigit. Populus jam meus, & Ego, satis nos invicem novimus, quod Confidentiam parit. Quod si Sanguis aliquis pravus aut infensus in Regno reliquus sit, Honorificum Bellum externum, remedium fuerit optimum, ad eum expurgandum aut re-ctificandum. In Negotio hoc magno & arduo, Consilio & Auxilio vestro me juvate. Ci cui vestrum, Filium suum in Equitem Auratum cooptari, contigerit, Auxilium illi, à Tenentibus suis, Lege debetur. Hæc verò quæ agitur Res, ad Honorem & Calcaria Regni spectat, cujus ego Parens sum, atque ad illud non solum tuendum, verùm etiã amplificandum Regio munere obligatus. Quantum verò ad Pecunias, illæ Hominibus tenuioris Fortune non imponantur, sed iis ad quos Belli ipsius Commoda aliquatenus pervenire possint. Gallia Eremus non est: Ego verò, qui me Regem frugi profiteor, spero me effecturum, & Bellum post initia se ipsum alat. Itè in Consilium, in Dei nomine, neque temporis jacturam facite; Etenim hujus Negotii gratiã solius, hoc Parlamentum convocari.

IN hunc modum Rex locutus est. Veruntamen, etsi magnam Alacritatem, ad Bellum inferendum, non solum Parlamento, & Aula suæ, verùm etiã Concilio suo sanctiori, (exceptis duobus Episcopis, & pau-
cis